

WOJEWÓDZKA STACJA
SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W OLSZTYNIE

2023

STAN SANITARNO-HIGIENICZNY
WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Stan sanitarno-higieniczny województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2023

ZAWARTOŚĆ

Zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych	2
Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych	10
Sekcja Szczepień Ochronnych	22
Bezpieczeństwo żywności i żywienia	26
Higiena dzieci i młodzieży	35
Promocja zdrowia i oświata zdrowotna	44
Higiena komunalna	50
Higiena radiacyjna	55
Środowisko pracy	60
Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności	66
Zapobiegawczy nadzór sanitarny	69

Opracowanie:

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie
ul. Żołnierska 16, 10-561 Olsztyn
tel. 89 524 83 00, fax: 89 679 16 99
e-mail: wsse.olsztyn@sanepid.gov.pl
www.gov.pl/web/wsse-olsztyn

@wsseolsztyn

@wsseolsztyn

Zdjęcia:

Maciej Wagner,
<https://pixabay.com/pl>, WSSE w Olsztynie

Opracowanie graficzne i skład:

Studio Projekt, Olsztyn, ul. Żbicza 23
tel. 663 767 815; e-mail: studioprojekt@data.pl

Szanowni Państwo!

Jednym z najważniejszych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych, jak też monitorowanie sytuacji epidemiologicznej. Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Olsztynie każdego roku rejestruje zachorowania na choroby zakaźne, kontroluje wykonawstwo obowiązkowych szczepień ochronnych oraz prowadzi nadzór nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w podmiotach wykonujących działalność leczniczą na Warmii i Mazurach. Niestety, od 2022 r. po okresie pandemii COVID-19, notujemy w województwie wzrost zachorowań na stale monitorowane choroby zakaźne.

W związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 w Polsce od 20 marca 2020 r. do 15 maja 2022 r. obowiązywał stan epidemii, od dnia 16 maja 2022 r. stan zagrożenia epidemicznego, który z dniem 1 lipca 2023 r. został odwołany. Światowa Organizacja Zdrowia zaznacza, że COVID-19 „stanowi obecnie utrwalony i wciąż aktualny problem zdrowotny”. W województwie warmińsko-mazurskim w 2023 r. zarejestrowano 12 258 potwierdzonych przypadków zakażeń SARS-CoV-2, 98 zgonów z powodu COVID-19. W wyniku sekwencjonowania losowo wybranych próbek stwierdzono, że dominowały warianty SARS CoV-2 – omikron.

COVID-19 to jednak nie jedyne zagrożenie zdrowia publicznego, z którym mieliśmy do czynienia. W kraju w ubiegłym roku odnotowano śmiertelne przypadki po zachorowaniu na legionellozę, na Warmii i Mazurach potwierdzono jedno zachorowanie. Prawie czterokrotnie wzrosły w regionie zachorowania na płonicę, a dwukrotnie na inwazyjną chorobę pneumokokową. Zwiększyła się również liczba zarejestrowanych przypadków boreliozy oraz kleszczowego zapalenia mózgu. Wskaźniki zapadalności w województwie na obie choroby przenoszone przez kleszcze były dużo wyższe niż w innych rejonach kraju.

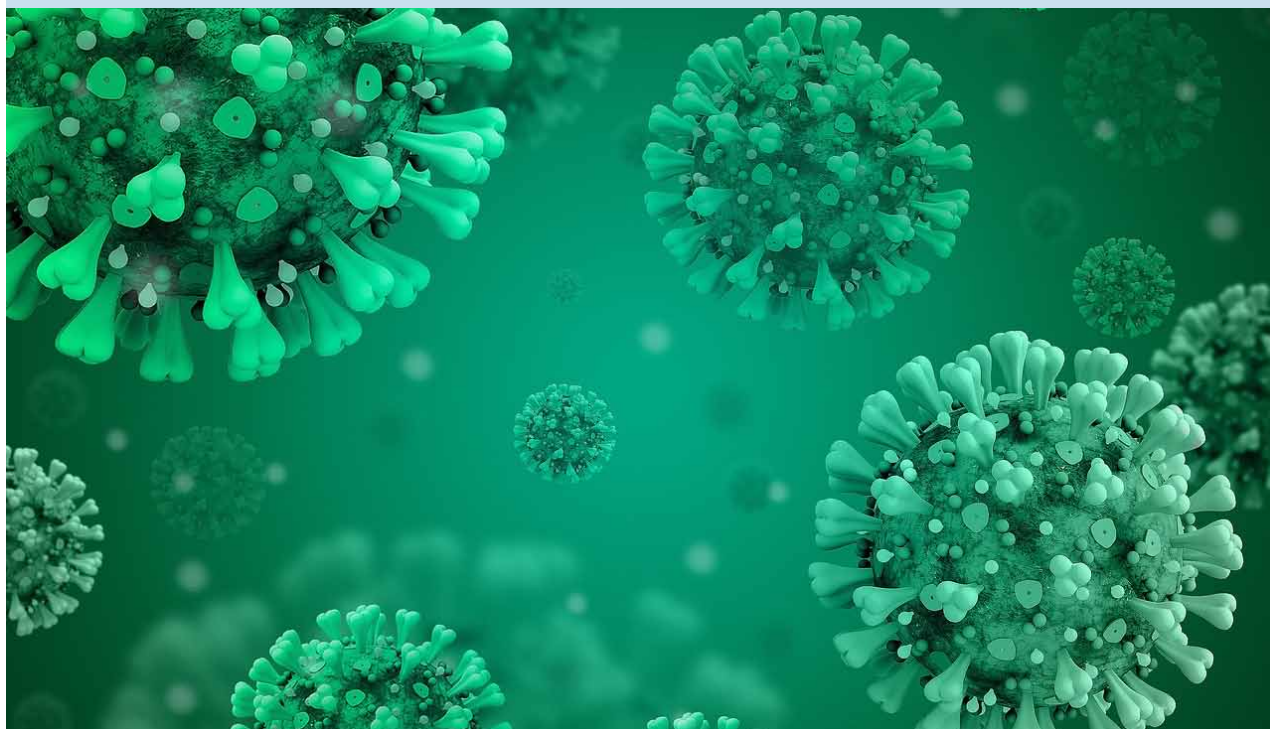
W zapobieganiu zachorowaniom na wiele chorób wirusowych pomocne są szczepienia ochronne. Poziom wyszczepialności przeciwko niektórym chorobom jest jednak wciąż zbyt niski, żeby zapewnić odporność populacyjną. Analizę realizacji szczepień obowiązkowych i zalecanych w minionym roku w województwie warmińsko-mazurskim przedstawiamy Państwu między innymi w tym raporcie.

Zachęcam gorąco do zapoznania się z treścią sprawozdania, zamieściliśmy w nim podsumowanie rocznych działań wszystkich oddziałów Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Olsztynie.

Janusz Dzisko

warmińsko-mazurski państwowy wojewódzki
inspektor sanitarny

Zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych

Jednym z najważniejszych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych, monitorowanie sytuacji epidemiologicznej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego poprzez rejestrację i analizę zachorowań na choroby zakaźne, kontrolę wykonawstwa obowiązkowych szczepień ochronnych oraz prowadzenie nadzoru nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w podmiotach wykonujących działalność leczniczą.

Sytuacja epidemiologiczna zachorowań na choroby zakaźne

Od 2022 r. w województwie notujemy wzrost zachorowań na stale monitorowane choroby zakaźne, po okresie epidemii Covid-19. Trudności w dostępie do świadczeń zdrowotnych w czasie epidemii, czasowe ograniczenia w funkcjonowaniu podmiotów leczniczych, wprowadzenie systemu teleporady, który to zaczął pełnić istotną rolę w opiece nad pacjentami, rezygnacja pacjentów z wizyt u lekarza w obawie przed zakażeniem – skutkowało zaniżoną liczbą zgłoszeń chorób zakaźnych. Nie bez znaczenia był również fakt odizolowania społeczeństwa, brak kontaktów społecznych, noszenie maseczek zakrywających usta i nos, które to spowodowały spadek zachorowań na choroby infekcyjne.

Na sytuację epidemiologiczną w województwie mają wpływ niewątpliwie szeroko prowadzone działania przeciwepide-

miczne tj. szczepienia ochronne, które charakteryzują się bardzo wysokim, jednym z najwyższych w kraju wykonawstwem szczepień. Nie bez znaczenia jest również poprawa stanu sanitarnego i technicznego podmiotów udzielających świadczenia zdrowotne, przestrzeganie procedur zapobiegających zakażeniom szpitalnym i wzrost świadomości prozdrowotnej społeczeństwa.

W 2023 r. podobnie jak w latach ubiegłych rejestracja zakażeń/ zachorowań na choroby zakaźne oraz zgonów z ich powodu, prowadzona była na podstawie zgłoszeń przekazywanych Państwowej Inspekcji Sanitarnej przez lekarzy i diagnostów laboratoryjnych, w oparciu o art. 27 i art. 29 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 roku o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Zgłoszenia zachorowań były weryfikowane i klasyfikowane wg. obowiązujących w Unii Europejskiej kryteriów definicji przypadków chorób zakaźnych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego.

W 2023 r. pracownicy PIS opracowali 21253 dochodzenia epidemiologiczne oraz wydali w zakresie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej:

- 29 decyzji o odsunięciu od pracy i czasowego zaprzestania posyłania dziecka do przedszkola
- trzy decyzje dotyczące nałożonej kwarantanny z powodu kontaktu z podejrzanym o zachorowanie na cholere.

Od lat w województwie nie zarejestrowano zachorowań na dur brzuszny, błonicę, poliomyelitis, i wściekliznę u ludzi.

W 2023 r. zarejestrowano: dwa przypadki zatrucia jadem kiełbasianym, jedno zachorowanie na legionellozę, jedno na czerwonkę oraz trzy zachorowania na odrę. W latach 2020 i 2021 odnotowano znaczny spadek zarejestrowanych zakażeń wirusem HCV i HBV – co było wynikiem wystąpienia epidemii COVID-19, od 2022 r. notuje się znaczny wzrost zakażeń ww. wirusami.

W 2023 r. zanotowano prawie czterokrotny wzrost zachorowań na płonicę oraz dwukrotny na inwazyjną chorobę pneumokokową. Zwiększyła się liczba zarejestrowanych przypadków: boreliozy oraz kleszczowego zapalenia mózgu. Zanotowano wzrost osób szczepionych p/wściekliznę. Na zbliżonym poziomie jak w roku 2022 kształtowały się zachorowania na salmonellozy zatrucia pokarmowe, gruźlicę, zakażenia wirusem HIV.

W Polsce w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 od 20 marca 2020 r. do 15 maja 2022 r. obowiązywał stan epidemii, od dnia 16 maja 2022 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej wprowadzony został stan zagrożenia epidemicznego, który z dniem 1 lipca 2023 r. został odwołany.

W dniu 5 maja 2023 r. WHO ogłosiła zakończenie stanu zagrożenia zdrowia publicznego o zasięgu międzynarodowym w związku z COVID-19, ale podtrzymuje, że wciąż jest to pandemia. Według WHO, COVID-19 „stanowi obecnie utrwalony i wciąż aktualny problem zdrowotny” Niektóre

kraje zmieniły już swoje podejście do zdrowia publicznego, uznając COVID-19 za chorobę endemiczną

W 2023 r. na terenie województwa zarejestrowano 12 258 potwierdzonych przypadków zakażeń SARS-CoV-2, (2022 r. – 86 018 zach.). Wybrane losowo próbki izolatów potwierdzone testem RT-PCR na obecność SARS-CoV-2 były poddane sekwencjonowaniu przez Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych WSSE w Olsztynie. W wyniku sekwencjonowania losowo wybranych próbek stwierdzono, iż w województwie dominowały warianty SARS CoV-2 – omikron.

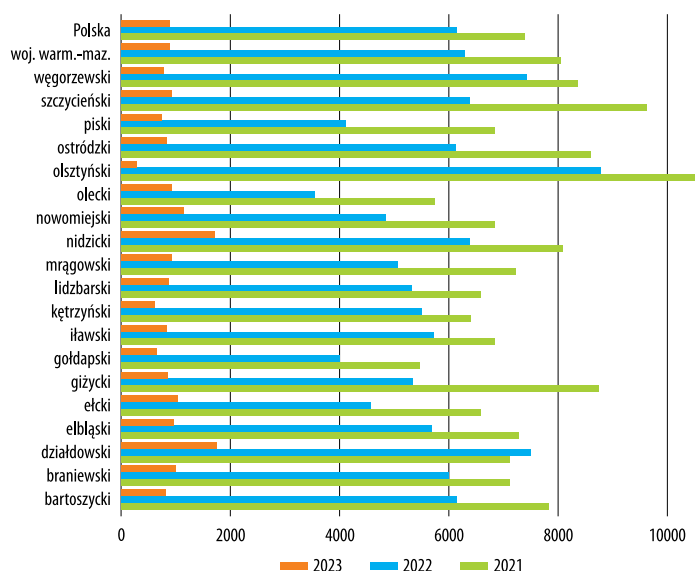
W 2023 r. najwyższe wskaźniki zapadalności zanotowano w powiecie: nidzickim, działdowskim etckim, braniewskim, nowomiejskim. Wojewódzki wskaźnik zapadalności na Covid-19 wyniósł – 899,7 i był zbliżony do krajowego wskaźnika zapadalności – 900,8. W 2023 r. zarejestrowano 98 zgonów z powodu Covid-19 w 2022 r.– 785.

Inwazyjna choroba meningokokowa (ICHM)

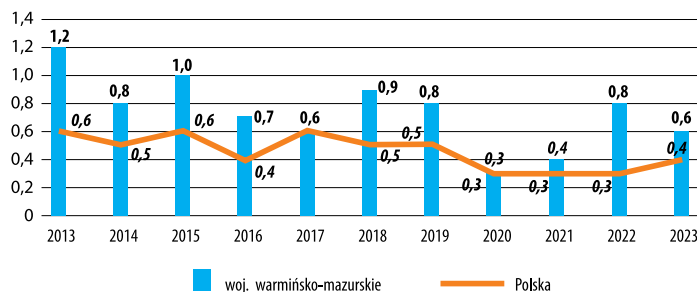
Zakażenia meningokokowe, ze względu na ciężki przebieg i dużą śmiertelność, postrzegane są, jako jedne z najbardziej niebezpiecznych zakażeń bakteryjnych u ludzi.

W 2023 r. zanotowano siedem zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową (2022 r. 11 zach.). W 2023 r. wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł – 0,6 był wyższy od krajowego – 0,4. W dwu przypadkach ustalono serotyp Neisseria meningitidis, który wywołał zachorowanie: (serotyp B i W), w pozostałych zachorowaniach nie określono serotypu. Zachorowało dwoje dzieci w przedziale wiekowym od 0 do 1 roku, jedno dziecko w wieku 2 lat oraz cztery osoby dorosłe. Szczep Neisseria meningitidis wywołał sześć zachorowań na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, w tym u dwóch osób wywołał również posocznicę, zarejestrowano jeden przypadek zachorowania na chorobę meningokokową nieokreśloną.

Zapadalność na Covid-19 na terenie powiatów woj. warmińsko-mazurskiego i kraju w roku 2021, 2022 i 2023 / 100 000 mieszkańców

Zapadalność na inwazyjną chorobę meningokokową w woj. warmińsko-mazurskim i kraju w latach 2013-2023 na 100 tys. mieszkańców

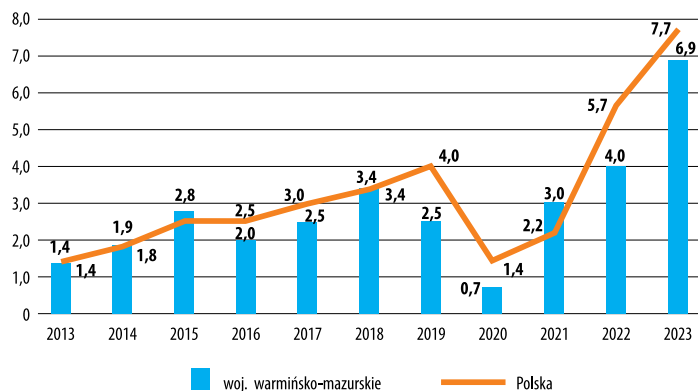

Inwazyjna choroba Pneumokokowa (ICHP)

W 2023 r. zarejestrowano wzrost zachorowań na inwazyjną chorobę wywołaną przez Streptococcus pneumoniae, z 55 zach. w 2022 r do 94 zach. w 2023 r. Na posocznicę zachorowało 76 osób, w tym u dwóch osób wystąpiło również zachorowanie na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, natomiast u siedmiu osób stwierdzono również zapalenie

płuc. Ponadto u pięciu osób zanotowano tylko zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i u 12 osób tylko zapalenie płuc, u jednej osoby zgłoszono mnogie ropnie wywołane przez *Streptococcus pneumoniae*. Zanotowano 17 zgonów z powodu inwazyjnej choroby wywołanej przez *Streptococcus pneumoniae*. W 2023 r. wojewódzki wskaźnik zapadalności na inwazyjną chorobę pneumokokową wyniósł 6,9 był niższy od krajowego (7,7).

Zapadalność na inwazyjną chorobę pneumokokową w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2013-2023 na 100 tys. mieszkańców

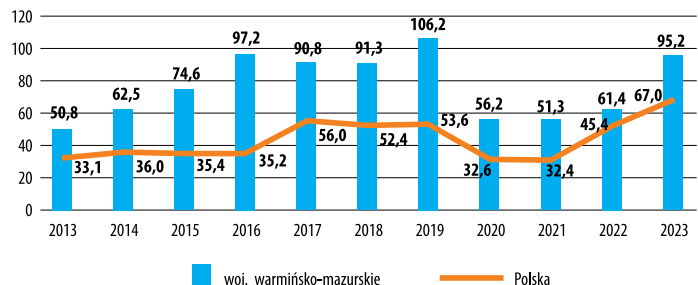

CHOROBY PRZENOSZONE PRZEZ WEKTORY I INNE CHOROBY ODZWIERZĘCE

Choroby przenoszone przez kleszcze

W województwie warmińsko-mazurskim, z uwagi na endemiczne występowanie zakażonych kleszczy wskaźniki zapadalności na boreliozę oraz kleszczowe zapalenie mózgu są bardzo wysokie i dużo wyższe niż wskaźniki krajowe. W 2023 r. nastąpił dalszy wzrost zachorowań na boreliozę, zarejestrowano 1297 zach. (2022 r. – 841). Wskaźnik zapadalności na boreliozę w województwie wyniósł 95,2 był wyższy od krajowego 67,0

Zapadalność zachorowań na boreliozę w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2013-2023 na 100 tys. mieszkańców

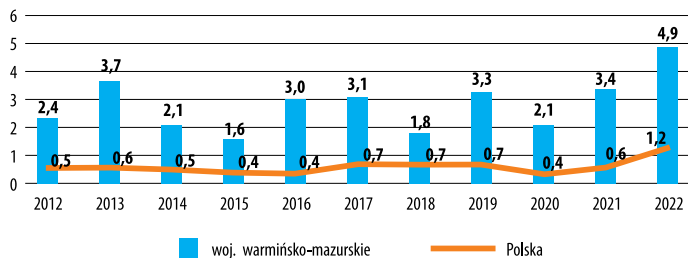

Brak dostępnej szczepionki przeciwko boreliozie powoduje, że jedynym sposobem zapobiegania zachorowaniom jest stałe upowszechnianie wiedzy nt. tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych oraz właściwego postępowania w przypadku ukłucia przez kleszcza.

Kleszczowe zapalenie mózgu

Zarejestrowano wzrost zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu z 67 zach. (wsk. zap. 4,9) w 2022 r. do 86 (wsk. zap. 6,3) w 2023 r. Najwięcej zachorowań na KZM zanotowano na terenie wschodnich powiatów województwa. Wojewódzkie wskaźniki zapadalności na kleszczowe zapalenie mózgu utrzymują się na wysokim poziomie i są kilkakrotnie wyższe od krajowych.

Zapadalność na kleszczowe zapalenie mózgu w latach 2013-2023 w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce na 100 tys. mieszkańców

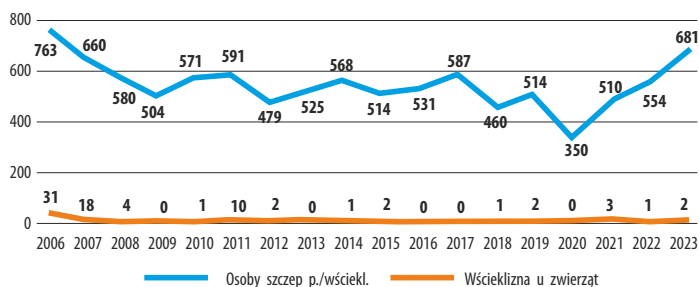

Najskuteczniejszą formą ochrony przed zakażeniem wirusem kleszczowego zapalenia mózgu jest szczepienie, które jest zalecane w szczególności dla najbardziej narażonych grup zawodowych (leśnicy, rolnicy itp.)

Wścieklizna i pokąsania przez zwierzęta

Z powodu kontaktu ze zwierzętami podejrzanymi o wściekliznę, zaszczepiono p/wściekliznę 681 osób (w 2022 r. – 554 osób). U trzech nietoperzy w powiecie iławskim, mrągowskim i olsztyńskim potwierdzono wściekliznę laboratoryjnie.

Liczba osób szczepionych przeciw wściekliznie i liczba zwierząt chorych na wściekliznę w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2006-2022

W dalszym ciągu rejestruje się dużą liczbę osób szczepionych p/wściekliznę mających kontakt ze zwierzętami podejrzanymi o wściekliznę, w ok. 90% był to kontakt ze zwierzętami domowymi.

POZOSTAŁE CHOROBY ODZWIERZĘCE

W 2023 r. zarejestrowano sporadyczne zachorowania na: jersyniozę – dwa zachorowania (2022 r. – siedem zach.); bąblowicę – osiem zachorowań (2022 r. – sześć zach.); pięć zachorowań na listeriozę (2022 r. – cztery zach.).

CHOROBY ZAKAŻNE PRZENOSZONE NARUSZENIEM CIĄGŁOŚCI TKANEK

WZW B i C

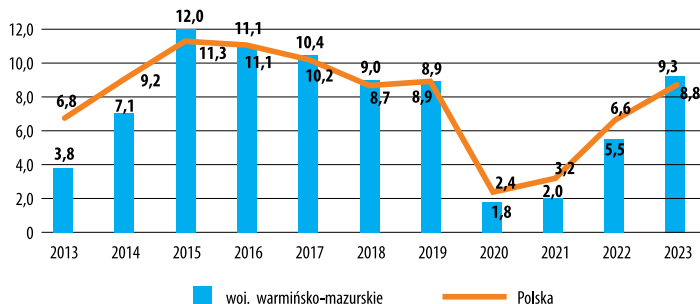
W latach 2020 i 2021 odnotowano znaczny spadek zarejestrowanych zakażeń wirusem HCV i HBV – co było wynikiem wystąpienia epidemii COVID-19 i związanym z nią ograniczeniem dostępu do zakładów opieki zdrowotnej ambulatoryjnej jak i całodobowej oraz brakiem dostępu w pełnym zakresie do diagnostyki stwierdzającej zakażenie ww. wirusami.

Od 2022 r. rejestrujemy wzrost zakażeń wirusem HCV w 2022 r. – 76 (wsk. zap. 5,5), w 2023 r. – 126 zakażeń woj. wsk. zapadalności wyniósł 9,3, był wyższy od krajowego (8,8), po raz pierwszy od 2020 r.

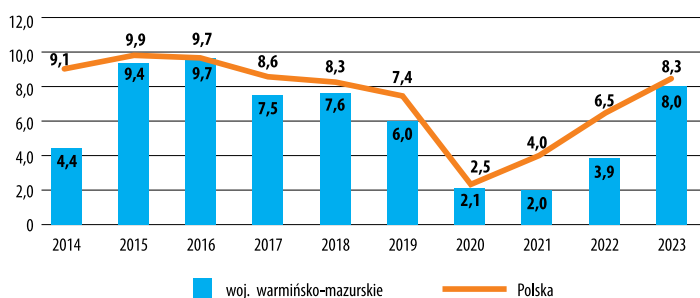
WZW B

W 2023 r. na terenie województwa zarejestrowano łącznie 109 (wsk. zap. 8,0) nowych zakażeń wirusem HBV (2022 r. – 53). Zgłoszenia dotyczyły zakażeń o przebiegu przewlekłym i nieokreślonym. W 2023 r. wojewódzki wskaźnik zapadalności na WZW typ B wyniósł 8,0 i był zbliżony do krajowego – 8,3.

Zapadalność na WZW typ C w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2012-2022 na 100 tys. mieszkańców

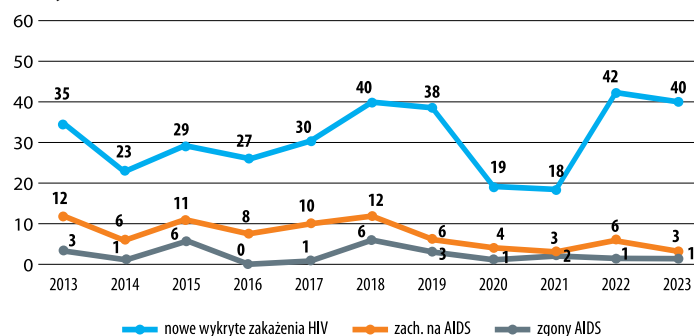
Zapadalność na WZW B w woj. warmińsko-mazurskim i kraju w latach 2014-2022 na 100 tys. mieszkańców

HIV i AIDS

W 2023 r. podobnie jak 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim przedstawiała się sytuacja dotycząca zakażeń wywołanych ludzkim wirusem upośledzenia odporności. W 2023 r. zarejestrowano 40 nowych zakażeń wirusem HIV (2022 r. – 42 zakażenia) oraz trzy zachorowania na AIDS (2022 r. – sześć zachorowań), zarejestrowano jeden zgon z powodu zachorowania na AIDS (2022 r. – jeden). W 2023 r.

Liczba zakażeń wirusem HIV, zach. na AIDS, zgonów z powodu AIDS w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2012-2022

wojewódzki wskaźnik zapadalności zakażeń wirusem HIV wyniósł 2,9 i był niższy od krajowego (7,7), podobnie wojewódzki wskaźnik zap. zachorowań na AIDS równy 0,2 i był niższy od krajowego (0,5)

CHOROBY PRZENOSZONE DROGĄ POKARMOWĄ

Zachorowania na WZW A

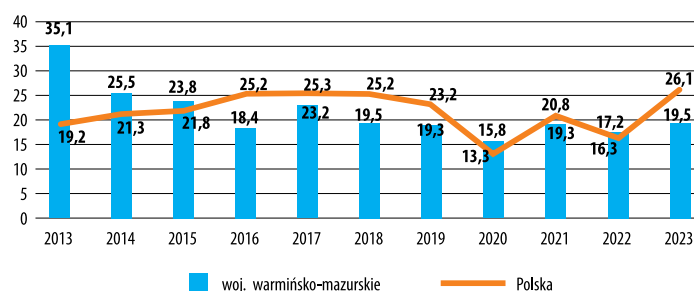
W 2023 r. w województwie zarejestrowano trzy zachorowania (2022 – jedno zach.) na WZW typu A, wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł 0,2 i był niższy od krajowego (0,6). Przed zachorowaniem na WZW typu A chronią szczepienia oraz przestrzeganie podstawowych zasad higieny.

Bakteryjne zatrucia i zakażenia pokarmowe

W województwie warmińsko-mazurskim od wielu lat dominującym czynnikiem etiologicznym bakteryjnych zatruc pokarmowych są odzwierzęce typy pałeczek Salmonella, w których dominuje serotyp Enteritidis, który wywołał 64,3% zatruc. W 2023 r. zarejestrowano 266 zachorowań na salmonelozę (2022 r. – 237 zach.). Wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł 19,5 był niższy do krajowego (26,1).

W 2023 r. wśród innych zakażeń układu pokarmowego o etiologii bakteryjnej dominowały bakterie z rodzaju: Clostridioides difficile – 693 zachorowań (2022 – 717 zach.) Campylobacter – 85 zachorowań (2022 r. – 49 zach.); E. coli biegunkotwórcze – 11 zachorowań (2022 r. – 10 zach.), Yersinia enterocolitica – dwa zachorowania (2022 r. – siedem zach.).

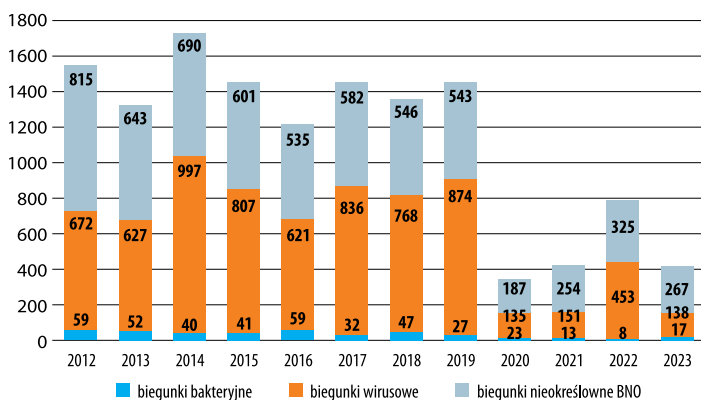
Zapadalność zachorowań na salmonelozę zatrucia pokarmowe w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2012-2022 na 100 tys. mieszkańców

Biegunki u dzieci do lat 2

W 2023 r. w województwie zarejestrowano 422 zachorowania na biegunki u dzieci do lat dwóch (w 2022 r. – 786 zach.). Krajowy wskaźnik zapadalności wyniósł 3410,2 i był wyższy od wojewódzkiego – 2175,8. Od 2013 r. rejestrowany jest sukcesywny spadek zachorowań na biegunki u dzieci do lat dwóch o nieustalonej etiologii i wzrost zachorowań na biegunki o etiologii wirusowej. Wzrost zachorowań o etiologii wirusowej związany jest ze wzrostem badań diagnostycznych w tym kierunku, które w zdecydowanej większości wykonywane są u dzieci hospitalizowanych. Od 2020 r. zaobserwowano ponownie wzrost zachorowań na biegunki o etiologii nieokreślonej. Należy jednak zaznaczyć, iż w roku 2020 r. i 2021 r. (okres epidemii SARS CoV-2) zarejestrowano znaczny spadek zarejestrowanych zachorowań na biegunki u dzieci do lat dwóch. W 2022 r. i 2023 r. rejestrujemy stopniowy wzrost zachorowań na biegunki u dzieci do lat 2,

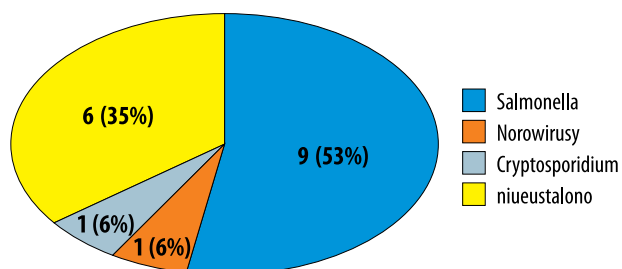
Liczba zachorowań na biegunki u dzieci do lat 2 (bakteryjne, wirusowe, nieokreślone) w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2012-2023

Ogniska chorób przenoszonych drogą pokarmową

W 2023 podobnie jak w roku 2022 na terenie województwa zarejestrowano 17 ognisk zatruc pokarmowych, zachorowało 131 osób, hospitalizowano 20 osób. W dziewięciu ogniskach czynnikiem etiologicznym zatruc była Salmonella. Łącznie zachorowały 23 osoby, hospitalizowano 15 osób. W jednym ognisku źródłem zakażenia były krokiety z mięsem, w drugim prawdopodobnie jajecznicą, w pozostałych ww. ogniskach pomimo przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych

Liczba ognisk zatrucia pokarmowego zarejestrowane w 2023 r. w woj. warmińsko-mazurskim wg. czynnika etiologicznego

nie ustalono źródła zakażenia. Zarejestrowano jedno ognisko norowirusowe, które miało miejsce w ZOL-u, zachorowało 21 osób, jedna osoba została hospitalizowana. W jednym ognisku czynnikiem etiologicznym, który wywołał objawy chorobowe u 9 osób było Cryptosporidium, hospitalizowano dwie osoby.

W pozostałych sześciu ogniskach mimo przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego nie udało się ustalić źródła i czynnika etiologicznego zakażenia, zachorowało 78 osób, z których dwie osoby były hospitalizowane.

Pięć ognisk miało miejsce na wypoczynku dzieci i młodzieży, gdzie łącznie zachorowało 76 osób, w tym 52 dzieci do lat 14, dwie osoby były hospitalizowane

CHOROBY WIEKU DZIECIĘCEGO

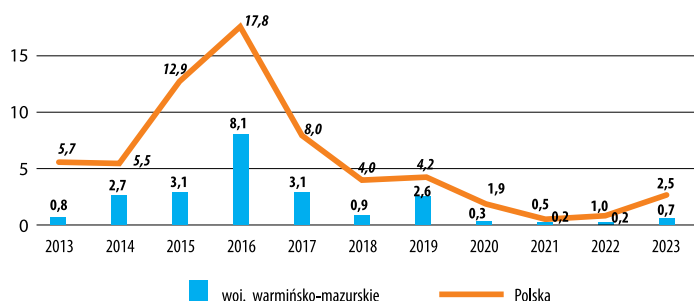
Odra, różyczka, ospa wietrzna

W roku 2022 i 2021 nie zarejestrowano zachorowań na odrę. W 2023 r. zanotowano jedno ognisko rodzinne zachorowania na odrę w powiecie etckim. Zachorowało troje dzieci w wieku 2; 3 i 9 lat. W trakcie dochodzenia ustalono, iż dzieci nie były zaszczepione p/odrze. Wszystkie przypadki zostały potwierdzone badaniem molekularnym PCR w NIZP PZH. W 2023 r. zanotowano spadek zachorowań na ospę wietrzną zarejestrowano 5006 zachorowań (2022 r. – 5806 zach.), wojewódzki wskaźnik zapadalności na ospę wietrzną wyniósł 367,4 i był niższy do krajowego – 505,7. Wirus różyczki wywołał 11 zachorowań, które nie zostały potwierdzone laboratoryjnie, woj. wskaźnik zapadalności wyniósł 0,8 i był zbliżony do krajowego (0,7).

Krztusiec

W 2023 r. zarejestrowano dwa zachorowania na krztusiec (2022 r.- 10 zachorowań). wojewódzki wskaźnik zapadalności na krztusiec wyniósł 0,7 i był niższy od krajowego (2,5). Zachorowało troje dzieci w przedziale wiekowym 0-4 lat oraz troje dzieci w przedziale wiekowym 5-9 lat i cztery osoby dorosłe.

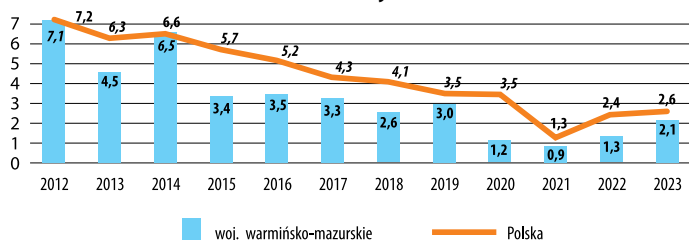
Zapadalność zachorowań na krztusiec w woj warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2012-2022 na 100 tys. mieszkańców

Nagminne zapalenie przyusznicy (świnka)

W 2023 r. na terenie województwa zarejestrowano – 29 zachorowań na świnkę (2022 r. – 18 zach.). Wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł 2,1 i był niższy od krajowego (2,6). Zachorowania rejestrowano w grupach wiekowych: 0-4

Zapadalność zachorowań na świnjkę w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2012-2023/100 tys. mieszkańców

lat – osiem osób; 5-9 lat – osiem osób; 10-19 lat dziewięć osób; >29 lat pięć osób.

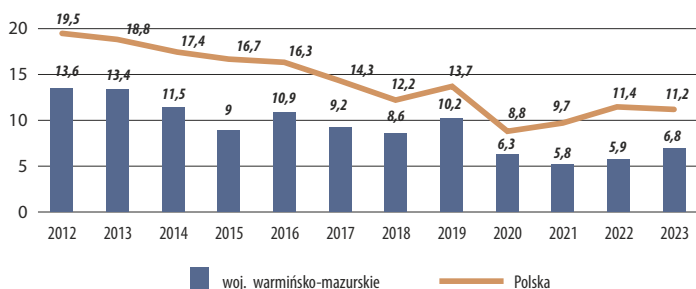
Grypa i RSV

Dnia 25.02.2023 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23.02.2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zgłaszania podejrzeń i rozpoznania zakażeń, chorób zakaźnych oraz zgonów z ich powodu. Zgodnie z ww. rozporządzeniem obowiązkowemu zgłoszeniu podlegają: grypa (sezonowa) oraz zakażenia wirusem RSV – w przypadku zachorowań potwierdzonych dodatnim wynikiem szybkiego testu antygenowego lub badań laboratoryjnych mających na celu izolację wirusa grypy i RSV lub wykrycie kwasu nukleinowego wirusa grypy i RSV. Jednocześnie z dniem 1 lipca 2023r. przestało obowiązywać Mz-55 tj. zgłaszanie zarejestrowanych podejrzeń i zachorowani na grypę przez POZ do PPIS.

W 2023 r. w województwie grypę potwierdzono u 389 osób (w tym u 240 dzieci do lat 14) laboratoryjnie poprzez wykrycie kwasu nukleinowego wirusa oraz u 770 osób testem antygenowym. Wojewódzki wskaźnik zapadalności na grypę wyniósł 28,6 i był zbliżony krajowego (29,4). W 2023 r. zarejestrowano 125 zakażeń wirusem RSV na podstawie dodatniego testu antygenowego, w tym u 80 dzieci do lat dwóch.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna brała aktywny udział w nadzorze nad grypą w systemie zintegrowanego nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego – SENTINEL. Współpracowała z trzema poradniami rodzinnymi na terenie województwa. W przebadanych w 12 pobranych próbach (wymazy z nosogardzieli) w Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych WSSE w Olsztynie w ramach systemu SENTINEL, wirusa grypy potwierdzono u 6 osób.

Wskaźniki zapadalności na gruźlicę w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2012-2023/100 tys. mieszkańców

Dominującym wirusem wywołującym zachorowania był wirus grypy A.

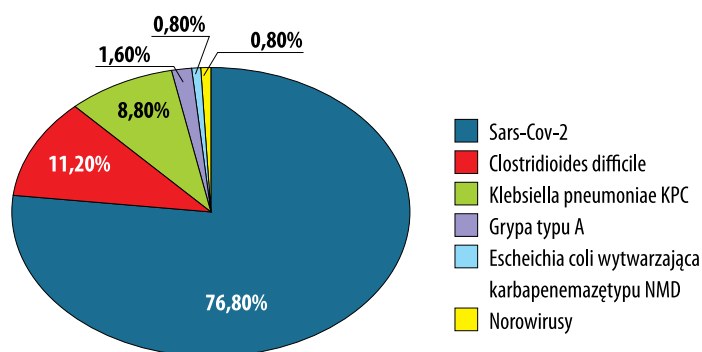
Gruźlica

W 2023 r. zanotowano 92 zachorowania na gruźlicę w 2022 r. – 86 zach. Od 2022 r. notuje się niewielką tendencję wzrostową zachorowań na gruźlicę. W 2023 r. wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł 6,8 był niższy od krajowego (11,2).

OGNISKA EPIDEMICZNE W POMIOTACH LECZNICZYCH

W podmiotach leczniczych woj. warmińsko-mazurskiego zarejestrowano znaczny wzrost występowania ognisk epidemicznych. W 2023 r. odnotowano 125 ognisk (2022 r. – 188) dominującym czynnikiem etiologicznym, który wywoływał zakażenia był wirus SARS-CoV-2 (76,8% wszystkich ognisk). Pozostałe ogniska zostały wywołane przez Clostridioides difficile – (11,2%), Klebsiella pneumoniae (8,8%), inne ogniska (3,2%). Liczba zakażeń w ogniskach epidemicznych wyniosła 943 przypadki wykryte u pacjentów i personelu (w tym 829 zakażeń potwierdzono laboratoryjnie u pacjentów hospitalizowanych i 87 u personelu szpitalnego)

Udział procentowy czynników etiologicznych w ogniskach epidemicznych zakażeń szpitalnych zgłoszonych przez podmioty lecznicze woj. warmińsko-mazurskim w 2023 r.

W 2023 r. w dalszym ciągu dominowały ogniska wywołane przez SARS CoV-2 oraz Clostridioides difficile. SARS-CoV-2 był czynnikiem etiologicznym w 96 ogniskach w 2023 r., natomiast w 2022 r. koronawirus wywołał 147 ognisk. Clostridioides difficile w 2023 r., było czynnikiem etiologicznym w 14 ogniskach, w 2022 r. – 20- tu.

Stan sanitarno-techniczny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

W roku 2023 w województwie warmińsko-mazurskim, Państwowa Inspekcja Sanitarna objęta nadzorem 2725 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, w tym 54 szpitale (z czego 14 szpitali realizujących świadczenia zdrowotne udzielane z zamiarem zakończenia ich udzielania w okresie nieprzekraczającym 24 godzin).

Skontrolowano 1618 podmiotów wykonujących działalność

lecniczą, w tym 50 szpitali, w trakcie 63 kontroli stwierdzone zostały nieprawidłowości.

W 2023 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w trakcie kontroli podmiotów wykonujących działalność leczniczą wydali:

- 140 decyzji administracyjnych,
- 60 decyzji płaćniczych,
- nałożyli 9 mandatów na kwotę 3 100,00 zł.

Część podmiotów wykonujących działalność leczniczą nie spełnia w całości wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą. Podmioty te posiadały opracowane i pozytywnie zaopiniowane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej programy dostosowania podmiotu do obowiązujących przepisów. Zgodnie z obowiązującymi przepisami wszystkie podmioty powinny dostosować swoje pomieszczenia i urządzenia do dnia 31 grudnia 2017 r. Podmioty, które nie zrealizowały programów dostosowawczych i nie dostosowały swoich pomieszczeń i urządzeń do wymagań ww. rozporządzenia wystąpiły do organów PIS z wnioskiem o wydanie opinii o wpływie niespełnienia wymagań, o których mowa w art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej na bezpieczeństwo pacjentów. Wszystkie podmioty niespełniające ww. wymagań posiadają takie opinie.

W roku 2023 w szpitalach w województwie warmińsko-mazurskim dokonano wielu istotnych zmian w strukturach organizacyjnych podmiotów, przeprowadzono liczne remonty i modernizacje jednostek i komórek organizacyjnych podmiotów, szpitale doposażono w sprzęt, aparaturę medyczną oraz meble dostosowując je do wymagań obowiązujących przepisów, w tym rozporządzenia Ministra Zdrowia z 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 402) i tak np.: w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Olsztynie utworzono oddział leczenia jednego dnia z profilem urologicznym, oddział chirurgii plastycznej, kliniczny oddział endokrynologiczny, diabetologiczny i chorób wewnętrznych, zmodernizowano pracownię hemodynamiki. Zakupiono na potrzeby szpitala m.in. aparat RTG angiograficzny, aparat USG i EKG, różnego rodzaju stoły zabiegowe, operacyjne i rehabilitacyjne. W Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym w Olsztynie na potrzeby szpitala zakupiono m.in. aparat RTG z ramieniem C, mikroskop operacyjny okulistycki PROVEO i specjalistyczny sprzęt okulistycki, pracownię mikrobiologii wyposażono w automatyczny aparat do oceny minimalnego stężenia antybiotyku hamującego wzrost drobnoustroju. W Wojewódzkim Szpitalu Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie w obrębie oddziału II ogólnopsychiatrycznego wydzielono pododdział psychiatrii sądowej, utworzono i wyremontowano pomieszczenia Centrum Zdrowia Psychicznego. W Uniwersyteckim Szpitalu

Klinicznym w Olsztynie w nowym budynku szpitala w strukturach kliniki chirurgii onkologicznej i ogólnej utworzono klinikę urologii i onkologii urologicznej. Do nowego budynku A przeniesiono klinikę kardiologii i chorób wewnętrznych, klinikę neurologii z pododdziałem udarowym, oddział kliniczny rehabilitacji neurologicznej i ogólnoustrojowej – powyższe oddziały zostały wyposażone w nowe meble, sprzęt i urządzenia, spełniając wymogi obowiązujących przepisów prawa. W Szpitalu Klinicznym MSWiA z Warmińsko-Mazurski Centrum Onkologii centralną sterylizatornię wyposażono w sterylizator na tlenek etylenu wraz z urządzeniem do katalitycznego spalania tlenu etylenu oraz w sterylizator parowy. Przy oddziale klinicznym hematologii utworzono pracownię cytogenetyki, którą wyposażono w urządzenia i sprzęt laboratoryjny m.in. mikroskopy, łaźnie do rozmrażania komórek, termocykler, aparat do izolacji kwasów nukleinowych, komorę laminarną. Przebudowano pomieszczenia VI piętra na potrzeby klinicznego oddziału hematologii z ośrodkiem transplantacji szpiku, który kompleksowo wyposażono m.in. w łóżka szpitalne z szafkami przyłóżkowymi, panele i kolumny medyczne, lampy i stoły zabiegowe, kardiomonitor, aparat USG. Na potrzeby szpitala zakupiono aparat do znieczuleń, ultrasonografy wraz z oprogramowaniem, stół operacyjny, aparat do terapii nerkozastępczej, system do radiochirurgii i radioterapii stereotaktycznej. W Warmińsko-Mazurskim Centrum Chorób Płuc w Olsztynie utworzono salę do stosowania nieinwazyjnej wentylacji mechanicznej dla pacjentów z ostrą niewydolnością oddechową, utworzono siłownię zewnętrzną umożliwiającą pacjentom aktywność fizyczną, wyposażono w urządzenia klimatyzacyjne np. laboratorium, pracownię badań bronchoskopowych i spirometrycznych., zakupiono na potrzeby szpitala m.in. videobronchoskopy, gastroskop, videorhinolaryngoskop z torem wizyjnym, szafę do suszenia endoskopów oraz sprzęt rehabilitacyjny do ośrodka rehabilitacji leczniczej. W Miejskim Szpitalu Zespolonym w Olsztynie wyremontowano pomieszczenia na potrzeby pracowni densytometrycznej i pracowni endoskopowej, na potrzeby szpitala zakupiono m.in. zestaw do artroskopii, zestawy endoskopowe, densytometr, aparaty do terapii oddechowej i wspomaganie oddechu noworodków i wcześniaków, aparat do znieczulenia, myjnię narzędzi do centralnej sterylizatorni. W Szpitalu Powiatowym im. Jana Mikulicza w Biskupcu zakończono remont poradni chirurgii urazowo-ortopedycznej oraz poradni chirurgii ogólnej, na potrzeby szpitala zakupiono m.in. sprzęt rehabilitacyjny, laser do proktologii, aparaty RTG, USG, analizator do posiewu krwi i aparat do automatycznej identyfikacji biochemicznej i oznaczania lekowrażliwości drobnoustrojów. W NU-MED. Grupa Spółka Akcyjna Centrum Radioterapii i Usprawniania w Elblągu zakupiono nowy akcelerator liniowy oraz utworzono nową pracownię przeznaczoną do zabiegów brachyterapii. W Szpitalu Powiatowym spółka z o.o. w Pastęku utworzono pracownię tomografii komputerowej oraz zakończono inwestycję pn. „Budowa budynku na potrzeby oddziału Reha-

bilitacji Stacjonarnej oraz Ośrodka Rehabilitacji Leczniczej dla Dzieci z Zaburzeniami Wieku Rozwojowego”. W Szpitalu Miejskim im. Jana Pawła II w Elblągu zakończono budowę i oddano do użytku nowy blok operacyjny w budynku szpitala przy ul. Komeńskiego, zakończono modernizację oddziału psychiatrycznego, rehabilitacji kardiologicznej i oddziału pediatricznego z izbą przyjęć, wyposażono w nową aparaturę i sprzęt medyczny laboratorium diagnostyczne. Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny w Górowie Iławeckim wyposażono w nowy sprzęt rehabilitacyjny, w tym robot do redukcji chodu, mobilny robot do rehabilitacji i treningu chodu, zrobotyzowany stół do pionizacji pacjenta z funkcją kroczenia, roboty do rehabilitacji kończyn górnych i dolnych, sprzęt do hydroterapii. W Giżyckiej Ochronie Zdrowia sp. z o.o. oddano do użytku i wyposażono nowy oddział anestezjologii i intensywnej opieki medycznej z salą OIOM z siedmioma stanowiskami intensywnej terapii. Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Psychiatryczny ZOZ we Fromborku w 2023 zakończył projekt ze środków unijnych pn. „Wzrost odporności SPSPZOZ we Fromborku na przyszłe pandemiczne poprzez doposażenie szpitala w sprzęt medyczny, rehabilitacyjny oraz teleinformatyczny”. W Powiatowym Centrum Medycznym spółka z o.o. w Braniewie doposażono blok operacyjny w aparaty do znieczulenia, stół zabiegowy i operacyjny, aparat do artroskopii, defibrylator i ogrzewacz do płynów infuzyjnych, na potrzeby pracowni endoskopii zakupiono zestaw videokolonoskopowy, a do Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego Psychiatrycznego zakupiono osiem łóżek rehabilitacyjnych z szafkami. W ZOZ – Szpitalu Powiatowym w Szczytnie utworzono 35 łóżkowy zakład opiekuńczo-leczniczy z czterema stanowiskami respiratorowymi, zakończono modernizację oddziału intensywnej terapii z sześcioma stanowiskami intensywnej terapii. Przeprowadzono generalny remont pracowni RTG wraz z montażem nowego cyfrowego aparatu RTG i wymianą drzwi z ochroną przed promieniami X. Funkcjonujący w strukturach Szpitala Psychiatrycznego SPZOZ w Węgorzewie zakład opiekuńczo-leczniczy psychiatryczny dla dorosłych w Rudziszkach został przeniesiony do nowego obiektu zlokalizowanego w Węgorzewie.

Szpital Powiatowy w Piszcu został doposażony w trzy nowe karetki funkcjonujące w strukturach ratownictwa medycznego. SPZOZ w Działdowie zmienił lokalizację miejsca stacjonowania zespołu ratownictwa medycznego w Rybnie, szpital doposażono m.in. w 70 elektrycznych łóżek szpitalnych z materacami, w tym siedem łóżek intensywnej

opieki medycznej z materacami przeciwoleżynowymi, stoły operacyjne z wyposażeniem, videolaryngoskopy, na potrzeby zespołów ratownictwa medycznego zakupiono dwa ambulanse typu C. W Szpitalu w Ostródzie S.A. dokonano gruntownego remontu oddziału otolaryngologii i oddziału chorób wewnętrznych, na potrzeby szpitala zakupiono trzy nowe karetki, w tym dwie specjalistyczne. W budynku szpitala firma MR Diagnostic rozpoczęła budowę pomieszczeń rezonansu magnetycznego, zakończono prace budowlane w nowym skrzydle szpitala, w którym ma znaleźć lokalizację izba przyjęć oraz zespół pracowni, w tym pracownia endoskopii i USG – planowane oddanie wymienionych komórek marzec/kwiecień 2024 r.

W ZOZ w Nidzicy uruchomiono nową pracownię RTG, którą wyposażono w nowy aparat RTG, natomiast w szpitalu „Olmedica” w Olecku uruchomiono nową pracownię tomografii komputerowej, w ramach rządowego programu „Dostępność Plus” oraz programu „Nowoczesny sprzęt” szpital został doposażony m.in. w wózki anestezjologiczne, przenośne aparaty USG, KTG, EKG, sprzęt komputerowy wraz z nowym oprogramowaniem.

Istotnych zmian dokonano również w podmiotach wykonujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne i tak np.: w Gminnym Samodzielnym ZOZ w Kurzętniku zakupiono system rehabilitacji funkcjonalnej, komorę hiperbaryczną, szynę rehabilitacyjną, laser okulistyczny, w Niepublicznym ZOZ Eskulap sp. z o.o. zakupiono nowe urządzenia do fizjoterapii, w tym aparat do laseroterapii ze skanem, wymieniono sprzęt informatyczny. W prywatnej praktyce dentystycznej w Nowym Mieście Lubawskim zakupiono systemy do wypełniania kanałów i kondensacji gutta perchy, na potrzeby Publicznego ZOZ w Grodzicznie zakupiono aparaty do elektroterapii, sonoterapii, magnetoterapii, urządzenie do mechanicznego drenażu limfatycznego, stoły rehabilitacyjne z elektryczną regulacją, w Gminnym Samodzielnym ZOZ w Tereszewie dokonano modernizacji elewacji budynku.

Niektóre podmioty zmieniły swoją lokalizację. Większość podmiotów spełnia wymagania obowiązujących rozporządzeń.

Stan sanitarno-higieniczny oraz techniczny podmiotów wykonujących działalność leczniczą jest zadowalający i systematycznie się poprawia. Zachodzące zmiany w podmiotach przyczyniają się do poprawy świadczonych usług oraz wzrostu bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców woj. warmińsko-mazurskiego.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych (LBEK) to nowoczesne, prężnie rozwijające się Laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie warmińsko-mazurskim. Jest postrzegane jako jednostka odwoławcza w zakresie diagnostyki mikrobiologicznej i jedno z najlepszych źródeł informacji w zakresie szeroko rozumianego nadzoru epidemiologicznego. Jest jednym z wiodących laboratoriów PIS w kraju.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych od grudnia 2003 roku posiada akredytację potwierdzoną Certyfikatem Akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji (PCA) Nr AB 448 poświadczającą spełnienie wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących” oraz kompetencje techniczne w zakresie akredytowanych metod badawczych. Akredytacja jest narzędziem wykorzystywanym

w celu zapewnienia publicznego zaufania w odniesieniu do wiarygodności działań, istotnych z punktu widzenia wpływu na zdrowie, bezpieczeństwo i środowisko. Akredytacja stanowi obiektywny dowód na to, że Laboratorium działa zgodnie z najlepszą praktyką. Akredytacja potwierdza wiarygodność wyników badań oraz świadczy o wysokiej jakości usług i kompetencji personelu, jest istotnym argumentem przy wyborze dostawców badań na rynku krajowym i międzynarodowym. Akredytacja jest niezbędnym narzędziem w procesie podejmowania decyzji oraz przy zarządzaniu ryzykiem. Organizacje mogą oszczędzić czas i pieniądze poprzez wybór akredytowanego, a zatem kompetentnego dostawcy badań, a co za tym idzie akredytacja zmniejsza ryzyko w relacjach biznesowych. Sprawozdania z badań, wydawane przez akredytowane przez PCA Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych są uznawane przez zainteresowane instytucje w krajach będących sygnatariuszami wielostronnych porozumień (MLA – Multilateral Recognition Arrangement/MRA – Mutual Recognition Arrangement).

W ramach swojej działalności Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych współpracuje z wieloma instytucjami i jednostkami badawczymi m.in. Krajowym Centrum ds. AIDS, Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego Państwowym Zakładem Higieny – Państwowym Instytutem Badawczym, Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie, Polskim Stowarzyszeniem Mykologów Budownictwa, a od 1994 roku jest członkiem Klubu Polskich Laboratoriów Badawczych POLLAB. Na uwagę zasługuje fakt, że jako jedyne w województwie warmińsko-mazurskim współpracuje z Oddziałem Transplantologii w Olsztynie w zakresie wirusologicznej diagnostyki molekularnej przeszczepów.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych posiada liczące się w świecie mikrobiologii osiągnięcia w dziedzinie diagnostyki wirusologicznej (izolacje wirusa grypy) i bakteriologicznej (wyhodowanie enteropatogennych szczepów *Escherichia coli*, czynnika etiologicznego masowych zakażeń przewodu pokarmowego, zaklasyfikowanego później jako nowy typ serologiczny pałeczek czerwonki – *Shigella dysenteriae* 3).

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych posiadając odpowiednio wyposażone laboratorium oraz doświadczony, z dużym zasobem wiedzy i umiejętności personel, jako jedno z pierwszych laboratoriów w Polsce wdrożyło diagnostykę molekularną oraz sekwencjonowanie wirusa SARS-CoV-2.

LBEK oprócz działalności laboratoryjnej prowadzi również działalność naukowo-dydaktyczną, czego dowodem są publikacje w czasopismach specjalistycznych, systematyczne szkolenia studentów i praktykantów uczelni wyższych, prowadzenie staży kierunkowych dla diagnostów laboratoryjnych odbywających szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie mikrobiologii medycznej oraz czynny udział w sympozjach i konferencjach.

W ubiegłym roku pracownicy Laboratorium wygłosili referaty nt:

■ „Zagrożenia biologiczne w środowisku pracy. Omówienie regulacji prawnych i sposobu pobierania próbek środowiskowych” w ramach Narady Inspektorów Sanitarnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego,

■ „Epidemiologia i diagnostyka krztuśca w dobie narastającej zachorowalności” w ramach Narady Inspektorów Sanitarnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego,

■ „Epidemiologia i diagnostyka zakażeń *Clostridioides difficile*” w ramach Narady Inspektorów Sanitarnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego,

■ „Szkodliwe czynniki biologiczne w środowisku pracy” w ramach cyklu szkoleń organizowanych przez Centrum Naukowo-Techniczne A2K CeNT s.c.

Pracownicy Laboratorium systematycznie szkolą nowych próbkobiorców z zakresu pobierania, transportu i przechowywania próbek środowiskowych, w tym próbek powietrza, zeskrobin z powierzchni, wycinków z powierzchni, odcisków i wymazów z powierzchni w kierunku bakterii i grzybów oraz próbek wody do spożycia i wody na pływalniach w kierunku bakterii z rodzaju *Legionella*.

Laboratorium w sposób ciągły uczestniczy w krajowych i międzynarodowych programach badań biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych organizowanych przez kompetentnych organizatorów.

W 2023 roku Laboratorium uczestniczyło w następujących programach badań biegłości:

■ Ogólnopolski Sprawdzian Wiarygodności Badań Mikrobiologicznych POLMICRO w zakresie oceny preparatów mikroskopowych, identyfikacji, lekowrażliwości i mechanizmów oporności na leki bakteryjnych czynników etiologicznych zakażeń, identyfikacji grzybów drożdżopodobnych i diagnostyki zakażeń przewodu pokarmowego zorganizowany przez Centralny Ośrodek Badań Jakości w Diagnostyce Laboratoryjnej,

■ Program Zewnętrznej Oceny Jakości w zakresie bakteriologii i serologii zorganizowany przez Labquality za pośrednictwem Systemów Oceny Wiarygodności Analiz Medycznych,

■ Programy: Hygiene Surface Monitoring (HYGIENE) w zakresie monitoringu higieny środowiska pracy i Water Microbiology (QWAS) w zakresie badania wody w kierunku bakterii z rodzaju *Legionella* zorganizowane przez LGC Standards,

■ Program Zewnętrznej Oceny Jakości w Laboratoriach Medycznych w zakresie mikologii i serologii zorganizowany przez Instytut Standaryzacji i Dokumentacji Medycyny Laboratoryjnej za pośrednictwem firmy MEDAN,

■ Zewnętrzny Program Oceny Jakości QCMD w zakresie badań molekularnych oraz ESFEQA GmbH w zakresie badań serologicznych zorganizowane przez Copernicus Diagnostics,

■ Program QSC-PT/MICRO/S w zakresie badania skuteczności procesu sterylizacji (Sporal A i S) zorganizowany przez Q-Systems-Center,

■ Porównanie międzylaboratoryjne w zakresie poboru próbek powietrza metodą sedymentacyjną w kierunku oznaczenie liczby drobnoustrojów zorganizowane przez J.S. Hamilton Poland Sp. z o.o.,

■ Porównanie międzylaboratoryjne w zakresie pobieranie próbek powietrza do badań mikrobiologicznych zorganizowane przez Eurofins OBIKŚ Polska Sp. z o.o.

Pozytywne oceny uzyskiwane w badaniach biegłości są istotnym elementem oceny kompetencji Laboratorium oraz zapewniają, że wyniki badań są rzetelne, wiarygodne i użyteczne.

Struktura, organizacja, zakres badań

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych posiada dwa oddziały:

■ Oddział Bakteriologiczno-Parazytologiczny,

■ Oddział Wirusologiczno-Serologiczny.

LBEK należy do laboratoriów szerokoprofilowych, które realizuje następujące zadania:

■ wykrywanie i identyfikacja aktualnie występujących

czynników etiologicznych chorób infekcyjnych z określeniem ich właściwości,

■ identyfikacja znanych i nowo pojawiających się drobnoustrojów epidemicznych,

■ ocena stopnia uodpornienia populacji wobec chorób infekcyjnych,

■ udział w ustalaniu źródeł i dróg szerzenia się zakażeń,

■ monitorowanie oporności drobnoustrojów na antybiotyki i chemioterapeutyki,

■ monitorowanie występowania mechanizmów oporności drobnoustrojów na antybiotyki i chemioterapeutyki,

■ poszukiwanie zależności pomiędzy wykrytym drobnoustrojem, jego właściwościami a objawami klinicznymi,

■ prawidłowy dobór antybiotyków do terapii empirycznej i celowanej oraz poszukiwanie przyczyn niepowodzenia antybiotykoterapii,

■ wykrywanie antygenów i przeciwciał metodami serologicznymi,

■ mikrobiologiczna kontrola skuteczności procesów sterylizacji i dezynfekcji,

■ mikrobiologiczna kontrola zanieczyszczenia powietrza,

■ wykrywanie i identyfikacja czynników biologicznych w środowisku pracy, w pomieszczeniach mieszkalnych i użyteczności publicznej,

■ badanie wody do spożycia i wody na pływalniach w kierunku bakterii z rodzaju *Legionella*.

LBEK wyposażone jest w nowoczesną aparaturę pomiarowo-badawczą, monitorowaną zgodnie ze standardami międzynarodowymi i krajowymi oraz politykami PCA. Bazę laboratoryjną stanowi specjalistyczny sprzęt najnowszej generacji, w tym między innymi: spektrometr masowy VITEK MS przeznaczony do szybkiej identyfikacji drobnoustrojów, analizator VITEK 2 Compact przeznaczony do automatycznej identyfikacji i określania lekowrażliwości drobnoustrojów, aparaty do automatycznej izolacji kwasów nukleinowych: Microlab NIMBUS, Maelstrom 4800 TANBead, Lab-Aid 824 Nucleic Acid Extraction System Xiamen Zeesan, aparaty do reakcji Real Time PCR: CFX96 Real-Time PCR Detection System, LightCycler 480 System, Montania 4896 Real-Time PCR, Mastercycler nexus gradient, system GeneXpert do automatycznej izolacji i wykrywania materiału genetycznego drobnoustrojów w systemie zamkniętym, analizator immunologiczny mini VIDAS i VIDAS pracujące w technice ELFA (Enzyme Linked Fluorescent Assay) przeznaczone do diagnostyki serologicznej, system ELISA składający się z płuczki do mikropłytek, inkubatora i czytnika przeznaczony do diagnostyki serologicznej, sekwenatory MinION i GridION przeznaczone do sekwencjonowania techniką nanoporową, która polega na elektroforetycznym transporcie kwasów nukleinowych przez kanały białkowe o nanometrowych rozmiarach i identyfikacji ich sekwencji na podstawie zmian mierzonego sygnału elektrycznego. Poza specjalistyczną aparaturą pomiarowo-badawczą LBEK dysponuje najwyższej jakości wyposażeniem pomocniczym niezbędnym w wieloprofilowym laboratorium: system monitorowania tempera-

tury w urządzeniach termicznych, komory laminarne II klasy bezpieczeństwa, komora bezpiecznej pracy PCR, dygestoria, mikroskopy optyczne i kontrastowo-fazowe z możliwością rejestracji obrazu i pomiaru wielkości obserwowanych drobnoustrojów i ich struktur, inkubatory, chłodziarko-zamrażarki laboratoryjne, zamrażarki niskotemperaturowe, łącznie wodne, sterylizatory, wagi analityczne, aparaty do mierzenia pH, automat do mycia szkła laboratoryjnego, destylator, lampy bakteriobójcze przepływowe, pipety automatyczne, dozowniki, densytometry do pomiaru gęstości zawiesin bakteryjnych, wytrząsarki i wirówki laboratoryjne.

W roku 2023 zmodernizowano wyposażenie Laboratorium poprzez wymianę jednego z dygestoriów laboratoryjnych służących do posiewu materiału biologicznego zwiększając w ten sposób bezpieczeństwo i komfort pracy, zakupiono lampy bakteriobójcze przepływowe z licznikami czasu pracy oraz drobny sprzęt laboratoryjny.

Laboratorium działając zgodnie z najlepszą praktyką laboratoryjną, korzysta w swojej pracy z certyfikowanych materiałów odniesienia, posiada również dobrze zorganizowane zaplecze żywieniowe z pełną kontrolą wyprodukowanych pożywek w oparciu o własny bank szczepów.

W ubiegłym roku przeprowadzono gruntowną przebudowę pomieszczeń Oddziału Wirusologiczno-Serologicznego w celu podniesienia stopnia hermetyczności Laboratorium do poziomu BSL 3. Przebudowa była możliwa dzięki realizacji projektu pn. „Przebudowa i modernizacja Laboratorium WSSE w Olsztynie w celu dostosowania jego infrastruktury do standardów BSL 3 wraz z wymaganą wymianą sieci (elektrycznej, wodno-kanalizacyjnej i sanitarnej) w budynku WSSE w Olsztynie” finansowanego z funduszy europejskich. Projekt został zrealizowany w ramach XI Osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020. Głównym celem projektu była poprawa funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej w zakresie prowadzonej diagnostyki laboratoryjnej oraz wzmocnienie jego długofalowej odporności i przygotowanie na potencjalne przyszłe zagrożenia epidemiologiczne. Podniesienie stopnia hermetyczności Laboratorium pozwoli efektywniej realizować zadania z zakresu zdrowia publicznego, w tym ochronę mieszkańców regionu przed zagrożeniem biologicznym. Wprowadzone zabezpieczenia będą chronić personel laboratoryjny oraz środowisko przed uwolnieniem się patogenów. Inwestycja spowoduje poprawę jakości usług oferowanych przez służbę zdrowia. Będzie przeciwdziałać efektom obecnej sytuacji epidemiologicznej, a także przyszłym zagrożeniom występującym na terenie kraju. Unowocześni system reagowania na sytuacje kryzysowe i wzmocni długofalową odporność. Przyczyni się do poprawy dostępności, efektywności i jakości wykonywanych badań, a także umożliwi reagowanie na sytuacje kryzysowe spowodowane pojawieniem nowych lub istniejących drobnoustrojów o potencjale pandemicznym należących do 2 i 3 grupy zagrożenia biologicznego

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych oferuje szeroki zakres badań laboratoryjnych. Stosuje szereg metod

i technik badawczych opublikowanych w normach międzynarodowych, regionalnych lub krajowych, czasopismach naukowych, określonych przez producentów wyposażenia lub rekomendowanych przez renomowane organizacje. Wśród metod stosowanych w Laboratorium można wyróżnić:

- metodę hodowlaną,
- metodę hodowlaną z testami biochemicznymi,
- metodę hodowlaną z testami biochemicznymi i serologicznymi,
- metodę hodowlaną z testami biochemicznymi i testami aglutynacji lateksowej,
- metodę makroskopową, mikroskopową,
- metodę koproskopową,
- metodę kolorymetryczną,
- metodę spektrometrii masowej,
- metodę dyfuzyjno-krążkową, pasków gradientowych (MIC) i nefelometryczną – do oznaczania lekowrażliwości drobnoustrojów,
- metodę immunochromatograficzną,
- metodę immunoenzymatyczną (ELISA),
- metodę enzymoimmunofluorescencyjną (ELFA),
- metodę Western blot,
- metody biologii molekularnej (Real Time PCR, sekwencjonowanie nanoporowe),
- metodę filtracji membranowej.

Badania wykonywane w Oddziale Bakteriologiczno-Parazytologicznym:

- posiewy moczu, materiałów z górnych i dolnych dróg oddechowych, materiałów z narządów moczowo-płciowych, wymazów z ucha, wymazów z worka spojówkowego, wymazów ze zmian skórnych, ran, owrzodzeń, ropni, odleżyn, posiewy płynu stawowego,
- badania w kierunku *Bordetella pertussis* i *Corynebacterium diphtheriae*,
- badania wymazów z gardła i nosogardzieli na nosicielstwo *Haemophilus influenzae*, *Neisseria meningitidis* i *Streptococcus pneumoniae*,
- wykrywanie obecności antygeny *Legionella pneumophila* serogupy 1 w moczu,
- posiewy kału i wymazów z odbytu w kierunku pałeczek *Salmonella*, *Shigella*, *Yersinia enterocolitica*, *Campylobacter*, enteropatogennych *Escherichia coli*, enterokrwotocznej *Escherichia coli* typ O157,
- wykrywanie obecności antygeny *Helicobacter pylori* w kale,
- wykrywanie zatruc pokarmowych spowodowanych toksynami A i B *Clostridioides difficile*,
- badanie kału i wymazów z odbytu w kierunku *Vibrio*,
- badania na nosicielstwo patogenów alarmowych: *Staphylococcus aureus* oporny na metycylinę (MRSA), *Enterococcus* spp. odporne na glikopeptydy (VRE), pałeczki Gram-ujemne z rzędu *Enterobacterales* i pałeczki niefermentujące wytwarzające beta-laktamazy (ESBL, KPC, MBL, OXA-48),
- oznaczanie lekowrażliwości wyhodowanych patogenów

oraz wykrywanie mechanizmów oporności bakterii na antybiotyki i chemioterapeutyki,

- wykrywanie i identyfikacja larw, jaj, cyst oraz trofozoitów pasożytów w kale i wymazach okołoodbytowych,
- wykrywanie i identyfikacja form dorosłych pasożytów jelitowych w kale,
- badanie rzęs i zeskrobin ze skóry w kierunku *Demodex*,
- badanie zmian skórnych, włosów, paznokci w kierunku grzybów drożdżopodobnych, pleśniowych oraz dermatofitów,
- badanie skuteczności sterylizacji i dezynfekcji powierzchni,
- badanie biologicznego zanieczyszczenia powietrza,
- wykrywanie grzybów pleśniowych i drożdżopodobnych w środowisku pracy i środowisku bytowania człowieka (Laboratorium jest jedynym wykonującym takie badania w województwie warmińsko-mazurskim i jako jedno z nielicznych w kraju, posiada akredytację PCA na te badania),
- badanie wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wody na pływalniach w kierunku pałeczek z rodzaju *Legionella*,
- identyfikacja szczepów bakterii, grzybów pleśniowych i drożdżopodobnych wyhodowanych z materiału klinicznego i środowiskowego.

Badania wykonywane w Oddziale Wirusologiczno-Serologicznym:

- badania w kierunku zakażenia wirusem HIV testami IV generacji wykrywającymi antygen p24 i przeciwciała anti-HIV metodą ELFA (badanie to pozwala na wcześniejsze wykrycie zakażenia wirusem HIV),
- badania w kierunku wirusów grypy A, A/H3, A/H1N1/v, B wirusa RSV A i RSV B metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku boreliozy metodą ELISA i Western blot,
- badania w kierunku mononukleozy zakaźnej – wykrywanie przeciwciał metodą ELFA oraz wykrywanie DNA i określanie poziomu wirerii EBV metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C – wykrywanie przeciwciał (anty-HAV, anty-HBV, anty-HCV) i antygenów (HBsAg, HBeAg) metodą ELFA oraz wykrywanie materiału genetycznego i określanie poziomu wirerii HBV i HCV metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku cytomegalii – wykrywanie przeciwciał metodą ELFA oraz wykrywanie DNA i określanie poziomu wirerii CMV metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku wirusa BKV – wykrywanie DNA i określanie poziomu wirerii metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku 35 alergenów z jednej próbki krwi metodą Western blot,
- badania serologiczne w kierunku: różyczki, toksoplazmozy, krztuśca, brucelozy, mykoplazmozy, odry, enterowirusów, kleszczowego zapalenia mózgu, ospy wietrznej i opryszczki metodami ELISA i ELFA
- badanie wirusowych zakażeń przewodu pokarmowego wywołanych przez norowirusy, rotawirusy i adenowirusy metodami ELISA i immunochromatograficznymi,

■ wykrywanie 7 patogenów przenoszonych drogą płciową (*Chlamydia trachomatis*, *Neisseria gonorrhoeae*, *Mycoplasma genitalium*, *Mycoplasma hominis*, *Ureaplasma urealyticum*, *Ureaplasma parvum*, *Trichomonas vaginalis*) metodą Real Time PCR.

■ wykrywanie pierwotniaków przewodu pokarmowego (*Giardia lamblia*, *Entamoeba histolytica*, *Cryptosporidium spp.*, *Blastocystis hominis*, *Dientamoeba fragilis*, *Cyclospora cayetanensis*) metodą Real Time PCR

■ badanie w kierunku SARS-CoV-2 metodą Real Time PCR

■ sekwencjonowanie SARS-CoV-2 i *Salmonella* metodą nanoporową.

Personel

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych zatrudnia wysoko wykwalifikowaną kadrę z wieloletnim doświadczeniem zawodowym, która stale podnosi swoje kwalifikacje:

■ jedna osoba posiada specjalizację w dziedzinie mikrobiologii medycznej,

■ jedna osoba posiada specjalizację w dziedzinie higieny i epidemiologii,

■ dwie osoby posiadają specjalizację w dziedzinie pielęgniarstwa epidemiologicznego,

■ jedna osoba posiada bezterminowy certyfikat uprawniający do prowadzenia poradnictwa okołotestowego w zakresie HIV/AIDS Krajowego Centrum ds. AIDS,

■ jedna osoba posiada tytuł rzeczoznawcy Polskiego Stowarzyszenia Mykologów Budownictwa (PSMB) i jest upoważniona do spełniania funkcji rzeczoznawcy mykologicznego na terenie całego kraju,

■ trzy osoby zamknęły specjalizację w dziedzinie mikrobiologii i mikrobiologii medycznej i przystąpią do państwowego egzaminu specjalizacyjnego uprawniającego do uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie mikrobiologii i mikrobiologii medycznej,

■ dwie osoby ukończyły studia podyplomowe na kierunku „Higiena i epidemiologia” w Bydgoskiej Szkole Wyższej,

■ dwie osoby ukończyły studia podyplomowe na kierunku Epidemiologia na wydziale Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku,

■ dwie osoby ukończyły studia podyplomowe w zakresie „Higiena i epidemiologia w profilaktyce i promocji zdrowia” w olsztyńskim oddziale Instytutu Studiów Podyplomowych Wyższej Szkoły Nauk Pedagogicznych w Warszawie,

■ jedna osoba ukończyła studia doktoranckie na Wydziale Kształtowania Środowiska i Rolnictwa Uniwersytetu Warmińsko-Mazursko w Olsztynie,

■ jedna osoba ukończyła studia doktoranckie na Wydziale Biologii i Biotechnologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazursko w Olsztynie,

■ jedna osoba jest w trakcie studiów doktoranckich z zakresu nauk biologicznych,

■ jedna osoba ukończyła naukę na kierunku technik

sterylizacji medycznej w Szkole Policealnej im. prof. Zbigniewa Religi w Olsztynie,

■ pozostali pracownicy LBEK podnoszą systematycznie swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w konferencjach, sympozjach i szkoleniach merytorycznych oraz kursach specjalistycznych dla rzeczoznawców mykologiczno-budowlanych. Zdobytą wiedzę i umiejętności wykorzystują w doskonaleniu bieżącej diagnostyki mikrobiologicznej.

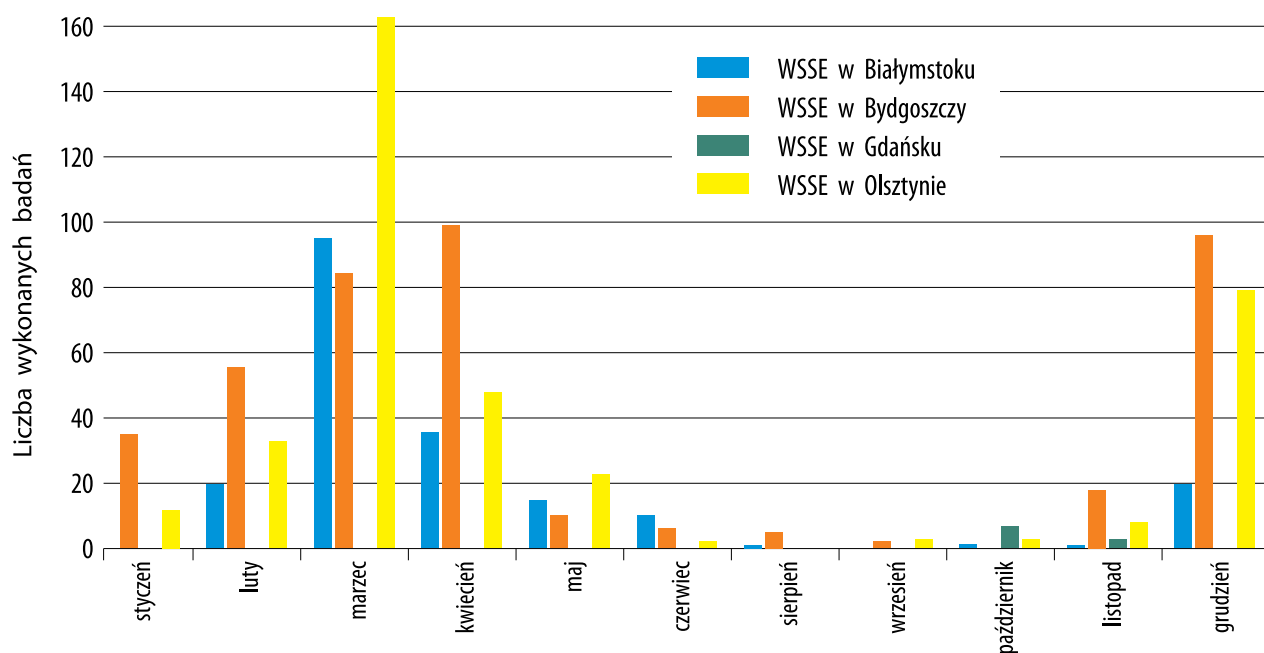
Dowodem docenienia wiedzy, umiejętności i doświadczenia pracowników LBEK było uhonorowanie jednego z nich Medalem im. Zygmunta Stramskiego za szczególne zasługi dla rozwoju Polskiego Stowarzyszenia Mykologów Budownictwa.

Działalność

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych w 2023 r. wykonywało badania wirusologiczne i bakteriologiczne w ogniskach zatruc i zakażeń pokarmowych zgłaszanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Badane próbki pochodziły z dziesięciu odnotowanych w ciągu roku ognisk. Łączna liczba osób, u których wykonano badania kału w kierunku rotawirusów, adenowirusów i norowirusów wyniosła 77. We wszystkich przypadkach odnotowano wyniki ujemne. Równoległe do badań wirusologicznych wykonywane były badania kału w kierunku czynników bakteryjnych. Łączna liczba osób przebadanych pod kątem obecności bakterii jelitowych (*Salmonella spp.*, *Shigella spp.*, *Yersinia enterocolitica*, *Campylobacter spp.*, *Escherichia coli* typ O157, podejrzane o enteropatogenność *Escherichia coli*) wyniosła 75. U jednej osoby zidentyfikowano *Salmonella* Blegdam, ponadto u 9 osób zidentyfikowano podejrzane o enteropatogenność *Escherichia coli*: 1 osoba – *Escherichia coli* O128, 1 osoba – *Escherichia coli* O86, 1 osoba – *Escherichia coli* O125, 3 osoby – *Escherichia coli* O25, 3 osoby – *Escherichia coli* O44. Weryfikację patogenności szczepów *Escherichia coli* przeprowadzono w laboratorium Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny – Państwowego Instytutu Badawczego (NIZP PZH-PIB), które nie potwierdziło obecności genów intyminy oraz genów toksyn stx1 i stx2. Ponadto w jednym z ognisk na terenie powiatu ostródzkiego wykonano badania kału w kierunku pierwotniaków przewodu pokarmowego metodą Real Time PCR. Z pięciu zbadanych próbek, w dwóch przypadkach stwierdzono obecność *Cryptosporidium spp.*, odpowiedzialny najprawdopodobniej za wystąpienie objawów klinicznych u osób w ognisku. W minionym roku LBEK wykonało również badania diagnostyczne próbek kału pochodzących od ozdrowieńca i osób ze styczności w kierunku *Vibrio cholerae*, dla których uzyskano wyniki ujemne.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych w 2023 r. kontynuowało wykonywanie testów diagnostycznych RT-PCR w kierunku SARS-CoV-2. Łączna liczba wykonanych testów wyniosła 662. Wśród wykonanych oznaczeń wyniki pozytywne uzyskano w 490 przypadkach, co stanowiło 74%

Wykres 1. Zestawienie liczby szczepów SARS-CoV-2 zsekwencjonowanych w LBEK w 2023 r.

wykonanych testów, w 161 przypadkach uzyskano wynik negatywny (24%), natomiast w 11 nierozstrzygający (2%).

W ubiegłym roku Laboratorium kontynuowało wykonywanie badań w ramach zintegrowanego systemu nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego nad grypą i wirusami grypopodobnymi SENTINEL i NONSENTINEL. W kierunku patogenów oddechowych przebadano łącznie 89 próbek uzyskując wyniki dodatnie w kierunku wirusa grypy A/H3 (5 próbek), grypy A/H1N1 (5 próbek), grypy A (15 próbek), wirusa RSV (2 próbki) i wirusa RSV A (1 próbka). W niektórych przypadkach stwierdzono koinfekcje dwoma rodzajami wirusów oddechowych, wykrywając w badanych próbkach wirusa grypy A i SARS-CoV-2. Mając na uwadze, iż większość objawów, które występują w przebiegu zakażeń wirusowych dróg oddechowych jest wspólna dla różnych jednostek chorobowych, wykonywanie badań metodami biologii molekularnej jest obecnie jed-

nym wiarygodnym sposobem rozróżnienia tych patogenów. Natomiast ustalenie czynnika etiologicznego zakażenia jest istotne z punktu widzenia odmiennego sposobu postępowania z pacjentem i terapii zakażeń.

LBEK w 2023 roku uczestniczyło w badaniach genomu SARS-CoV-2 w ramach krajowego nadzoru molekularnego nad wariantami koronawirusa, wykorzystując do tego celu metodę sekwencjonowania nanoporowego. Sekwencjonowanie pozwala na wykrycie pełnego spektrum zmian nukleotydowych badanych szczepów w stosunku do sekwencji referencyjnej. W 2023 r. zsekwencjonowano łącznie 994 próbki pochodzące z czterech województw: warmińsko-mazurskiego (374 próbki), kujawsko-pomorskiego (411 próbek), podlaskiego (199 próbek) pomorskiego (10 próbek). Wśród zbadanych próbek dominowały następujące podwarianty należące do wariantu Omicron: BQ.1.1 (67 próbek), CH.1.1.1 (43 próbki), EG.5.1.1 (36 próbek), XBB.1.5 (307 próbek).

Tabela 1. Zestawienie liczby szczepów SARS-CoV-2 zsekwencjonowanych w LBEK w 2023 r.

Miesiąc	WSSE w Białymstoku	WSSE w Bydgoszczy	WSSE w Gdańsku	WSSE w Olsztynie	Suma końcowa
Styczeń		35		12	47
Luty	20	56		33	109
Marzec	95	84		163	342
Kwiecień	36	99		48	183
Maj	15	10		23	48
Czerwiec	10	6		2	18
Sierpień	1	5			6
Wrzesień		2		3	5
Październik	1		7	3	11
Listopad	1	18	3	8	30
Grudzień	20	96		79	195
Suma Końcowa	199	411	10	374	994

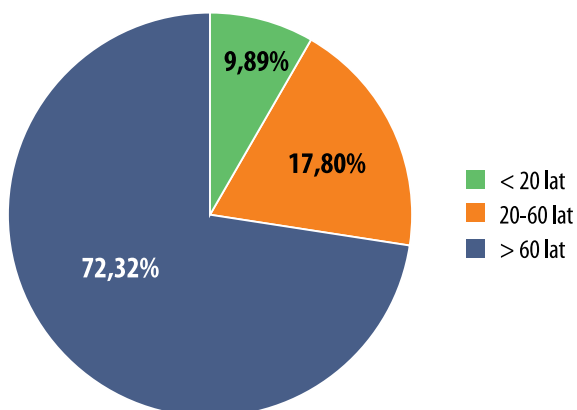
Tabela 1. Zestawienie wyników sekwencjonowania genu SARS-CoV-2 według wariantu wirusa dla poszczególnych powiatów województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 1.01.2023 r. do 31.12.2023 r.

Wariant	Powiat województwa warmińsko-mazurskiego																Suma końcowa						
	bartoszycki	braniewski	działdowski	elbląski	etcki	gizycki	gotąpski	hawski	kętrzyński	lidzbarski	mrągowski	nidzicki	nowomiejski	olecki	olsztyński	ostródzki		piski	szczycieński	węgorzewski	olsztyn	Elbląg	
Wariant Omicron	4	4	110	13	5	3	16	9	10	2	8	40	14	12	26	15	4	7	3	19	9	333	
BA.2								1														1	
BA.5.1			1											1									2
BA.5.1.26															4	1							5
BA.5.2			1																				1
BA.5.2.1					1																		1
BA.5.2.36																1							1
BA.5.2.6					1															1			2
BE.1							1																1
BF.1.1	1								4									2					8
BF.7.5.1							1																1
BM.1.1.1									1														1
BM.4.1.1			1																				2
BN.1							1												1				2
BN.1.1								1															2
BN.1.3											1												1
BN.1.3.1							3																1
BN.1.5																							3
BN.1.9									1		1												1
BN.3.1											1												3
BQ.1																							1
BQ.1.1			9	1	1	1	2	1	1	1		2		1			1				3	1	26
BQ.1.1.18																							1
BQ.1.1.20			1										1										1
BQ.1.1.28			2									2				1							5
BQ.1.1.29														1									1
BQ.1.1.3																					1		2
BQ.1.1.31			1														1						3
BQ.1.1.32	1		1																				1
BQ.1.10							1																1
BQ.1.25									1							2					1		4
BU.3											3												3
CH.1																							6
CH.1.1			1																				1
CH.1.1.1			2									1											1
CH.1.1.2												3		1									4
CH.1.1.3			1	2							1	3		1				1					9
CH.1.1.5	1								1														2
CM.8.1											1												1
DV.7.1			1																				1

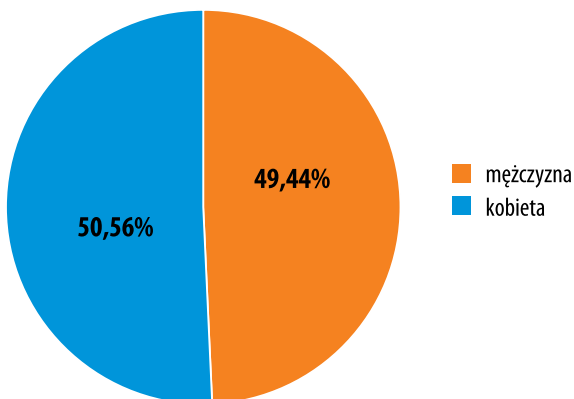
ciąg dalszy tabeli nr 1

Wariant	Powiat województwa warmińsko-mazurskiego																Suma końcowa						
	bartoszycki	braniewski	działdowski	elbląski	etcki	gizycki	gotdapski	hawski	kętrzyński	lidzbarski	mrągowski	nidzicki	nowomiejski	olecki	olsztyński	ostródzki		piński	szczytyński	węgorzewski	olsztyn	Elbląg	
EG.5.1		1	1	1											1						1	2	2
EG.5.1.1		1	13	2																	1	2	22
EG.5.1.3			1																				3
EG.5.1.6			1																				1
EG.5.1.8			2																				2
EL.1															1								7
FL.1							1																1
FL.1.5															1								1
FL.1.5.1																	1						1
FU.2.1			1																				1
GE.1			1																				1
GE.1.1																1							1
GK.1.1							1									1							2
GS.4																							1
GS.4.1							1															1	1
HK.11			14				1									1							3
HK.3							1				3												19
HK.6																						1	1
HV.1																					1		1
JE.1			1																		1		1
JG.3			2												1								3
JN.1			3																				3
XBB.1									1												1		4
XBB.1.16			2																				2
XBB.1.16.11			1																				2
XBB.1.16.15			1																				1
XBB.1.16.6																							1
XBB.1.5	1	2	36	4	3	1	7	3			2	15	9	6	9	10	1	1	1	1	3	2	116
XBB.1.5.12			1																				1
XBB.1.5.12												1											1
XBB.1.5.13														1									1
XBB.1.9			1																				1
XBB.1.9.1			1									1									1		3
XBB.2.3.11			4																				5
XBK																					1		1
Inne łącznie			5	3								1				6	3				2	1	21
Sekwencjonowanie nie powiodło się			5	3								1				6	3				2	1	21
Suma	4	4	115	16	5	3	16	9	10	2	8	41	14	12	32	18	4	7	3	21	10	354	

Wykres 2. Zestawienie liczby próbek zsekwencjonowanych w kierunku SARS-CoV-2 według wieku dla województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 1.01.2023 r. do 31.12.2023 r.

Wykres 3. Zestawienie liczby próbek zsekwencjonowanych w kierunku SARS-CoV-2 według płci dla województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 1.01.2023 r. do 31.12.2023 r.

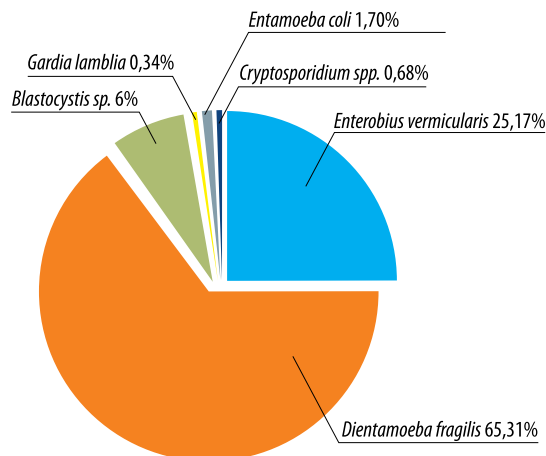
Zestawienie liczby badań wykonanych przez LBK w zakresie sekwencjonowania genomu SARS-CoV-2 dla wojewódzkich stacji sanitarno-epidemiologicznych w poszczególnych miesiącach w 2023 r. przedstawia tabela 1. i wykres 1.

Zestawienie wyników sekwencjonowania genomu SARS-CoV-2 według wariantu wirusa dla poszczególnych powiatów województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 1.01.2023 r. do 31.12.2023 r. przedstawia tabela 2.

Zestawienie liczby próbek zsekwencjonowanych w kierunku SARS-CoV-2 według wieku i płci dla województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 1.01.2023 r. do 31.12.2023 r. przedstawia tabela 3. oraz wykresy: 2. i 3.

W 2023 r. LBK kontynuowało przesiewowe badania parazytologiczne wśród dzieci w wieku przedszkolnym z województwa warmińsko-mazurskiego. W ubiegłym roku badania prowadzono na terenie miasta Olsztyna i powiatu ostródzkiego, gdzie zbadano ogółem 473 dzieci z czterech przedszkoli. W kałach i wymazach okołoodbytowych u 231 dzieci stwierdzono: *Enterobius vermicularis*, *Dientamoeba fragilis*, *Entamoeba coli*, *Blastocystis hominis*, *Blastocystis sp.*, *Giardia lamblia*, *Cryptosporidium spp.*, co stanowiło 49% ogółu zbadanych dzieci.

Wykres 4. Odsetek wyników dodatnich wśród zbadanych dzieci

Odsetek wyników dodatnich wśród zbadanych dzieci przedstawia wykres 4.

W badaniach zastosowano zróżnicowaną metodykę obejmującą klasyczne metody koproskopowe, makroskopowe i mikroskopowe i metodę amplifikacji kwasów nukleinowych NAAT (ang. nucleic acid amplification tests). Połączenie tych metod, a zwłaszcza zastosowanie nowoczesnych metod biologii molekularnej umożliwiło dokładne zbadanie próbek i poznanie stopnia kolonizacji przewodu pokarmowego dzieci pasożytami jelitowymi. W większości laboratoriów w Polsce w badaniach parazytologicznych dominuje klasyczna diagnostyka mikroskopowa obarczona niską czułością, przy której prawdopodobieństwo wykrycia patogenów jest ograniczone, co może prowadzić do wydawania fałszywie ujemnych wyników badań.

W związku z powyższym wprowadzenie metod biologii molekularnej stanowiących w chwili obecnej najwyższy standard diagnostyki chorób pasożytniczych przewodu pokarmowego jest niezwykle istotne i potrzebne. Ze względu na brak danych pozwalających na obiektywną ocenę sytuacji epidemiologicznej parazytoz jelitowych w Polsce celowym jest kontynuowanie w następnych latach badań przesiewowych ludności w kierunku chorób pasożytniczych przewodu pokarmowego, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska dziecięcego.

Odsetek dzieci przebadanych poszczególnymi metodami przedstawia wykres 5.

Wykres 5. Odsetek dzieci przebadanych poszczególnymi metodami

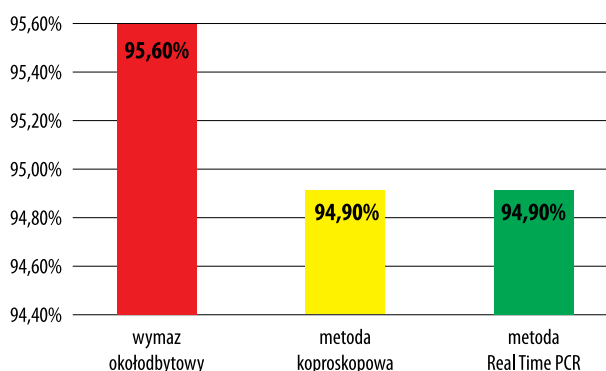

Tabela 2. Zestawienie liczby próbek zsekwencjonowanych w kierunku SARS-CoV-2 według wieku i płci dla poszczególnych powiatów woj. warmińsko-mazurskiego w okresie od 1.01.2023 r. do 31.12.2023 r.

Wariant	Powiat województwa warmińsko-mazurskiego																						
	bartoszycki	braniewski	działdowski	elbląski	etcki	gizycki	gòdąpski	hąwski	kętrzyński	lidzbarski	mąrgòwski	nidzicki	nowomiejski	olecki	olsztyński	ostròdzki	piski	szczyteński	węgorzewski	olsztyn	Elbląg	Suma	
<20			22			3			1			4		1	3					1			35
kobieta			9			1						2								1			13
mężczyzna			13			2			1			2		1	3								22
20-60		1	14	2	2	7	2	2	2	1	3	6	3	1	10	1		1	1	5	1		63
kobieta			5		1	7	1	1	1		2	3	1	1	6			1		1			29
mężczyzna		1	9	2	1		1	1	1	1	1	3	2		4	1			1	4	1		34
>60	4	3	79	14	3	6	7	7	7	1	5	31	11	10	19	17	4	6	2	15	9		256
kobieta	1	2	47	7	1	4	4	4	4	1	3	19	8	4	9	8	2		1	8	5		137
mężczyzna	3	1	32	7	2	2	3	3	3		2	12	3	6	10	9	2	6	1	7	4		119
Suma końcowa	4	4	115	16	5	16	9	10	2	8	8	41	14	12	32	18	4	7	3	21	10	354	

W 2023 r. LBEK we współpracy z NIZP PZH-PIB i Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji w Olsztynie oraz przy zaangażowaniu pracowników Oddziału Epidemiologii i Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności WSSE w Olsztynie kontynuowało monitorowanie ścieków pod kątem obecności i stężenia SARS-CoV-2. Mając na uwadze obecną sytuację epidemiologiczną w Polsce oraz zmianę strategii w zakresie testowania w kierunku SARS-CoV-2, prowadzenie monitoringu ścieków pod kątem SARS-CoV-2 znajduje szczególne uzasadnienie i będzie stanowić podstawowe źródło informacji o zmianach sytuacji epidemiologicznej w populacji ogólnej. Ponadto nadzór nad SARS-CoV-2 w ściekach może dostarczyć ważnych, uzupełniających i niezależnych informacji na potrzeby procesu podejmowania decyzji w zakresie zdrowia publicznego. W związku z prowadzonym monitoringiem ścieków Laboratorium zbadało 156 próbek pochodzących z Oczyszczalni Ścieków „Łyna” oraz Przepompowni P-3, P-10 i P-13, uzyskując w badanych próbkach stężenie RNA SARS-CoV-2 na poziomie 10^3 - 10^6 kopii wirusa/L ścieków.

Wyniki monitorowania ilości RNA wirusa SARS-CoV-2 w ściekach pochodzących z Oczyszczalni Ścieków „Łyna” oraz Przepompowni P-3, P-10 i P-13 przedstawiają wykresy 6-9.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych dysponując nowoczesną aparaturą, szerokim wachlarzem metod badawczych oraz wykwalifikowaną kadrą oprócz rutynowych badań mikrobiologicznych wykonuje identyfikacje drobnoustrojów sprawiających szczególne trudności diagnostyczne. Szczepy bakterii, grzybów pleśniowych i drożdżopodobnych, przesyłane są do LBEK przez laboratoria bakteriologiczne województwa warmińsko-mazurskiego oraz laboratoria mikrobiologiczne działające na terenie całego kraju, w tym laboratoria: szpitalne, farmaceutyczne, wyższych uczelni, badające żywność i próbki środowiskowe.

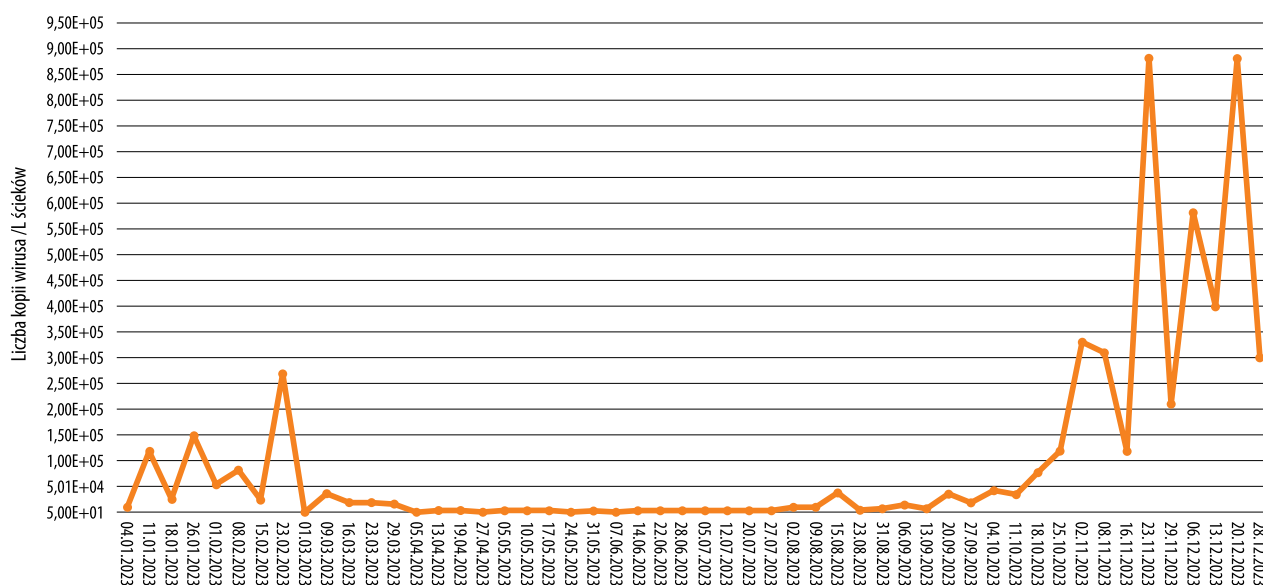
Laboratorium wykonuje badania przeglądowe oraz prowadzi nadzór środowiska pracy pod kątem narażenia na biologiczne czynniki chorobotwórcze. Mając na uwadze, iż wśród grup zawodowo narażonych na działanie czynników biologicznych znajdują się m.in. pracownicy zakładów opieki zdrowotnej, pracownicy przemysłu rolno-spożywczego i drzewnego, pracownicy zatrudnieni przy zbieraniu i przerabianiu odpadów, pracownicy oczyszczalni ścieków oraz pracownicy innych grup zawodowych np. archiwiści, bibliotekarze, Laboratorium koncentruje swoje działania na monitorowaniu wyżej wymienionych obszarów. Największe znaczenie dla określenia stopnia narażenia pracowników na czynniki biologiczne ma mikrobiologiczne badanie powietrza, ze względu na szczególnie częste rozprzestrzenianie się tych czynników drogą powietrzno-pyłową lub powietrzno-kropelkową. Jednym z wielu czynników biologicznych, które wywierają negatywny wpływ na zdrowie człowieka są grzyby pleśniowe. Grzyby stanowią liczną grupę organizmów i występują niemal we wszystkich środowiskach. Ocena zagrożenia mikologicznego jest jednakże niezwykle trudna. W Polsce nie istnieją bowiem akty prawne, określające

zakresy wartości dopuszczalnych stężeń szkodliwych czynników biologicznych w pomieszczeniach zamkniętych oraz w powietrzu atmosferycznym. LBK od 2012 roku wykonuje badania powietrza atmosferycznego w rejonie Oczyszczalni Ścieków „Łyna” oraz w rejonie Przepompowni P-3, P-5 i P-10. Badania wykonywane są corocznie w miesiącach od maja do października. Po każdym cyklu badań opracowywany jest raport o wpływie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń mikrobiologicznych emitowanych przez oczyszczalnię ścieków. Uzyskane wyniki pozwalają na ocenę wielkości strefy wpływu oczyszczalni na jakość powietrza i mogą być wykorzystane w planowaniu przestrzennym poprzez wyłączenie terenów sąsiadujących z oczyszczalnią z zabudowy,

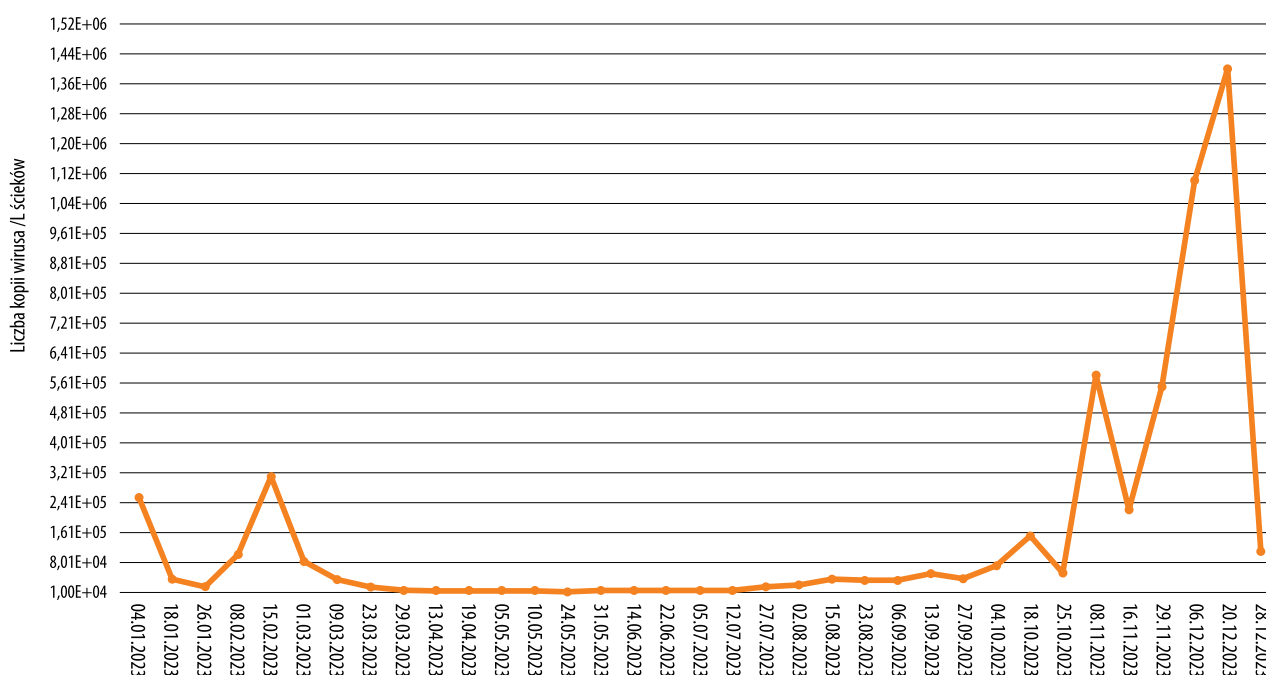
zwłaszcza mieszkaniowej, do czasu pełnej hermetyzacji procesu oczyszczania ścieków.

Niewątpliwie ważnym aspektem działalności Laboratorium jest współpraca z Uniwersyteckim Szpitalem Klinicznym w Olsztynie oraz Oddziałem Transplantologii Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Olsztynie w zakresie wirusologicznej diagnostyki molekularnej przeszczepów. LBK wypracowało nowe standardy współpracy między pracownikami medycznego laboratorium diagnostycznego a lekarzami Oddziału Transplantologii i jest uznawane za wiarygodnego partnera i wsparcie w skomplikowanej diagnostyce zakażeń wirusowych, co cieszy się aprobatą środowiska lekarskiego.

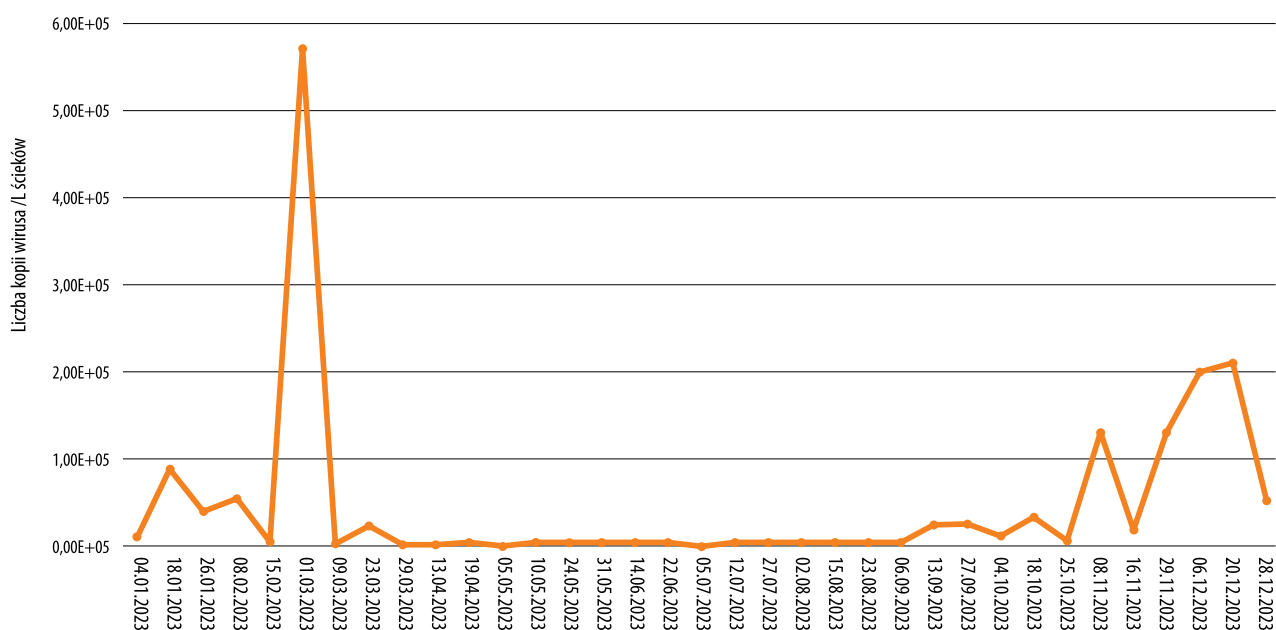
Wykres 6. Ilość kopii SARS-CoV-2 w ściekach pochodzących z Oczyszczalni Ścieków „Łyna” w okresie od 4.01.2023 r. do 28.12.2023 r.

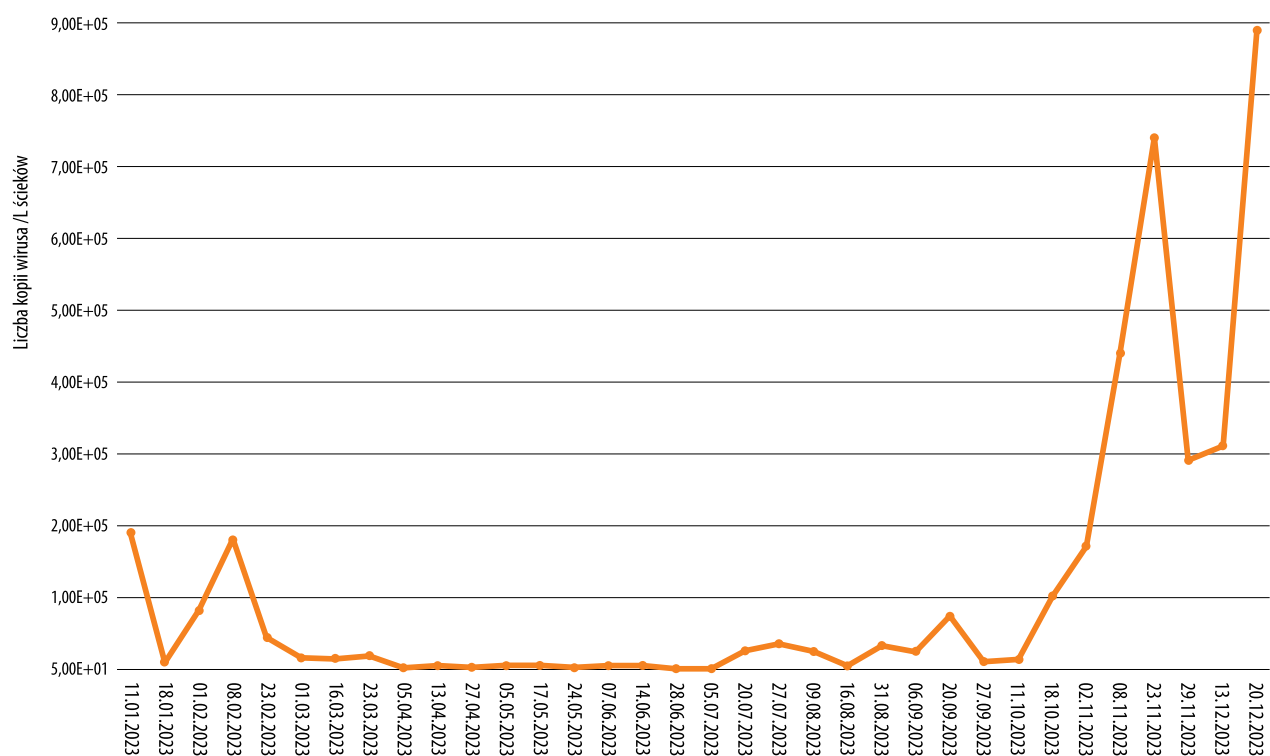
Wykres 7. Ilość kopii SARS-CoV-2 w ściekach pochodzących z Przepompowni P-3 w okresie od 4.01.2023 r. do 28.12.2023 r.

Wykres 8. Ilość kopii SARS-CoV-2 w ściekach pochodzących z Przepompowni P-10 w okresie od 4.01.2023 r. do 28.12.2023 r.

Wykres 9. Ilość kopii SARS-CoV-2 w ściekach pochodzących z Przepompowni P-13 w okresie od 11.01.2023 r. do 20.12.2023 r.

Sekcja Szczepień Ochronnych

Sekcja Szczepień Ochronnych Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Olsztynie, nadzoruje oraz koordynuje wykonywanie rządowego programu uodporniania przeciw chorobom zakaźnym wrażliwych populacji (zgodnie z Rozp. Ministra Zdrowia z dnia 27 września 2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 2077) w 359 podmiotach leczniczych województwa warmińsko-mazurskiego.

Fachowy personel, determinacja w wykonywanej pracy, wymagający nadzór, oraz wysokie wymagania stawiane personelowi szczepiącemu, zapewniły w 2023 r. wysoki odsetek wykonania szczepień obowiązkowych oraz dobry poziom szczepień zalecanych w województwie. W dalszym ciągu udaje się utrzymać jeden z wyższych poziomów wyszczepialności w skali kraju. Dzięki temu zapadalność na choroby przeciw, którym wykonuje się szczepienia ochronne jest wyraźnie niższa w odniesieniu do kraju. W roku 2023 zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych w województwie warmińsko-mazurskim wykonano:

- szczepienia p/gruźlicy w 1 roku życia w 98,2%,
  - szczepienia p/WZW typu B w 1 roku życia w 88,9%,
  - szczepienia p/błonicy, tężcowi, krztuścowi i Hib w 1 roku życia w 55,6%,
  - szczepienia p/odrze, śwince i różyczce w 2 roku życia w 90,1%,
  - szczepienia p/błonicy, tężcowi, krztuścowi, polio i Hib w 6 roku życia w 87,1%,
  - szczepienia p/odrze, śwince i różyczce w 6 roku życia w 88,4%,
  - szczepienia p/błonicy, tężcowi, krztuścowi w 14 roku życia w 91,1%,
  - szczepienia p/błonicy, tężcowi w 19 roku życia w 92,9%.
- Najwyższe % wykonanie szczepień obowiązkowych w 2023 r.:
- w 1 roku życia p/gruźlicy **99,9%** w powiatach: bartoszyckim, działdowskim i węgorzewskim (śr. woj. 98,2%);
  - w 1 r.ż. p/błonicy, tężcowi, krztuścowi, polio i Hib w powiecie braniewskim **71,1%** i kętrzyńskim **66,8%** (śr. woj. 55,6%);
  - w 2 r.ż. p/odrze, śwince i różyczce w powiatach: węgorzewskim **99,2%**, mrągowskim **98,5%** oraz bartoszyckim **97,8%** (śr. woj. 90,1%);
  - w 6 r.ż. p/błonicy, tężcowi, krztuścowi i poliomyelitis w powiecie ostródzkim **96,7%** oraz lidzbarskim **96,3%** (śr. woj. 87,1%);
  - w 6 r.ż. p/odrze, śwince i różyczce w powiatach: ostródzkim **96,4%**, nidzickim **95,6%** oraz bartoszyckim **95,0%** (śr. woj. 88,4%);
  - w 14 r.ż. p/błonicy, tężcowi w powiecie węgorzewskim **98,5%** oraz lidzbarskim **98,2%** (śr. woj. 91,1%);
  - w 19 r.ż. p/błonicy, tężcowi w powiecie węgorzewskim **98,8%** oraz nowomiejskim **98,5%** (śr. woj. 92,9%).

Najniższe % wykonanie szczepień:

- w 1 roku życia p/gruźlicy w powiecie mrągowskim **93,0%** (śr. woj. 98,2%);
- w 1 r.ż. p/błonicy, tężcowi, krztuścowi, polio i Hib w powiecie elbląskim **50,0%** i nidzickim **50,1%** (śr. woj. 55,6 %);
- w 2 r.ż. p/odrze, śwince i różyczce w powiatach oleckim **77,2%** oraz olsztyńskim **81,6%** (śr. woj. 90,1%);
- w 6 r.ż. p/błonicy, tężcowi, krztuścowi i poliomyelitis w powiatach olsztyńskim **72,3%** i piskim **81,4%** (śr. woj. 87,1%);
- w 6 r.ż. p/odrze, śwince i różyczce w powiatach olsztyńskim **78,4%** oraz gołdapskim **87,0%** (śr. woj. 88,4%);
- w 14 r.ż. p/błonicy, tężcowi w powiecie olsztyńskim **77,1%** (śr. woj. 91,1%);
- w 19 r.ż. p/błonicy, tężcowi w powiecie olsztyńskim **83,9%** i mrągowskim **87,1%** (śr. woj. 92,9 %).

Z przedstawionych danych wynika że w odniesieniu np. do odry, która jest ostrą wirusową chorobą zakaźną, bardziej zaraźliwą niż COVID – 19, wyszczepialność na poziomie niewiele ponad 90% nie zapewnia nam odporności populacyjnej (konieczne jest utrzymanie 95% poziomu wyszczepialności). Zabezpieczenia społeczeństwa przed epidemiami i koniecznymi ograniczeniami życia codziennego staje się szczególnie ważne w okresach zagrożenia epidemiologicznego jakimi są katastrofy naturalne, wojny i masowe przemieszczanie się dużych grup ludności. Ponadto należy pamiętać że w przypadku wielu chorób zakaźnych (odry, świnki, różyczki, wirusowych zakażeń jelitowych) nie mamy skutecznych metod leczenia przyczynowego, a główną metodą ich zwalczania pozostają działania profilaktyczne, przede wszystkim szczepienia ochronne.

Niepokój może budzić także niski stopień zaszczepienia mieszkańców regionu p/grypie (3,5%), w tym brak obowiązkowych szczepień pracowników służby zdrowia. W tym miejscu należy zaznaczyć że badania wskazują, iż w ciągu kilku dni po infekcji wirusem grypy dziesięciokrotnie zwiększa się ryzyko zawału serca oraz ośmiokrotnie ryzyko udaru mózgu. Według polskiego Towarzystwa Medycyny Rodzinnej szczepienia przeciw grypie sezonowej są skuteczną metodą prewencji pierwotnej i wtórnej występowania incydentów sercowo-naczyniowych.

W minionym roku 2023 w naszym województwie szczepieniom nieobowiązkowym czyli odpłatnym poddało się **69 113** osób, przeciw 23 chorobom zakaźnym i był to wzrost o ponad 10% w porównaniu do roku 2022 z czego:

- p/grypie – 47 319 osób,
- p/wzw typu B – 2 842 osób,
- p/wzw typu A – 818 osób,
- p/KZM – 3 916 osób,
- p/*Neisseria meningitidis* – 2 681 osób,
- p/*Streptococcus pneumoniae* – 1 230 osób,
- p/ospie wietrznej – 1 376 osób,
- p/zakażeniami wirusem brodawczaka ludzkiego – 3 096 osób,
- p/durowi brzusznemu – 699 osób,

- p/żółtej febrze – 239 osób,
- p/japońskiemu zapaleniu mózgu – 106 osób,
- p/*poliomyelitis* – 968 osób,
- p/błonicy – 1 183 osób,
- p/tężcowi – 1 149 osób,
- p/krztuścowi – 912 osób,
- p/wścieklicznie – 245 osób,
- p/cholerze – 288 osób,
- p/odrze, śwince i różyczce – 21 osób
- p/*Haemophilus influenzae* typu b – 16 osób,
- p/RSV – 5 osób,
- p/półpaścowi – 4 osoby.

Największy wzrost dotyczył szczepień profilaktycznych p/zakażeniami wirusem brodawczaka ludzkiego (z 361 osób do 3 096 osób). Tak znaczny wzrost był efektem wdrożenia Powszechnego programu szczepień przeciw HPV. W czerwcu 2023 roku w ramach Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020-2030 rozpoczęto szczepienia, które mają charakter zalecanych szczepień ochronnych, dla których zakup szczepionek został objęty od 1 czerwca 2023 r. finansowaniem ministra właściwego do spraw zdrowia, zgodnie z obwieszczeniem z dnia 23 lutego 2023 r. (Dz. Urz. MZ poz.16). Tak duże zainteresowanie jest dowodem na to że znaczna część społeczeństwa w świadomy i odpowiedzialny sposób traktuje możliwość zapobiegania chorobom, w tym wypadku nowotworowym. Zapewne w przypadku szczepienia p/HPV jednym z powodów wcześniejszej niskiej wyszczepialności była dosyć wysoka cena szczepionki. Natomiast wzrost liczby osób zaszczepionych przeciwko cholerze (z 91 do 288) czy żółtej febrze (ze 180 do 239) i japońskiemu zapaleniu mózgu (z 25 do 106) należy wiązać z wyjazdami mieszkańców za granicę.

Pomimo niewątpliwego sukcesu profilaktyki czynnej chorób zakaźnych wokół szczepień ochronnych narasta nieufność, czego jednym z przejawów może być rosnąca liczba uchylania się od nich. W czasie ostatnich lat liczba osób uchylających się od szczepień obowiązkowych w Polsce wzrosła dwukrotnie. Od 30 tysięcy w 2017 roku do ponad 72 tysięcy w 2022 roku i aż do 87,3 tys. w roku 2023. Także i w naszym województwie widoczny jest negatywny wpływ zwolenników tzw. „ruchów antyszczepionkowych” o czym może świadczyć wzrost liczby uchyleń z 964 w 2017 roku do 2202 w roku 2022 i 3307 w roku 2023.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawujące nadzór w zakresie szczepień ochronnych /na podstawie art. 5 pkt 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej/ są uprawnione do żądania wykonania w drodze egzekucji administracyjnej tego obowiązku, w tym mają prawny obowiązek podejmowania wszelkich czynności zmierzających do zastosowania przewidzianych prawem środków egzekucyjnych, w celu nakłonienia osoby uchylającej się do wykonania obowiązku szczepień. Grzywny (aktualnie 1000,00 zł na jednego rodzica/opiekuna) nakładane są na podstawie art. 64 § 1, art. 119, art. 121 § 2, art. 122 „Ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji”.

W 2023 r. w zakresie działalności kontrolno-represyjnej pracownicy Sekcji Szczepień Ochronnych wystawili 103 postępowania w tym wystawiono 38 grzywnien na kwotę 38 000 PLN oraz na kwotę 2 584 PLN za czynności egzekucyjne. W przypadku wykonania obowiązku określonego w postanowieniu o nałożeniu grzywny, podlegają one umorzeniu.

W roku ubiegłym zgłoszono 18 niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP) i nie odnotowano żadnych hospitalizacji czy też ciężkich oraz poważnych NOP-ów. Wszystkie zgłoszone niepożądane odczyny poszczepienne zostały zakwalifikowane jako łagodne.

W ramach opracowanego i realizowanego przez Sekcję Szczepień Ochronnych kompleksowego programu podnoszenia efektywności pracy PSSE oraz ujednolicania standardów postępowania środowiska medycznego w procesie uodporniania, kontynuowano działania w obszarach edukacji zdrowotnej, efektywnej realizacji Programu Szczepień Ochronnych, wdrażania samorządowych programów szczepień zalecanych w powiatach oraz monitorowania podejmowanych przez PIS efektów działań.

Konsekwentnie realizowany system obowiązkowych szkoleń indywidualnych oraz grupowych dla pracowników WSSE i PSSE dotyczący ustawowych zadań Inspekcji, czynnej profilaktyki i nadzoru państwa nad zwalczaniem chorób zakaźnych pozwolił utrzymać wysoki standard merytorycznego przygotowania, skuteczności pracy pracowników Inspekcji Sanitarnej oraz konsekwentnie podnosić świadomość prozdrowotną mieszkańców.

Wiosną 2023 r. Sekcja Szczepień Ochronnych WSSE zorganizowała pracownikom Stacji Powiatowych z województwa

2 połączone konferencje szkoleniowe z wykładami i warsztatami z zakresu nadzoru PIS nad realizacją rządowego programu uodporniania wrażliwych populacji dotyczące: zmian Programu Szczepień Ochronnych, analizy realizacji szczepień obowiązkowych i zalecanych w województwie warmińsko-mazurskim, postępowań administracyjno-egzekucyjnych w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego, szczepień obywateli Ukrainy przebywających w Polsce, sprawozdawczości i statystyk oraz aktualnych doniesień i nowości z zakresu wakcynologii. Poruszano także problem niskiego poziomu zaszczepienia p/grypie sezonowej.

Na uwagę zasługuje fakt ustawicznego podnoszenia wiedzy i jej aktualizacji z zakresu szeroko rozumianej wakcynologii, przez pracowników Sekcji Szczepień Ochronnych WSSE w Olsztynie. W roku ubiegłym pracownicy uczestniczyli w 14 zewnętrznych szkoleniach organizowanych w systemie stacjonarnym i online. Szkolenia te odbywały się między innymi w: Warmińsko-Mazurskim Urzędzie Wojewódzkim, Warmińsko-Mazurskiej Izbie Lekarskiej oraz w Krakowie gdzie odbyła się X Jubileuszowa Konferencja Polskiego Towarzystwa Wakcynologii „Szczepienia w zdrowiu i chorobie”.

Ogólna liczba podjętych przez sekcję działań w zakresie czynnej profilaktyki chorób zakaźnych, w tym liczba rozdysponowanych szczepionek, wyniosła 208 610.

Inne podstawowe zadania w zakresie nadzoru sekcji nad czynną profilaktyką chorób zakaźnych to realizacja zadań merytorycznych, do których należały:

- opracowanie szczegółowego harmonogramu szczepień obowiązkowych w województwie dla dzieci i młodzieży

- do 19 roku życia – jako suplementu do obowiązującego Programu Szczepień Ochronnych;
- sporządzenie rocznego zamówienia na preparaty szczepionkowe dla województwa, a po ich każdej dostawie z Centralnej Bazy Rezerw, dystrybucja do 19 Powiatowych Stacji Sanitarно-Epidemiologicznych;
  - wystandaryzowane wymagania wobec nadzorowanych podmiotów leczniczych;
  - sporządzanie analiz, ocen i sprawozdań z wykonawstwa szczepień w powiatach i województwie mających wpływ na podejmowanie działań, celem których jest: utrzymanie powszechnego dostępu mieszkańców do szczepień, podnoszenie efektywności ich uodpornienia, zapewnienie prawidłowości funkcjonowania systemu szczepień obowiązkowych i zalecanych;
  - kontrola przestrzegania przez personel medyczny obowiązujących procedur sanitarno-higienicznych, służących bezpieczeństwu sanitarno-epidemiologicznemu mieszkańców;
  - działania edukacyjne w zakresie profilaktyki chorób zakaźnych (konferencje, szkolenia grupowe i indywidualne, warsztaty edukacyjno-szkoleniowe) skierowane do pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz pracowników ochrony zdrowia POZ, służące ujednoliceniu standardów postępowania środowiska medycznego w procesie uodpornienia, a także kampanie informacyjne i działania edukacyjno-oświatowe kierowane do pracowników samorządowych i mieszkańców;
  - inicjowanie wdrażania samorządowych programów szczepień zalecanych, przeciw: grypie, KZM, zakażeniom wirusem HPV, pneumokokom, meningokokom, współdzielać i monitorowanie ich realizacji. Na terenie woj. warmińsko-mazurskiego w roku 2023 realizowano sześć programów samorządowych;
  - przeprowadzenie szczepionkami z rezerwy przeciw epidemicznej akcji szczepień p/meningokokom. W ramach tej akcji wykonano 320 szczepień pracowników placówek opiekuńczych, żłobków, domów dziecka, laboratoriów, koszar;
  - zapewnienie stałego elektronicznego monitoringu temperatur przechowywanych w magazynach WSSE i PSSE preparatów szczepionkowych, przeznaczonych dla mieszkańców województwa oraz bezwzględne stosowanie zasad tzw. „łańcucha chłodniczego” na każdym etapie ich dystrybucji.
- W 2023 r. pracownicy Sekcji Szczepień Ochronnych przeprowadzili w województwie 4 kontrole kolegialne w: Bartoszycach, Olecku, Kętrzynie oraz Giżycku. Nigdzie nie stwierdzono zaniedbań ani uchybień. We wszystkich kontrolowanych jednostkach warunki przechowywania preparatów szczepionkowych były zgodne z wymaganiami, na każdym etapie dystrybucyjnym prowadzony był monitoring temperatur oraz stosowane były zasady tzw. „łańcucha chłodniczego”. W każdym powiecie przestrzegana była opracowana przez Sekcję dla woj. warmińsko-mazurskiego „Procedura wstrzymania stosowania/ wycofania preparatów szczepionkowych”.
- Dzięki efektywnej współpracy z PSSE i zaangażowaniu zarówno pracowników nadzorujących jak i medycznego personelu szczepiącego w roku 2023 odnotowano jedynie niewielki spadek wykonania populacyjnych szczepień obowiązkowych do 19 roku życia pomimo niestabilnych działań ruchów antyszczepionkowych.

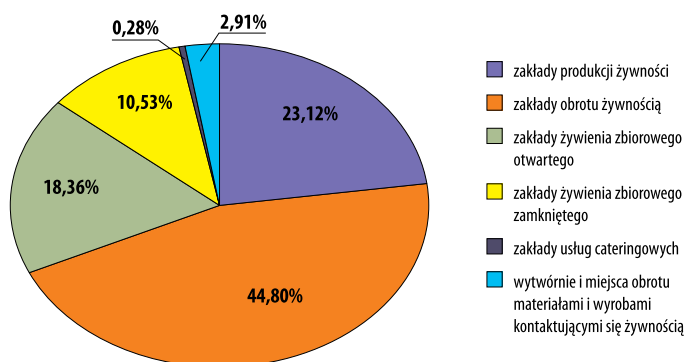
Bezpieczeństwo żywności i żywienia

Zakres nadzoru sanitarnego

Zakres bieżącego nadzoru sanitarnego obejmował kontrolę przestrzegania w zakładach przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w tym przepisów prawa żywnościowego, dotyczących warunków produkcji, magazynowania, transportu i sprzedaży żywności oraz warunków żywienia zbiorowego, a także warunków produkcji i obrotu

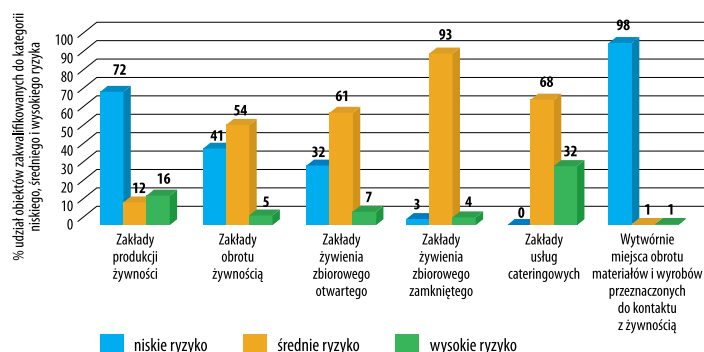
Wykres 1. Procentowy udział poszczególnych obiektów objętych nadzorem w 2023 roku

materiałami oraz wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W wyniku przeprowadzonej analizy zagrożeń dla zakładów znajdujących się w rejestrach Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych określono potencjalne ryzyko w zakresie bezpieczeństwa żywności, na które może być narażona żywność w procesie produkcji lub w obrocie.

Wykres 2. Porównanie udziału obiektów zakwalifikowanych do kategorii niskiego, średniego i wysokiego ryzyka w 2023 roku w poszczególnych grupach zakładów

W grupach: zakłady usług cateringowych oraz zakłady produkcji żywności odnotowano największy odsetek obiektów zakwalifikowanych do kategorii wysokiego ryzyka. Natomiast w większości wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonych do kontaktu z żywnością ryzyko określono jako niskie. Z uwagi na specyfikę nadzorowanych zakładów produkcji żywności (w 2023 roku producenci pierwotni, rolnicy handel detaliczny, dostawcy bezpośredni stanowili 80% ogółu obiektów produkcji żywności) znaczną część z nich zakwalifikowano do kategorii niskiego ryzyka.

Kontrole podmiotów działających w branży spożywczej przeprowadzono z częstotliwością wyznaczoną na podstawie analizy ryzyka zidentyfikowanych zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi, obejmującej m.in. stan faktyczny, klasyfikację zakładów do kategorii niskiego, średniego lub wysokiego ryzyka na podstawie kryteriów oceny sanitarnej. Uwzględniając ocenę ryzyka szczególnym nadzorem obejmowano zakłady, które w latach poprzednich wykazywały niewłaściwy stan sanitarny oraz te, które produkują wyroby stwarzające największe zagrożenie dla zdrowia konsumentów tzn.: zakłady produkujące żywność gotową do spożycia (m.in. ciastkarnie, zakłady garmażeryjne), a także zakłady żywieniowe.

W 2023 roku Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni z terenu województwa warmińsko-mazurskiego skierowali do Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego 7 wniosków o wymierzenie kar pieniężnych podmiotom odpowiedzialnym na podstawie art. 103 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia. Za stwierdzone naruszenia przepisów prawnych Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wymierzył w drodze decyzji administracyjnej kary pieniężne w łącznej wysokości 36 900 zł.

Wśród zagadnień tematycznych realizowanych w 2023 roku dużo uwagi poświęcono m.in.:

- nadzorowi nad zakładami produkcji żywności stosującymi substancje dodatkowe, z uwzględnieniem weryfikacji dokumentów pozwalających na identyfikację użytych do produkcji wyrobów gotowych dodatków (receptura, etykieta);

- kontroli systemów identyfikacji bezpośrednich dostawców i odbiorców w zakładach produkcji i obrotu żywnością oraz zakładach żywienia zbiorowego z uwzględnieniem możliwości ustalenia kompletnych list dystrybucyjnych;
- nadzorowi nad sposobem i poprawnością zagospodarowania towaru niesprzedanego tj. pieczywa i wyrobów ciastkarskich w zakładach produkcji i obrotu;
- kontroli produkcji i obrotu suplementami diety;
- sprzedaży internetowej suplementów diety, w szczególności pod kątem obecności składników, które nie powinny być stosowane w składzie suplementów diety;
- nadzorowi nad warunkami żywienia w miejscach letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży;
- ocenie bezpieczeństwa żywienia w zakładach małej gastronomii oraz żywienia zbiorowego typu zamkniętego w miejscowościach turystycznych w okresie wzmożonego ruchu turystycznego, w tym w sezonie letnim (czerwiec-wrzesień);
- wzmożonym działaniom prowadzonym w związku z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF) na terenie RP na rzecz łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem tej choroby.

Po dokonaniu oceny poszczególnych tematów stwierdzono, iż niezbędna jest kontynuacja działań w zakresie większości ww. zagadnień.

Ocena stanu sanitarnego zakładów przeprowadzana była zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, uwzględniającymi przepisy w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, w tym prawa żywnościowego. Przy ocenie warunków sanitarnych kontrolowanych zakładów brano pod uwagę m.in. stan higieniczny oraz wpływający na niego stan techniczno-sanitarny pomieszczeń, sprzętu, wyposażenia, otoczenia zakładu; jakość i identyfikowalność surowców wykorzystywanych do produkcji; stan zdrowia pracowników mających kontakt z żywnością; gospodarkę odpadami; prawidłowość procedur i ich realizację (GHP, GMP, HACCP).

Tabela 1. Działalność kontrolno-represyjna organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko-mazurskiego w 2023 roku

Liczba zakładów objętych nadzorem	17 545 , w tym: <ul style="list-style-type: none"> ● 17 035 obiektów żywnościowo-żywieniowych; ● 510 wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.
Liczba zakładów skontrolowanych	6568 , w tym: <ul style="list-style-type: none"> ● 6482 obiektów żywnościowo-żywieniowych, w których przeprowadzono 10 149 kontroli sanitarnych, w tym 787 kontroli interwencyjnych; ● 86 wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w których przeprowadzono 94 kontrole sanitarne, z czego 17 stanowiły kontrole interwencyjne.
Liczba sporządzonych protokołów	10 243
Liczba zatwierdzonych zakładów	958
Liczba wydanych decyzji administracyjnych	1661 (w 2022 r. – 1633), w tym 5 decyzji o unieruchomieniu bądź przerwaniu działalności całego lub części zakładu.
Liczba nałożonych mandatów karnych	783 mandatów karnych na łączną kwotę 197 250 zł (w 2022 r. odpowiednio 856 na kwotę 211 050 zł)

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości w kontrolowanych zakładach sektora spożywczego należały:

- niewłaściwe warunki przechowywania żywności:
  - niezgodnie z zaleceniami producenta,
  - brak segregacji w urządzeniach chłodniczych i mroźniczych,
  - brak identyfikowalności przechowywanych surowców/półproduktów/potrav własnych;
- stosowanie środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia bądź daty minimalnej trwałości;
- brak bieżącej czystości i porządku w pomieszczeniach zakładu;
- brak właściwie zorganizowanej i udokumentowanej kontroli wewnętrznej, w tym opracowanych instrukcji i procedur dotyczących GHP/GMP oraz zasad systemu HACCP;
- brak zabezpieczenia zakładu przed dostępem szkodników;
- niewłaściwy stan techniczno-sanitarny pomieszczeń zakładów, wyposażenia i sprzętu.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w zakładach żywnościowo-żywnieniowych wydawano decyzje administracyjne, co skutkowało poprawą warunków techniczno-sanitarnych. Natomiast usunięcie bieżących uchybień wyegzekwowano poprzez zastosowanie sankcji karnych. Z uwagi na istotny aspekt w ochronie zdrowia konsumentów, jakim jest zapewnienie bezpieczeństwa produkowanych i wprowadzanych do obrotu środków spożywczych, niezbędna jest kontynuacja działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w celu wyeliminowania nieprawidłowości odnotowywanych w zakładach żywnościowo-żywnieniowych.

Jakość zdrowotna środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

Podstawą podejmowania działań w zakresie jakości zdrowotnej żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością jest *Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w Państwowej Inspekcji Sanitarnej* na dany rok opracowywany przez Głównego Inspektora Sanitarnego we współpracy z jednostkami naukowymi. Plan zawiera kierunki, zakresy badań, grupy i podgrupy asortymentu z podziałem na liczbę próbek zaplanowanych do pobrania przez poszczególne województwa. Realizacja badań w za-

kresie ww. planu jest bardzo istotnym i obligatoryjnym do realizacji elementem funkcjonowania Państwowej Inspekcji Sanitarnej jako znaczącego organu w Polsce, działającego w obszarze bezpieczeństwa żywności i żywienia, również na rzecz europejskiego systemu bezpieczeństwa żywności. Przeprowadzając ocenę jakości zdrowotnej środków spożywczych wykonano badania próbek żywności należących do 27 grup asortymentowych w zakresie zanieczyszczeń mikrobiologicznych, biologicznych i fizycznych, parametrów fizyko-chemicznych, cech organoleptycznych i znakowania. Niezależnie od ustalonego planu pobierano również próbki w przypadku wystąpienia podejrzenia niewłaściwej jakości żywności wprowadzanej do obrotu.

W 2023 r. pobrano do badań laboratoryjnych 3375 próbek żywności (w 2022 r. – 3351), w tym 2723 próbki żywności produkcji krajowej, 422 próbki produktów pochodzących z terenu Unii Europejskiej oraz 230 z krajów trzecich (spoza UE). Próbki pobierano z obrotu detalicznego i hurtowego, w zakładach produkcji żywności i zakładach żywienia zbiorowego.

W wyniku przeprowadzonych badań zdyskwalifikowano w sumie 175 próbek środków spożywczych, co stanowi 5,2% wszystkich zbadanych próbek. Spośród próbek żywności, które nie spełniały obowiązujących wymagań jakości zdrowotnej odnotowano 149 próbek krajowych, 19 próbek z Unii Europejskiej oraz 7 importowanych.

W 2023 r. odnotowano spadek jakości zdrowotnej środków spożywczych o 0,5% w stosunku do roku wcześniejszego (odpowiednio 4,7% vs 5,2% Tabela 2).

W porównaniu do roku 2022 zakwestionowano wyższy odsetek próbek wyprodukowanych w Unii Europejskiej, importowanych z krajów trzecich oraz pochodzenia krajowego (wzrost odpowiednio o 4,2%, 1,9% i 0,1%).

W 2023 r. nastąpiła poprawa jakości zdrowotnej w grupach:

- mięso, podroby i przetwory mięsne;
- mleko i przetwory mleczne;
- warzywa (w tym strączkowe);
- wyroby garmazeryjne i kulinarne;
- suplementy diety;
- inne środki spożywcze.

Jednocześnie w niektórych asortymentach żywności stwierdzono zwiększenie odsetka zdyskwalifikowanych próbek. Dotyczy to następujących grup: drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i produkty jajeczne, ryby, owoce morza

Tabela 2. Jakość zdrowotna środków spożywczych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023

Rok	Środki spożywcze							
	Razem		w tym					
			krajowe		UE		importowane	
Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane	
2021	3181	4,2%	2748	4,6%	231	1,7%	202	1,5%
2022	3351	4,7%	2871	5,4%	295	0,3%	185	1,1%
2023	3375	5,2%	2723	5,5%	422	4,5%	230	3,0%

i ich przetwory, ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne, wyroby cukiernicze i ciastkarskie, owoce, ziarna roślin oleistych majonezy, musztardy, sosy, zioła i przyprawy, kawa, herbata, kakao, herbatki owocowe i ziołowe, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz sól spożywcza i jej zamienniki.

Ponadto przeprowadzono 30 kontroli tłuszczu stosowanego do smażenia w kierunku zawartości związków polarnych w zakładach małej gastronomii oraz w ciastkarniach. Badania przesiewowe wykonane z użyciem szybkich testów nie wykazały nieprawidłowości.

W ramach realizacji Planu pobierania próbek w 2023 r. pobrano do badań 47 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym 30 próbek importowanych z krajów trzecich (spoza UE), 11 próbek krajowych oraz 6 próbek produktów pochodzących z Unii Europejskiej. W kierunku badania substancji migrujących z materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością pobierano wyroby z tworzyw sztucznych, przybory kuchenne z poliamidu, wyroby z melaminy, lakierowane metalowe puszki, wyroby z poliwęglanu oraz ceramiczne i szklane. Próbek nie kwestionowano.

Analiza sytuacji w zakresie zatruc pokarmowych

W 2023 r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia podejmował również działania związane z 16 przypadkami podejrzeń zatruc pokarmowych (w 2022 r. – 14).

W wyniku dochodzeń epidemiologicznych przeprowadzonych we wszystkich przypadkach ustalono, że czynnikami etiologicznymi zatruc w 9 przypadkach były:

- **Escherichia coli** – w 2 przypadkach zatruc pokarmowych oraz w 1 ognisku (w obiektach żywienia zbiorowego),
- **Salmonella Enteritidis** – w 2 ogniskach zatrucia pokarmowego (w mieszkaniu prywatnym oraz w obiekcie żywienia zbiorowego),
- **Clostridium botulinum** – w 1 przypadku zatrucia pokarmowego (w mieszkaniu prywatnym),

■ **Cryptosporidium** – w 1 ognisku zatrucia pokarmowego (w obiekcie żywienia zbiorowego),

■ **Trichinella spp.** – w 1 przypadku zatrucia pokarmowego (w mieszkaniu prywatnym),

■ **norowirusy** – w 1 ognisku zatrucia pokarmowego (w obiekcie żywienia zbiorowego).

W pozostałych przypadkach nie ustalono czynnika etiologicznego odpowiedzialnego za wystąpienie objawów zatrucia pokarmowego.

W związku z prowadzonymi dochodzeniami epidemiologicznymi pobrano do badań laboratoryjnych łącznie:

■ **178** próbek wymazów sanitarnych, z czego **53** zakwestionowano głównie ze względu na przekroczenie dozwolonego limitu ogólnej liczby drobnoustrojów, obecność bakterii z grupy coli oraz **Staphylococcus aureus**,

■ **36** próbek kontrolnych posiłków (**34** w obiektach będących pod nadzorem PIS oraz **2** w mieszkaniach prywatnych), z czego **8** próbek pobranych w obiektach żywienia zbiorowego zakwestionowano głównie z uwagi na stwierdzenie obecności bakterii chorobotwórczych: gronkowców koagulazo-dodatnich **Staphylococcus aureus**, obecność **Escherichia coli**, β-glukuronidazo-dodatnich **Escherichia coli**, oraz przypuszczalną obecność **Bacillus cereus**, natomiast **1** próbkę pobraną w mieszkaniu prywatnym zakwestionowano ze względu na obecność **Salmonella Enteritidis**,

■ **13** próbek środków spożywczych – próbek nie kwestionowano.

Prowadzenie postępowań wyjaśniających i wymiana informacji na potrzeby sieci RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed), sieci AAC (Administrative Assistance and Cooperation) oraz sieci FN (Fraud Network)

W ramach sieci powiadamiania i współpracy (ACN), która pozwala na elektroniczną wymianę informacji pomiędzy krajami członkowskimi UE/EOG, a także Komisją Europejską oraz która zgodnie z Rozporządzeniem wykonawczym Komisji

(UE) 2019/1715 z dnia 30 września 2019 r. (tzw. rozporządzeniem IMSOC) została zdefiniowana jako sieć złożona z 3 składowych: Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF), Systemu Pomocy i Współpracy Administracyjnej (AAC) oraz sieci na rzecz przeciwdziałania fałszowaniu (FN) do Punktu Kontaktowego Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie w 2023 r. wpłynęło 137 powiadomień przesłanych bezpośrednio z Pojedynczego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym oraz za pośrednictwem Państwowych Wojewódzkich Inspektoratów Sanitarnych z terenu kraju. Powyższe powiadomienia były niezwłocznie przekazywane do właściwych Państwowych Powiatowych Inspektoratów Sanitarnych celem podjęcia stosownych działań. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie warmińsko-mazurskim w celu wyeliminowania zagrożeń zgłoszonych w ramach sieci ACN prowadziły działania zgodne z ustawowymi kompetencjami, podejmowały również działania wyjaśniające i działania zaradcze adekwatne do stanu faktycznego oraz monitorowały procesy wycofywania przez przedsiębiorców kwestionowanych produktów. Każdorazowo postępowanie w takich przypadkach prowadzono zgodnie z „Wytocznymi dotyczącymi działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach sieci powiadamiania i współpracy w Polsce”. W związku z powyższym przeprowadzono 367 kontroli w 311 obiektach żywnościowo-żywnościowych oraz obiektach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością na podstawie otrzymanych 158 list dystrybucyjnych.

Powiadomienia zgłaszane do sieci powiadamiania i współpracy (ACN) dzielą się na powiadomienia zgłaszane w ramach: sieci RASFF (powiadomienia alarmowe, informacyjne, NEWS, o odrzuceniu na granicy), sieci AAC (powiadomienie o niezgodności), sieci na rzecz przeciwdziałania fałszowaniu (powiadomienie o fałszowaniu):

- powiadomienie alarmowe, inaczej powiadomienie o zagrożeniu oznacza powiadomienie o poważnym bezpośrednim lub niebezpośrednim ryzyku związanym z żywnością, materiałem do kontaktu z żywnością lub paszą w rozumieniu art. 50 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 i art. 29 rozporządzenia (WE) nr 183/2005, które wymaga lub może wymagać podjęcia szybkich działań przez innego członka sieci RASFF (inny kraj członkowski);
- powiadomienie informacyjne (w celu podjęcia działań lub w celu zwrócenia uwagi) oznacza powiadomienie o bezpośrednim lub niebezpośrednim ryzyku związanym z żywnością, materiałem do kontaktu z żywnością lub paszą zgodnie z art. 50 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 i art. 29 rozporządzenia (WE) nr 183/2005, które nie wymaga podjęcia szybkich działań przez innego członka sieci RASFF (inny kraj członkowski), ale może wymagać podjęcia szybkich działań przez punkty kontaktowe Państwowej Inspekcji Sanitarnej i organy innych inspekcji;
- powiadomienie NEWS inaczej zwane powiadomieniem o aktualnych zdarzeniach, oznacza powiadomienie o ryzyku związanym z żywnością, materiałem do kontaktu z żywnością lub paszą zgodnie z art. 50 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 i art. 29 rozporządzenia (WE) nr 183/2005, które pochodzi z nieformalnego źródła, zawiera niezweryfikowane informacje lub dotyczy jeszcze niezidentyfikowanego produktu;
- powiadomienie o odrzuceniu na granicy oznacza powiadomienie o odrzuceniu z powodu zidentyfikowania ryzyka partii, kontenera lub przesyłki żywności, materiału do kontaktu z żywnością lub paszą jak określono w punkcie (c) art. 50 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 178/2002;
- powiadomienie o niezgodności oznacza powiadomienie o niezgodności wymagającej pomocy lub współpracy administracyjnej ze strony innego kraju członkowskiego sieci, która nie stwarza ryzyka w rozumieniu art. 50 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 i art. 106 ust.1 rozporządzenia (UE) 2017/625, z wyjątkiem przypadków niestwarzających poważnego ryzyka dla zdrowia zwierząt oraz przypadków ryzyka dla zdrowia roślin lub dobrostanu zwierząt;
- powiadomienie o fałszowaniu oznacza powiadomienie o niezgodności dotyczące podejrzanego celowego działania podmiotów lub osób indywidualnych w celu oszukania nabywców i uzyskania z tego tytułu nienależnych korzyści, z naruszeniem przepisów Unii w obszarach określonych w art. 1 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2017/625. Wśród 137 powiadomień 20 stanowiły powiadomienia alarmowe (w 2022 r. – 57), 107 – informacyjne (w 2022 r. – 83). Dodatkowo otrzymano 4 powiadomienia NEWS dotyczące m.in. wzorów podpisów przedstawicieli uprawnionych do podpisywania świadectw zdrowia dla przesyłek m.in. pistacji, orzechów laskowych, suszonych fig oraz w sprawie hospitalizacji osób, u których doszło do uszkodzenia jamy ustnej i problemów żołądkowych po spożyciu napojów. Ponadto wpłynęły 4 powiadomienia przekazane do sieci współpracy i pomocy administracyjnej AAC, które dotyczyły m.in. niewłaściwego znakowania suplementów diety, produktów spożywczych dostarczonych do polskiego odbiorcy z podejrzeniem sfałszowania daty minimalnej trwałości, nieautoryzowanej nowej żywności w suplementach diety. Ponadto do Wojewódzkiego Punktu Kontaktowego wpłynęło 1 powiadomienie o odrzuceniu na granicy dotyczące stwierdzenia niedozwolonej substancji sildenafil i tadalafil w paście ziołowej z Turcji oraz 1 powiadomienie zgłoszone do sieci na rzecz przeciwdziałania fałszowaniu (FN) dot. produktów zawierających w swoim składzie melatoninę.

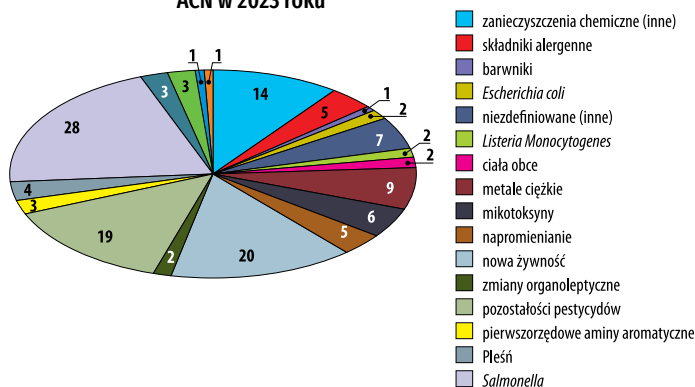
W stosunku do roku 2022 liczba otrzymanych powiadomień alarmowych w roku 2023 była niższa o ok. 65%, natomiast liczba powiadomień informacyjnych wzrosła o ok. 29%, co ma związek z wprowadzeniem w kwietniu 2023 r. „Wytocznymi dotyczącymi działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach sieci powiadamiania i współpracy w Polsce” zgodnie, z którymi ważnym elementem powiadomienia zgłaszanego do sieci powiadamiania i współpracy jest klasyfikacja ryzyka, od której zależy również klasyfikacja powiadomienia i sposób postępowania z powiadomieniem. Spośród wszystkich powiadomień 132 dotyczyły żywności,

a 5 – wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Powodem kwestionowania było głównie:

- stwierdzenie obecności bakterii z grupy Salmonella w żywności – **28 powiadomień** (w tym 20 dotyczyło mięsa drobiowego, a pozostałe 8 dotyczyło przypraw, mięsa i produktów mięsnych innych niż drobiowe, nasion roślin oleistych, mrożonych owoców),
- nieautoryzowana nowa żywność oraz obecność niedozwolonych składników nowej żywności – **20 powiadomień**,
- przekroczenie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w warzywach, zbożach i produktach piekarniczych, nasionach roślin oleistych, a także w owocach – **19 powiadomień**,
- stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu oraz wysokiej zawartości metali ciężkich w suplementach diety, warzywach oraz herbacie – **9 powiadomień**,
- stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu mikotoksyn w zbożach i produktach piekarniczych, orzechach, nasionach, a także w kakao – **6 powiadomień**,
- stwierdzenie substancji alergennych w zbożach i produktach piekarniczych, mięsie i przetworach mięsnych innych niż drób, a także w ziołach i przyprawach – **5 powiadomień**.
Pozostałe zagrożenia najczęściej zgłaszane do sieci ACN w 2023 r. to m.in.:
- stwierdzenie napromieniania suplementów diety i suszonych owoców – **5 powiadomień**,
- przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu sumy alkaloidów pirolizydynowych w herbacie oraz ziołach i przyprawach – **4 powiadomienia**,
- stwierdzenie obecności pleśni m.in. w daniach i przekąskach gotowych, produktach piekarniczych oraz orzechach – **4 powiadomienia**,
- stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pierwszorzędowych amin aromatycznych w wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością – **3 powiadomienia**.

Do najczęściej występujących rodzajów zagrożeń otrzymanych za pośrednictwem powiadomień zgłoszonych do

Wykres 3. Najczęściej występujące zagrożenia w żywności i w wyrobach do kontaktu z żywnością zgłaszane do sieci ACN w 2023 roku

sieci ACN w 2023 r. należały zanieczyszczenia chemiczne: 81 powiadomień oraz zanieczyszczenia mikrobiologiczne: 32 powiadomienia. W roku 2023 ze wszystkich powiadomień jakie wpłynęły do Punktu Kontaktowego Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Olsztynie ok. 64% dotyczyło produktów pochodzenia krajowego, ok. 25% – importowanych (głównie z USA), a 11% – towarów wyprodukowanych na obszarze Unii Europejskiej.

Graniczna kontrola sanitarna jakości zdrowotnej żywności w 2023 r.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzają graniczne kontrole sanitarne w zakresie bezpieczeństwa materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz żywności, wyłącznie środków spożywczych pochodzenia roślinnego, przywożonych z państw trzecich, które są deklarowane na cele spożywcze i wprowadzane do obrotu z takim przeznaczeniem. Kontrole są przeprowadzone na podstawie przepisów krajowych z uwzględnieniem oceny ryzyka. W trakcie kontroli granicznej organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej rutynowo sprawdzają dokumentację towaru, przeprowadzana jest kontrola identyfikacyjna oraz bezpośrednia, w tym oględziny towaru i w uzasadnionych przypadkach pobranie próbek do badań laboratoryjnych. Podczas kontroli dokumentacji sprawdzane są dokumenty potwierdzające bezpieczeństwo importowanych produktów, w tym wyniki badań laboratoryjnych, sprawdzany jest wniosek o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej oraz dokumenty handlowe i identyfikujące daną partię towaru. Kontrola identyfikacyjna i bezpośrednia jest przeprowadzana z częstotliwością wynikającą z oceny ryzyka.

Natomiast kontrola graniczna przy eksporcie do państw trzecich żywności pochodzenia roślinnego oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością nie jest obowiązkowa i jest przeprowadzana na wniosek podmiotu zainteresowanego eksportem. Kontrolę przeprowadza się, w przypadku gdy dane państwo trzecie wymaga przedstawienia dokumentu eksportowego przy przywozie danego towaru.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zlokalizowanych jest pięć przejść granicznych, tj.: Bezledy, Gronowo, Braniewo, Gołdap oraz morskie w Elblągu (funkcjonujące od 2015 r.), nad którymi nadzór sprawuje wyłącznie Graniczna Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Elblągu. W Bezledach funkcjonuje stały punkt granicznej kontroli sanitarnej. W 2023 r. PGIS w Elblągu wystawił ogółem 117 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych przez żywność, importowanych z krajów spoza Unii Europejskiej.

W ramach granicznej kontroli sanitarnej Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni na podstawie wniosków otrzymanych od przedsiębiorców, dokonywali oceny importowanych i eksportowanych partii towarów w miejscach docelowego przeznaczenia, składach celnych oraz zakładach eksporterów.

W 2023 r. PSSE przeprowadziły graniczną kontrolę importu dla następującego asortymentu:

- wino gronowe (białe, czerwone) – 24 partie,
- wieczka puszek piwa, wyroby cukiernicze (rogaliki z nadzieniem) – po 5 partii,
- herbata ziołowa – 4 partie,
- mąka tortowa (reimport) – 3 partie,
- koncentraty owocowe (jabłko), sosy do dań mięsnych – po 2 partie,
- owoce suszone (śliwka), rafinowany olej palmowy – po 1 partii.

Oceniane 47 partie ww. produktów pochodziły z Wielkiej Brytanii, Mołdawii, Macedonii, Turcji, Izraela, Indonezji oraz Chin.

Graniczną kontrolę sanitarną produktów w ramach importu żywności przeprowadziły: PSSE w Olsztynie – 40 partii, PSSE w Braniewie – 5 partii, PSSE w Ostródzie – 5 partii, na które wydano 47 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych.

Graniczna kontrola sanitarna obejmowała głównie kontrolę dokumentacji, oględziny towaru oraz kontrolę warunków transportu. W wyniku dokonanych oględzin nie występowały podejrzenia, co do jakości zdrowotnej przewożonej żywności, a przedstawiana przez przedsiębiorców dokumentacja umożliwiała porównanie deklarowanej jakości zdrowotnej przywożonej z zagranicy partii towaru z przepisami prawnymi, w związku z tym nie pobierano próbek do badań laboratoryjnych.

Ponadto PPIS z terenu województwa warmińsko-mazurskiego (PPIS w Działdowie, PPIS w Ełku, PPIS w Iławie, PPIS w Mrągowie i PPIS w Olsztynie) przeprowadzili graniczną kontrolę sanitarną produktów eksportowanych, na podstawie której wydali:

- 93 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych oraz
- 122 dokumenty typu Health Certificate i Free Sale Certificate na łącznie 436 partie eksportowanej żywności: soki owocowe, musy, napoje owocowe, napoje (gazowane, kawowe, herbaciane), dżemy, przetwory warzywne (ogórek konserwowy), ketchup, sosy, skrobia ziemniaczana,

koncentraty spożywcze zbożowo-owocowe (wsady), wodę naturalną gazowaną i niegazowaną, wyroby piekarnicze (płatki), wyroby cukiernicze (lizaki, cukierki), suplementy diety oraz żywność specjalnego przeznaczenia żywieniowego. W większości powyższe środki spożywcze eksportowano do krajów azjatyckich, jak również Afryki, Ameryki Północnej i Południowej, Australii oraz krajów Europy Wschodniej.

Wybrane zagadnienia żywienia zbiorowego

Żywnienie zbiorowe zamknięte jest ważnym elementem podstawowej formy wyżywienia dla określonych grup jak pacjenci szpitali czy dzieci w szkołach i przedszkolach. Warunki, w jakich odbywa się produkcja i obrót żywnością regulowane są przez obowiązujące przepisy prawa żywnościowego, natomiast organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawują nadzór nad stanem higieniczno-sanitarnym w obiektach produkcji i obrotu żywnością. Ponadto jednostki badawczo-rozwojowe podległe Ministrowi Zdrowia (przede wszystkim Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – PIB) zgodnie z kompetencjami i bieżącym stanem wiedzy opracowują zasady racjonalnego żywienia, a także zalecane racje pokarmowe dla różnych zbiorowości.

Kontrole bloków żywienia w szpitalach

W 2023 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego obejmowały nadzorem **43** bloki żywienia w szpitalach, w tym 42 z ryzykiem ocenionym na poziomie średnim oraz 1 o ryzyku wysokim. Spośród ww. 43 szpitali **31** obiektów korzystało z usług firm cateringowych. W sumie przeprowadzono 57 kontroli sanitarnych, w tym 4 kontrole interwencyjne. Kontrolom poddawano także obiekty należące do firm cateringowych, które obsługiwały szpitale. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły:

- niewłaściwego stanu techniczno-sanitarnego urządzeń i sprzętu;
- niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń;
- nieprawidłowego transportu posiłków na oddziały.

Poprawę stanu sanitarnego egzekwowano w drodze postępowania administracyjnego.

W związku z powyższym organy PIS wydały 5 decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości (w 2022 r. – 11 decyzji). Nałożono 1 mandat karny. W stosunku do roku poprzedniego można zatem uznać, że stan sanitarny bloków żywienia poprawił się.

Jakość żywienia w wybranych zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego

Ocenę sposobu żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego przeprowadzano metodą jakościowej i ilościowej oceny teoretycznej jadłospisów w oparciu o zasady racjonalnego żywienia i zasady prawidłowości układania jadłospisów oraz kierując się zalecanymi normami żywienia dla populacji polskiej. Ponadto żywienie dzieci i młodzieży w placówkach systemu oświaty oceniano na podstawie przepisów *rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia dzieci i młodzieży w tych jednostkach* (tzw. rozporządzenia „sklepikowego”).

W 2023 r. badaniami objęto porównywalną liczbę zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego do roku poprzedniego tj. 560 zakładów, co stanowi blisko 30% liczby zakładów w tej grupie (odpowiednio w 2022 r. – 575, 32%). Przeprowadzono ocenę jakościową 567 jadłospisów oraz 232 zestawień dekadowych, które analizowano również pod kątem wartości energetycznej i zawartości składników odżywczych.

Najczęściej stwierdzanie nieprawidłowości w zakresie żywienia w ww. obiektach to: zbyt mała podaż mleka lub jego przetworów, brak warzyw i owoców w posiłkach, niedostateczna podaż ryb, niedostateczna podaż nasion roślin strączkowych.

Uzyskane wyniki wskazują, że realizacja żywienia zbiorowego nadal stwarza pewne trudności osobom odpowiedzialnym za jego organizację, gdyż wymaga przede wszystkim wiedzy na temat zasad prawidłowego żywienia, zasad dotyczących układania jadłospisów, znajomości różnorodnych technik kulinarnych, ale także dobrej znajomości wartości odżywczej poszczególnych grup produktów spożywczych i umiejętności korzystania z norm żywienia. W związku z powyższym polecano systematyczne uczestniczenie w szkoleniach z tego zakresu.

W przypadku jadłospisów wymagających korekty, wydawano zalecenia mające na celu poprawę sposobu jakości żywienia, udzielano instruktażu i zobowiązywano podmioty prowadzące żywienie zbiorowe do podjęcia działań naprawczych. Ocenę sposobu żywienia przekazywano również do wiadomości jednostkom nadrzędnym lub dyrektorom podmiotów, w których żywienie realizowane było przez firmę cateringową.

W 2023 r. przeprowadzono 399 kontroli w stołówkach w jednostkach systemu oświaty, obejmujących sprawdzenie prawidłowości żywienia dzieci i młodzieży. W większości skontrolowanych obiektów nie odnotowano zastrzeżeń

w zakresie sposobu żywienia, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości podejmowano działania administracyjne.

W jednostkach systemu oświaty, oprócz oceny jakościowej jadłospisów dekadowych przeprowadzono również 29 kontroli, w trakcie których weryfikowano asortyment środków spożywczych oferowanych dzieciom i młodzieży w sklepikach szkolnych oraz udzielano wyjaśnień w tym zakresie.

Pracownicy pionu Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia promowali zasady prawidłowego żywienia dzieci i młodzieży podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych. Informacje z zakresu żywności i żywienia przekazywano również m.in. koordynatorom odpowiedzialnym za realizację programów edukacyjnych oraz umieszczano na stronach prowadzonych przez poszczególne jednostki PIS i w mediach społecznościowych. Ponadto uczestniczono w cotygodniowych audycjach emitowanych na antenie Radia Olsztyn pt. „Jedzenie pod lupą”.

Nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad bezpieczeństwem suplementów diety, żywności dla określonych grup oraz żywności obowiązkowo wzbogacanej

W 2023 roku nadzór sanitarny w zakresie bezpieczeństwa suplementów diety, żywności dla określonych grup sprawowany był m.in. poprzez kontrole planowane i interwencyjne, realizację planu pobierania próbek, współpracę z innymi uprawnionymi organami urzędowej kontroli oraz szybką wymianę informacji w ramach Systemu RASFF Rapid Alert System for Food and Feed), AAC (Administrative Assistance and Cooperation) oraz FN (Fraud Network).

W województwie warmińsko-mazurskim odnotowano 12 wytwórni suplementów diety, 1 wytwórnię żywności dla określonych grup oraz 7 hurtowni suplementów diety. Zasady dobrej praktyki higienicznej (GHP) i/lub dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) wdrożono w 12 wytwórniach suplementów diety, 1 wytwórni żywności dla określonych grup oraz 7 hurtowniach. System HACCP wdrożono w 12 zakładach produkcyjnych oraz 3 hurtowniach suplementów diety. W 2023 roku przeprowadzono 25 kontroli w wytwórniach suplementów oraz 2 w wytwórniach żywności dla określonych grup. Nie wydawano decyzji administracyjnych ani nie nakładano mandatów.

Pod nadzorem PIS znajdowało się również 68 podmiotów prowadzących sprzedaż internetową „na odległość” suplementów diety, żywności dla określonych grup oraz 25 prowadzących sprzedaż za pośrednictwem portalu Allegro, Olx itp. W ramach nadzoru nad suplementami diety, żywnością dla określonych grup skontrolowano 326 stron internetowych, ze szczególnym uwzględnieniem własnych powiatów. W trakcie tych kontroli zwracano szczególną uwagę na reklamę i prezentację oferowanych środków. W ramach podjętych działań nie stwierdzono nieprawidłowości.

Tabela 3. Zakres badań próbek suplementów diety, żywności dla określonych grup przeprowadzonych w 2023 r.

Lp.	Kierunek badania próbek	Liczba zbadanych próbek (z czego zdyskwalifikowane)	Import	UE	Krajowe
1	zanieczyszczenia mikrobiologiczne	185	-	10	175
2	metale szkodliwe dla zdrowia	35	3	6	26
3	mikotoksyny	8	-	1	7
4	substancje dodatkowe dozwolone	13	-	2	11
5	znakowanie	372 (9)*	15	50	307 (9)*
6	organoleptyka	290	6	25	259
7	zanieczyszczenia biologiczne	12	-	1	11
8	inne parametry	46	3	2	41

* w nawiasach podano liczbę próbek zdyskwalifikowanych, jeżeli takie były

W obiektach znajdujących się pod nadzorem PIS w ramach nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu przedmiotowej żywności przeprowadzono łącznie 358 kontroli, w tym 259 dotyczących działań akcyjnych/interwencyjnych, które w dużej mierze związane były z działaniami podejmowanymi w ramach systemu RASFF/AAC/FN. Podczas pozostałych 99 kontroli, weryfikowano warunki sprzedaży oraz oceniano znakowanie tych produktów. Zakres tematyczny kontroli najczęściej obejmował zagadnienia dotyczące poprawności prezentacji i reklamy oferowanych do sprzedaży produktów spożywczych. W trakcie powyższych działań kontrolnych w 1 przypadku stwierdzono nieprawidłowości dotyczące znakowania o czym poinformowano właściwego terenowo dla producenta PWIS.

W ramach realizacji „*Planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w PIS w 2023 r.*” oceniono bezpieczeństwo 393 próbek żywności dla określonych grup i suplementów diety (w 2022 r. – 396). Kierunki badań oraz liczby próbek zbadanych w ww. zakresie przedstawia Tabela 3.

W 2023 r. zakwestionowano znakowanie 2 próbek żywności dla określonych grup oraz 7 próbek suplementów diety.

Zbadano również 12 próbek wzbogacanych środków spożywczych w zakresie zgodności deklaracji producenta umieszczonej na etykiecie z rzeczywistym składem ilościowym produktów. Za nieprawidłowe oznakowanie zakwestionowano 1 próbkę z grupy mleko i produkty mleczne, o czym poinformowano właściwego WIJHARS.

W 2023 roku realizowano również badania żywności obowiązkowo wzbogacanej z kategorii sól spożywcza i jej zamienniki w ramach planu pobierania próbek w zakresie urzędowej kontroli i monitoringu. Próbek nie kwestionowano. Kierunki badań oraz liczbę próbek soli spożywczej jej zamienników zbadanych przez laboratoria PIS przedstawia Tabela 4.

Tabela 4. Zakres badań próbek soli spożywczej i jej zamienników przeprowadzonych w 2023 r.

Lp.	Kierunek badania próbek	Liczba zbadanych próbek
1	jod w soli (KI/ KIO3)	8
2	metale szkodliwe dla zdrowia	1
3	znakowanie	14
4	organoleptyka	14

Podejmowano także działania w ramach funkcjonowania Systemu RASFF/AAC/FN w związku z 39 powiadomieniami dotyczącymi suplementów diety, w których stwierdzano m.in. niedozwolone substancje w żywności, przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu rtęci w suplementach diety, niedozwolone napromienianie, rozbieżności między opakowaniem produktu a rzeczywistą zawartością.

Zgodnie z obowiązującymi prawem żywnościowymi, obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności spoczywa na przedsiębiorcach branży spożywczej.

Higiena dzieci i młodzieży

W roku 2023 roku funkcjonowanie Inspekcji Sanitarnej powróciło do realizacji zadań sprzed okresu pandemii COVID-19. Pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży podejmowali czynności związane z nadzorem nad stałymi zakładami nauczania i wychowania oraz zapewnieniem właściwych warunków higieniczno-sanitarnych na turnusach wypoczynkowych organizowanych w trakcie ferii zimowych i letnich wakacji.

Zakres kontroli stałych zakładów nauczania oraz miejsc, w których odbywały się zimowiska, półzimowiska, kolonie letnie i obozy obejmował ocenę przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w stosunku do pomieszczeń i używanego tam sprzętu. W roku 2023 pod nadzorem organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko-mazurskiego znajdowało się 3740 podmiotów, spośród których pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży skontrolowali 974 turnusy wypoczynku letniego, 171 turnusów wypoczynku zimowego oraz 975 stałych zakładów nauczania i wychowania.

Najliczniejszą grupę nadzorowanych podmiotów stałych stanowiły szkoły podstawowe (408) i przedszkola (375), zaś w grupie turnusów wypoczynkowych dominowały te, które zorganizowano w obiektach hotelarskich (1054).

W roku 2023 w podmiotach podległych pionowi higieny dzieci i młodzieży przeprowadzono 2626 kontroli i wizytacji (2268 w roku 2022), wydano 266 decyzji administracyjnych

(245 w roku 2022), wystawiono 164 decyzje płatnicze (118 w roku 2022), nałożono 10 mandatów karnych na kwotę 2000 zł (w roku 2022 było to 7 mandatów na kwotę 1450 zł). Wydano również 4 postanowienia.

STAN TECHNICZNY I SANITARNY BUDYNKÓW

Spośród skontrolowanych placówek stałych 77 znajdowało się w niewłaściwym stanie technicznym, 10 było w niewłaściwym stanie sanitarnym, a 18 w niewłaściwym stanie higieniczno-sanitarnym oraz technicznym. 957 podmiotów było podłączonych do wodociągu sieciowego, a trzy dysponowały własnym ujęciem wody. 870 placówek oświatowo-wychowawczych podłączono do kanalizacji sieciowej, 82 korzystały ze zbiornika bezodpływowego, a 11 z własnej oczyszczalni ścieków (w tym 2 placówki dysponowały zarówno zbiornikiem bezodpływowym jak i własną oczyszczalnią ścieków). W 43 podmiotach nie zachowano

standardów dostępności do urządzeń sanitarnych, a w 41 stwierdzono niewłaściwe warunki do utrzymania higieny.

Dodać należy, że już od wielu lat na terenie naszego województwa nie korzysta się z ustępów zewnętrznych.

Tabela 1. Stan sanitarno-techniczny placówek oświatowo-wychowawczych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2023

Typ placówki	Liczba skontrolowanych placówek, w których stwierdzono zły stan:		
	higieniczno-sanitarny oraz techniczny	tylko higieniczno-sanitarny	tylko techniczny
żłobki/kluby dziecięce	1	3	–
przedszkola/inne formy wychowania przedszkolnego	2	2	4
szkoły podstawowe	11	2	37
licea ogólnokształcące	1	1	1
technika	–	–	–
branżowe szkoły I i II stopnia	–	–	–
szkoły specjalne	–	–	1
szkoły policealne	–	–	–
zespoły szkół	2	1	30
warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego	–	–	–
szkoły wyższe	–	–	–
placówki opiekuńczo-wychowawcze	–	1	1
internaty i bursy	–	–	–
domy studenckie	–	–	–
specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze	–	–	1
pozostałe placówki stałe	1	–	2
RAZEM	18	10	77

WARUNKI DO PROWADZENIA ZAJĘĆ WYCHOWANIA FIZYCZNEGO W SZKOŁACH

Pion higieny dzieci i młodzieży dokonał również analizy warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Pod tym kątem skontrolowano 443 szkoły wszystkich typów. Dwieście czterdzieści pięć spośród nich posiadało szkolny zespół sportowy (z boiskiem lub bez boiska), 5 tylko salę gimnastyczną, a 21 jedynie salę zastępczą lub rekreacyjną. W dwudziestu trzech skontrolowanych szkołach jedyną infrastrukturą do prowadzenia zajęć w-f było boisko sportowe. Dwadzieścia jeden szkół dysponowało salą gimnastyczną z boiskiem, a dalsze pięćdziesiąt dwie posiadały salę zastępczą/rekreacyjną z boiskiem. Dziewiętnaście szkół posiadało salę gimnastyczną i salę zastępczą/rekreacyjną z boiskiem, a osiem – sale gimnastyczne i sale zastępcze/rekreacyjne bez boiska. Czterdzieści cztery nie posiadały żadnej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, a w dwudziestu ośmiu niezależnie od posiadanej infrastruktury, zajęcia wychowania fizycznego prowadzono również na korytarzach szkolnych.

Tam, gdzie zaplecze sportowe było niewystarczające, organizowano lekcje wychowania fizycznego na bazie innych placówek i tak:

- 55 szkół organizowało lekcje w-f w salach gimnastycznych innych placówek lub w innych halach sportowych,
- w siłowniach zlokalizowanych poza placówkami zajęcia zorganizowało 10 szkół,
- na basenach odbywały się lekcje w-f z 62 szkół, 82 szkoły organizowały zajęcia ruchowe na boiskach zewnętrznych bądź stadionach sportowych.

W trakcie czynności kontrolnych oceniano również dostępność do natrysków oraz stopień ich wykorzystywania przez uczniów po zakończeniu zajęć wychowania fizycznego. Przeprowadzona analiza w tym obszarze wykazała, że w 205 szkołach natryski były czynne, natomiast w 52 były one nieczynne.

HIGIENA PROCESU NAUCZANIA

Obok kontroli stanu sanitarno-technicznego sprawowano również nadzór nad organizacją higieny procesu nauczania. Zagadnienie to realizowano poprzez ocenę dostosowania umeblowania do wymagań ergonomii oraz analizę tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych.

W celu podniesienia efektywności procesu nauczania – uczenia się oraz zapewnienia komfortu uczącym się należy dołożyć wszelkich starań, aby właściwie zestawić ławkę i krzesło oraz dostosować je do wzrostu użytkownika. Każdy z wymienionych elementów ma za zadanie kształtować właściwą sylwetkę ciała młodego człowieka oraz zapobiegać nabyciu bądź pogłębieniu wad postawy.

W 2023 roku pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili ocenę dostosowania umeblowania do wymagań ergonomii w 43 przedszkolach, 40 szkołach podstawowych oraz 9 zespołach szkół. Analizie poddano ogółem 9079 stanowisk nauki przedszkolaków/uczniów. Źle zestawione bądź niedostosowane do wzrostu meble stwierdzono w 9 przedszkolach (48 stanowisk), 14 szkołach podstawowych (125 stanowisk) oraz 1 zespole szkół (34 stanowiska). Ogółem odnotowano 207 miejsc nauki niedostosowanych do wymagań ergonomii, co stanowi zaledwie 2,3% wszystkich ocenionych stanowisk.

Negatywnym zjawiskiem stwierdzanym w trakcie oceny dostosowania umeblowania do wymagań ergonomii był brak oznakowania krzesel i stolików, co w praktyce znacznie utrudniało skompletowanie prawidłowego stanowiska nauki. Kontrole wykazały również, że w części placówek

ławki i krzesła znajdowały się w złym stanie technicznym. W takich sytuacjach wydawano decyzje administracyjne i nakazywano wymianę uszkodzonego meblowania.

Poza dostosowaniem meblowania do wzrostu uczniów, analizowano także sposób ułożenia tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych. Oceną objęto 232 szkoły, w których sprawdzono 2695 tygodniowych planów lekcji. W 40 szkołach odnotowano plany lekcji niezgodne z zasadami higieny, a problem ten dotyczył 197 oddziałów.

Sprawdzano również organizację przerw międzylekcyjnych w szkołach naszego województwa. Na 412 skontrolowanych podmiotów 282 zapewniały wszystkie przerwy dziesięciominutowe i przynajmniej jedną przerwę dłuższą, a w 130 przerwy były krótsze niż 10 minut, ale była w nich co najmniej jedna przerwa 15 lub 20-minutowa. W żadnej szkole nie stwierdzono przerw krótszych niż 10 minut.

Możliwość spędzania przerw na świeżym powietrzu umożliwiło uczniom 391 szkół. Z kolei 130 podmiotów oprócz dostępu do wody pitnej z sieci wodociągowej, umożliwiło także korzystanie z wody do picia z poidetek, źródełek lub wody z dzbanków.

W roku sprawozdawczym kontrolowano również spełnienie obowiązku dotyczącego zapewnienia w placówkach miejsca na przechowywanie części podręczników i przyborów szkolnych. Jedna ze skontrolowanych szkół się z niego nie wywiązała.

NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI I ICH MIESZANINAMI W SZKOŁACH

W trakcie prowadzonego nadzoru sanitarnego nad szkołami województwa warmińsko-mazurskiego szczególną uwagę zwracano na przestrzeganie wymagań dotyczących przechowywania oraz oznakowania preparatów chemicznych i ich mieszanin. Spośród 423 szkół skontrolowanych pod tym kątem 205 posiadało takie substancje bądź ich mieszaniny.

W wyniku kontroli stwierdzono, że 1 szkoła nie posiadała aktualnego spisu substancji chemicznych i ich mieszanin. Natomiast wszystkie szkoły posiadały karty charakterystyk, zapewniały przechowywanie substancji chemicznych i ich mieszanin w zamkniętych pomieszczeniach oraz oznakowanie posiadanych substancji zgodne z obowiązującymi przepisami. Wydano 3 decyzje administracyjne dotyczące nieprawidłowości w zakresie nadzoru nad substancjami i preparatami chemicznymi w szkołach.

POSIADANIE PRZEZ SZKOŁY I PLACÓWKI CERTYFIKATÓW NA MEBLE I SPRZĘT SPORTOWY ZAKUPIONE PO 1997 ROKU

W ramach oceny dostosowania meblowania do wymagań ergonomii sprawdzono jaki odsetek mebli szkolnych posiada stosowne atesty lub certyfikaty. Wymóg wyposażenia szkół w atesty lub certyfikaty wynika z § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. 2020 r., poz. 1604).

Pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży pod tym kątem sprawdzili 671 placówek funkcjonujących w oparciu o przepisy prawa oświatowego. W trakcie prowadzonego nadzoru stwierdzono, że w 11 podmiotach (1 przedszkolu, 3 szkołach podstawowych, 1 liceum ogólnokształcącym, 3 szkołach policealnych i 3 zespołach szkół) użytkownicy korzystali ze stolików i krzesel, na które dyrektorzy nie posiadali certyfikatów. W 544 zakładach wszystkie meble miały stosowną dokumentację, a w pozostałych 116 tylko część meblowania posiadała certyfikaty.

Ocenie poddano także posiadanie certyfikatów na sprzęt sportowy znajdujący się w salach gimnastycznych oraz na boiskach sportowych i placach zabaw. Podobnie jak w przypadku mebli szkolnych większość podmiotów (543

Tabela 2. Posiadanie przez szkoły i placówki certyfikatów na meble w przedszkolach i szkołach województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2023

Typy placówek	Liczba placówek skontrolowanych	Liczba placówek, w których stwierdzono:				
		meble nie posiadające certyfikatów	odsetek mebli z certyfikatami wynosi			
			do 25 %	do 50 %	powyżej 50 %	100%
przedszkola	247	1	–	–	9	237
szkoły podstawowe	264	3	–	4	59	198
licea ogólnokształcące	23	1	–	–	6	16
technika	4	–	–	–	1	3
branżowe szkoły I i II stopnia	5	–	–	–	–	5
szkoły specjalne	5	–	–	–	1	4
szkoły policealne	10	3	–	–	1	6
zespoły szkół	113	3	–	6	29	75
RAZEM	671	11	–	10	106	544

Tabela 3. Posiadanie przez szkoły i placówki certyfikatów na sprzęt sportowy w przedszkolach i szkołach województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2023

Typy placówek	Liczba placówek skontrolowanych	urządzenia i sprzęt sportowy nie posiadające certyfikatów	Liczba placówek, w których stwierdzono:			
			odsetek urządzeń i sprzętu sportowego z certyfikatami wynosi			
			do 25 %	do 50 %	powyżej 50 %	100%
przedszkola	244	3	–	1	14	211
szkoły podstawowe	264	5	1	11	31	214
licea ogólnokształcące	23	–	–	–	2	16
technika	4	–	–	–	–	3
branżowe szkoły I i II stopnia	5	–	–	–	–	4
szkoły specjalne	5	–	–	–	–	4
szkoły policealne	10	1	–	–	–	3
zespoły szkół	113	3	–	3	16	88
RAZEM	668	12	1	15	63	543

Tabela 4. Warunki do utrzymania higieny osobistej w placówkach nauczania i wychowania w woj. warmińsko-mazurskim w roku 2023

Typy placówek	Liczba placówek skontrolowanych	właściwe warunki do utrzymania higieny	Liczba placówek skontrolowanych w których stwierdzono:				
			niewłaściwe warunki do utrzymania higieny osobistej				
			ogółem	w tym:			
			brak ciepłej bieżącej wody	brak wyposażenia w środki higieny osobistej	zaniedbania czystości i porządku	niewłaściwy stan techniczny	
żłobki/kluby dziecięce	95	92	3	1	–	3	–
przedszkola/inne formy wychowania przedszkolnego	242	234	8	1	–	1	7
szkoły podstawowe	270	257	13	2	–	–	12
licea ogólnokształcące	23	21	2	–	–	–	2
technika	4	4	–	–	–	–	–
branżowe szkoły I i II stopnia	5	5	–	–	–	–	–
szkoły specjalne	4	4	–	–	–	–	–
szkoły policealne	11	11	–	–	–	–	–
zespoły szkół	116	104	12	–	–	–	12
pozostałe placówki stałe	190	187	3	–	–	2	2
RAZEM	960	919	41	4	0	6	35

na 668 skontrolowanych) posiadała atest lub certyfikat na całość wyposażenia.

WARUNKI DO UTRZYMANIA HIGIENY OSOBISTEJ

W 2023 roku oceną objęto również warunki do utrzymania higieny osobistej. W każdej skontrolowanej placówce pod tym kątem sprawdzano dostępność do ciepłej bieżącej wody przy wszystkich umywalkach w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych, zapewnienie środków higieny

osobistej (tj. mydła w dozownikach; suszarek do rąk lub ręczników jednorazowych; papieru toaletowego przy/lub w kabinach wc), stan techniczny i sanitarny pomieszczeń i wyposażenia. W kontrolowanych podmiotach sprawdzono również czy były zachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych.

Spośród 960 skontrolowanych podmiotów w roku 2023 większość (919) zapewniła właściwe warunki do utrzymania higieny. W pozostałych 41 wymagań tych nie spełniono. W czterech placówkach stwierdzono brak dostępu do ciepłej

bieżącej wody przy wszystkich umywalkach w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych. Natomiast w sześciu odnotowano zaniedbania czystości i porządku, a w 35 stwierdzono zły stan techniczny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

W związku ze stwierdzonymi usterkami wydano 36 decyzji administracyjnych, a w stosunku do czterech placówek wydano zalecenia pokontrolne. Za uchybienia natury higieniczno-sanitarnej nałożono 5 mandatów karnych na kwotę 800 złotych.

W 43 podmiotach odnotowano natomiast niezachowanie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych.

Szczegółowe dane dotyczące tego zagadnienia przedstawia tabela nr 4.

PROWADZENIE DOŻYWIANIA W SZKOŁACH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W ROKU 2023

Młodemu organizmowi powinno się zapewnić posiłki średnio w odstępach czterogodzinnych w ciągu dnia. Na podstawie analizy tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych i czasu przebywania uczniów w świetlicach (związanego głównie z dojazdami) należy stwierdzić, iż pobyt uczniów w wielu przypadkach jest zdecydowanie dłuższy. Dlatego tak ważna jest możliwość spożycia przynajmniej jednego (najlepiej ciepłego) posiłku, zwłaszcza w przypadku dzieci i młodzieży znajdujących się w tzw. skokach pokwitaniowych, kiedy organizm się bardzo intensywnie rozwija i przejawia zwiększone zapotrzebowanie na energię. Możliwość spożycia ciepłego posiłku podczas wielogodzinnego pobytu w szkole jest jednym z najważniejszych elementów racjonalnego żywienia ucznia warunkującym

jego prawidłowy rozwój, dobre samopoczucie i zdolność do efektywnej nauki.

Spośród 423 skontrolowanych szkół ciepły posiłek oferowało swoim uczniom 349 placówek. Obiad dwudaniowy wydawano w 223 podmiotach i z tej formy dożywiania skorzystało 30554 uczniów. Natomiast obiad jednodaniowy wydawano w 133 szkołach dla 10585 uczniów. Siedem szkół wydających ciepłe posiłki oferowało swoim uczniom zarówno obiad pełny, jak i jednodaniowy.

W 195 szkołach posiłki przygotowywano na miejscu w oparciu o własne bloki żywieniowe. Do 149 obiady dowożono, a w 6 przypadkach ciepły posiłek zapewniono poza terenem szkoły.

Poza obiadami 42 szkoły zorganizowały swoim uczniom także drugie śniadania, z tej formy dożywiania skorzystało 2599 uczniów. Ponadto 69 skontrolowanych szkół prowadziło także akcję podawania napojów, z której skorzystało 11077 uczniów.

Ze względu na trudną sytuację materialną część uczniów korzystała z posiłków dofinansowanych. obiady pełne i jednodaniowe refundowano ogółem 6806 osobom, co stanowiło 16,5% (w roku 2022 odsetek ten wyniósł 17,4%) wszystkich wydanych ciepłych posiłków.

W skontrolowanych szkołach odnotowano również 65 funkcjonujących sklepików szkolnych i 74 automaty z żywnością. We wszystkich skontrolowanych sklepikach szkolnych i automatach oferowany asortyment spełniał wymogi rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1154).

Tabela 5. Organizacja i wydawanie ciepłych posiłków w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2023

Typy szkół	Liczba skontrolowanych szkół	Placówki skontrolowane, w których stwierdzono							
		posiłki			wydawanie ciepłych posiłków				
		przygotowywane na miejscu	dowożone	zapewnione poza placówką	liczba placówek		liczba dzieci i młodzieży korzystających		
					obiady pełne	posiłki jednodaniowe	ogółem	z obiadów pełnych	z posiłków jednodaniowych
szkoły podstawowe	263	139	122	-	155	108	30988	22959	8029
technika	4	1	-	-	1	-	67	67	-
licea ogólnokształcące	22	2	-	1	3	-	207	207	-
branżowe szkoły I i II stopnia	5	-	-	-	-	-	-	-	-
szkoły specjalne	4	1	2	-	2	1	48	22	26
szkoły policealne	11	-	-	1	1	-	35	35	-
zespoły szkół	114	52	25	4	61	24	9794	7264	2530
RAZEM	423	195	195	6	223	133	41139	30554	10585

Tabela 6. Organizacja śniadań szkolnych i podawania napojów w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2023

Typy szkół	Liczba skontrolowanych szkół	Placówki skontrolowane, w których stwierdzono			
		organizowanie śniadań szkolnych		podawanie napoju	
		liczba placówek	liczba korzystających	liczba placówek	liczba korzystających
szkoły podstawowe	263	22	1233	59	9867
technika	4	–	–	–	–
licea ogólnokształcące	22	–	–	–	–
branżowe szkoły I i II stopnia	5	–	–	–	–
szkoły specjalne	4	–	–	1	10
szkoły policealne	11	–	–	–	–
zespoły szkół	114	20	1366	9	1200
RAZEM	423	42	2599	69	11077

WARUNKI REALIZACJI PROFILAKTYCZNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ NAD UCZNIAMI W SZKOŁACH

Kolejnym zagadnieniem, które w 2023 roku poddano analizie przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, były warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach.

W całym roku pod tym kątem skontrolowano 419 szkół wszystkich typów (bez szkół wyższych). Dwieście trzydzieści pięć szkół posiadało gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej do własnej dyspozycji, a siedemnaście miało gabinet wspólny z inną placówką w tym samym obiekcie. W placówkach, które nie dysponowały własnym gabinetem profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, wyznaczano na ten cel pomieszczenia zastępcze na terenie

macierzystej placówki, a w skrajnych przypadkach opiekę medyczną dla uczniów zapewniano poza terenem szkoły. Pierwsze z wymienionych rozwiązań zastosowano w 126 szkołach, drugie zaś w dwudziestu czterech.

W trakcie kontroli oceniano również w jakim stopniu gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej spełniały standardy określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczególnych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2019 r., poz. 595 z późn. zm.) oraz czy znajdowały się one we właściwym stanie sanitarnym. We wszystkich skontrolowanych gabinetach profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej spełniono wymagania, o których mowa w przywołanym przepisie prawnym.

Tabela 7. Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach woj. warmińsko-mazurskiego w roku 2023

Typy szkół	Liczba szkół skontrolowanych	Liczba szkół posiadających gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej						Liczba szkół, w których opiekę medyczną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych na terenie placówki	Liczba szkół, w których opieka medyczna jest świadczona poza terenem placówki
		ogółem	w tym gabinety		niezgodne z wymogami technicznymi	w niewłaściwym stanie sanitarnym	bez zastrzeżeń sanitarnych i technicznych		
			do dyspozycji jednej szkoły	wspólne z inną placówką w tym samym obiekcie					
szkoły podstawowe	261	143	141	2	–	–	143	101	15
technika	4	3	–	3	–	–	3	–	1
licea ogólnokształcące	22	16	11	5	–	–	16	3	2
branżowe szkoły I i II stopnia	5	2	–	2	–	–	2	1	–
szkoły specjalne	4	1	–	1	–	–	1	–	1
szkoły policealne	11	–	–	–	–	–	–	–	1
zespoły szkół	112	87	83	4	–	–	87	21	4
OGÓŁEM	419	252	235	17	–	–	252	126	24

Wszystkie znajdowały się również we właściwym stanie technicznym i sanitarnym.

Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono tabeli nr 7.

Oceniono również organizację opieki stomatologicznej nad uczniami. Spośród skontrolowanych szkół:

- w 20 zapewniono gabinet stomatologiczny na terenie szkoły,
- w 34 opiekę stomatologiczną oparto na usługach świadczonych w dentobusach,
- w 70 dalszych – w gabinetach stomatologicznych poza terenem szkoły.

W części szkół naszego województwa prowadzono również działania związane z przeciwdziałaniem wszawicy (pedikulozy). Z informacji uzyskanych od dyrektorów szkół wynikało, że w 183 z nich przynajmniej raz w roku sprawdzono u uczniów czystość głowy, a w kolejnych 75 – częściej niż jeden raz w ciągu roku szkolnego.

W stu dwudziestu trzech szkołach przeprowadzono również akcje edukacyjne poświęcone zapobieganiu i zwalczaniu tego niekorzystnego zjawiska.

REALIZACJA USTAWY O OCHRONIE ZDROWIA PRZED NASTĘPSTWAMI UŻYWANIA TYTONIU I WYROBÓW TYTONIOWYCH

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego nad placówkami oświatowo-wychowawczymi (poza żłobkami, klubami dziecięcymi, przedszkolami i innymi formami wychowania przedszkolnego) pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawdzali również, czy na terenie tych placówek realizowane były wymogi ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2023 r., poz. 700). Szczególną uwagę zwracano na właściwe oznakowanie o zakazie palenia oraz na sam fakt palenia tytoniu przez uczniów bądź personel.

Pod tym kątem skontrolowano 612 placówek stałych i we wszystkich zapisy ustawy były realizowane. Oprócz kontroli w 139 stałych zakładach nauczania i wychowania pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzili działania edukacyjne poświęcone profilaktyce palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych.

OCENA STANU TECHNICZNEGO PLACÓWEK Z POBYTEM CAŁODOBOWYM

W ramach działalności kontrolnej nad stałymi zakładami nauczania i wychowania w roku 2023 prowadzono także nadzór nad placówkami całodobowymi, w których szczególnej ocenie poddano stan techniczny mebli i sprzętu, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, aneksów kuchennych oraz teren placówek i jego wyposażenie. Spośród skontrolowanych 68 podmiotów tego typu:

- w 1 stwierdzono niewłaściwy stan mebli i sprzętu,
- w 4 odnotowano niewłaściwy stan pomieszczeń higieniczno-sanitarnych,

- w 67 stwierdzono właściwy stan techniczny dróg i przejść oraz prawidłowy stan techniczny i sanitarny aneksów kuchennych (1 placówka nie posiadała aneksów kuchennych; również 1 nie miała własnego terenu).

OCENA OBCIĄŻENIA UCZNIÓW TORNISTRAMI/PLECAKAMI

Poza wymienionymi działaniami pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2023 dokonali oceny obciążenia uczniów tornistrami/plecakami. Przeprowadzona edycja w bieżącym roku była szóstą kolejną akcją tego typu na terenie naszego województwa.

Zgodnie z założeniami akcji na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, podobnie jak to miało miejsce w 2022 roku, badaniami objęto po dwie szkoły podstawowe z każdego powiatu (jedna miejska, jedna wiejska). W jednym powiecie (gołdapskim) ocenę przeprowadzono w 4 szkołach podstawowych co dało ogólną liczbę 40 szkół. Oceną objęto

INFORMACJE DLA RODZICÓW DZIECI, KTÓRE ROZPOCZNĄ NAUKĘ W SZKOLE PODSTAWOWEJ

PLECAKI SZKOLNE

Masa plecaka wraz z zawartością nie powinna być większa niż 15% masy dziecka. Plecak nie powinien zmieniać naturalnego sposobu chodzenia i stania.

Co mogą zrobić rodzice?

1. Kupić lekki plecak:

ZAOPATRZONY W REGULOWANE, MIĘKKIE I SZEROKIE SZELKI, CO POZWALA NA ŚCIŚLE PRZYŁĘGANIE PLECACA DO KRĘGOSŁUPA, A ODPowiedNIO DOBRANE SZELKI NIE WRZYNają SIĘ W RAMIONA

Z PRZEGRÓPKAMI W ŚRODKU, KTÓRE UMOŻLIWIają RÓWNOMIERNE ROZŁOŻENIE ZAWARTOŚCI PLECACA ORAZ UTRZYMANIE ŁADU I PORZĄDKU

Z DODATKOWYMI ZAPIĘCIAMI SPINAJĄCYMI SZELKI Z PRZODU

Z USZTYWNIĄĄ ŚCIANKĄ TYLĄ, UWYPUKŁONĄ W DOLNEJ CZĘŚCI ZE WZGLĘDU NA NATURALNĄ KRZYWIZNĘ KRĘGOSŁUPA

- Zwrócić uwagę na dobór zeszytów** - zrezygnujmy z grubych zeszytów w sztywnych okładkach na rzecz zeszytów cieńszych i w miękkiej oprawie. Te ostatnie może nie są tak efektywne i trwałe, lecz na pewno są lżejsze i dają odpocząć kręgosłupom naszych dzieci.
- Zaopatrzyć dziecko w lekkie i wyłącznie niezbędne przybory szkolne** - np. zrezygnować z wieloczęściowych, bogato wyposażonych piórników.
- Sprawdzać zawartość plecaków** - wiele dzieci nosi do szkoły zabawki, kosmetyki, zbędne w danym dniu podręczniki i zeszyty itp.

8417 uczniów (4142 dziewczęta i 4275 chłopców) z 514 oddziałów. W miastach badaniami objęto 6641 uczniów z 348 oddziałów, zaś na wsiach – 1776 uczniów uczęszczających do 166 oddziałów.

Za właściwy stosunek ciężaru plecaka do wagi jego użytkownika, zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego, przyjęto wartość do 15%. Powyżej tej wartości stosunek wagi plecaka do masy ciała uznawano za nieprawidłowy.

Po analizie wyników przesłanych przez powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne przeprowadzające akcję u 1135 uczniów (czyli 13,5% zbadanych) stwierdzono niewłaściwy stosunek wagi plecaka do masy ciała. U pozostałych 7282 uczniów stosunek ten był właściwy czyli niższy niż 15%.

Przeanalizowano także strukturę obciążenia u uczniów poszczególnych klas. Okazało się, że największą grupą z przeładowanymi plecakami są czwartoklasiści (26,6%), zaś najlepiej w tej kategorii wypadli uczniowie klas ósmych, wśród których jedynie 2,7% nosiło zbyt ciężki tornister.

W miastach na 6641 zbadanych uczniów u 939 stwierdzono nadmierny ciężar plecaka (14,1%). Z kolei spośród 1776 uczniów wiejskich podstawówek, zbyt ciężkie plecaki miało 196 (11%). Zatem większy odsetek uczniów noszących ple-

caki powyżej dopuszczalnej normy odnotowano u uczniów miejskich szkół podstawowych.

Analizie poddano również strukturę obciążenia u poszczególnych płci. Oceną objęto 4142 dziewczęta i 4275 chłopców, zbyt ciężki plecak nosiło 585 dziewcząt (14,1% spośród ocenionych), a wśród chłopców grupa ta liczyła 550 osób (12,9%).

Właścicielem najcięższego plecaka był uczeń klasy siódmej, którego tornister ważył 15,8 kg (waga ciała – 51,0 kg). U tego samego ucznia odnotowano również najwyższy stosunek wagi plecaka do ciężaru ciała tj. 31%.

Poprzednią akcją obciążenia uczniów tornistrami/plecakami przeprowadzono w roku 2022. Oceną objęto wówczas 7565 uczniów szkół podstawowych (z jednej szkoły miejskiej i jednej szkoły wiejskiej w każdym powiecie). U 825 uczniów stwierdzono nieprawidłowy stosunek ciężaru plecaka do masy ciała, co stanowiło 11% wszystkich zbadanych. Za właściwy stosunek ciężaru plecaka do masy ciała osoby go noszącej, zarówno w roku 2023 i 2022, przyjęto do 15%.

Z porównania danych ogólnych z ocen przeprowadzonych w roku 2023 do roku 2022 wynika, iż w 2023 roku o 2,5% wzrósł odsetek uczniów szkół podstawowych województwa war-

mińsko-mazurskiego, u których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej wagi plecaków.

Ponadto nieznacznie wzrósł maksymalny stosunek wagi plecaka do masy ciała ucznia – z 29,9% w 2022 roku do 31% w roku 2023, choć jeszcze w 2018 roku ten stosunek wynosił aż 56,4%.

Liczba dzieci z przeciążonymi plecakami pozostaje na relatywnie niskim poziomie, jednak wyniki oceny obciążenia uczniów torniśrami/plecakami uzyskane w roku 2023 oznaczają, że w dalszym ciągu należy podejmować działania mające na celu redukcję wagi szkolnego plecaka.

W 2023 roku w ramach corocznie prowadzonej na przełomie wakacji oraz na początku roku szkolnego akcji pt. „Moje dziecko idzie do szkoły” wspólnie z pracownikami pionu promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej propagowano zasady dotyczące doboru plecaka/torniśra oraz udzielano praktycznych wskazówek jak zmniejszyć ich ciężar. Działania edukacyjne kierowano do nauczycieli przedszkolnych oraz wczesnoszkolnych, rodziców/opiekunów, dzieci uczęszczających do szkół podstawowych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci rozpoczynających naukę w szkole. Ponadto wyżej wymienioną tematykę poruszano podczas innych przeprowadzonych przedsięwzięć m.in. na stoisku profilaktycznym zorganizowanym w trakcie „Rodzinnego Pikniku Lotniczego w Gryźlinach” oraz akcji pt. „Zdrowe i Bezpieczne Wakacje”, która odbyła się na Plaży Miejskiej w Olsztynie.

Działania informacyjno-edukacyjne w zakresie monitorowania obciążenia uczniów szkół podstawowych torniśrami/plecakami będą intensyfikowane w 2024 roku. Wobec dużego zainteresowania w 2023 roku grupy docelowej (dyrektorów, kadry pedagogicznej, uczniów, ich rodziców oraz opiekunów prawnych) wraz z rozpoczęciem nowego roku szkolnego 2024/2025 planowane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej przy pt. „Lekki plecak = proste plecy” przy współudziale lokalnych mass-mediów oraz mediów społecznościowych. Mając na uwadze zdrowie przyszłych, dorosłych Polaków istotną kwestią jest wyrabianie zdrowych nawyków oraz kształtowanie samoświadomości wśród uczniów na temat korelacji pomiędzy noszeniem przeciążonych torniśrów/plecaków a powstawaniem wad lub pogłębieniem wad postawy.

NADZÓR NAD SEZONOWYM WYPOCZYNIEM DZIECI I MŁODZIEŻY

W roku 2023 pion higieny dzieci i młodzieży – poza nadzorem nad placówkami stałymi – kontrolował również sezonowy wypoczynek dzieci i młodzieży.

W bazie wypoczynku Ministerstwa Edukacji Narodowej zimą zarejestrowano 241 turnusów na terenie naszego województwa. Skontrolowano 171 miejsc, w których odbywał się wypoczynek, przeprowadzono 233 kontrole. W sześciu przypadkach stwierdzono nieprawidłowości z zakresu

żywienia. Na wypoczynku zimowym wydano sześć decyzji administracyjnych, siedem płańniczych i nałożono 2 mandaty karne na kwotę 400 zł. Do Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgłoszono 1 skargę, która okazała się niezasadna.

Spośród 1949 turnusów wypoczynku letniego, które znalazły się w bazie MEN, skontrolowano 974 turnusy, gdzie pracownicy przeprowadzili 1271 kontroli.

W trakcie prowadzonego nadzoru nad wypoczynkiem letnim odnotowano 26 miejsc, w których nie zapewniono właściwych warunków zakwaterowania i żywienia oraz 1 turnus niezgłoszony do bazy wypoczynku. Do organów inspekcji sanitarnej latem 2023 r. wpłynęło 11 skarg, z których 9 okazało się zasadnych. Skutkiem stwierdzenia nieprawidłowości było wystawienie 25 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie usterek, 38 decyzji płańniczych oraz nałożenie 15 mandatów karnych na łączną kwotę 4300 złotych.

Do najczęściej występujących na wypoczynku uchybień natury sanitarno-higienicznej należały:

- zły stan sanitarny łazienek, umywalni i sanitariatów,
- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny sypialni,
- niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń i wyposażenia bloku żywieniowego,
- wykorzystywanie do produkcji artykułów po terminie przydatności do spożycia,
- brak właściwej segregacji asortymentowej artykułów spożywczych w urządzeniach chłodniczych,
- nieprawidłowe magazynowanie żywności, w tym przechowywanie produktów nietrwałych w warunkach temperaturowych niezgodnych z określonymi przez producenta,
- brak czystości i porządku w pomieszczeniach, gdzie przygotowywano posiłki.

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. warmińsko – mazurskiego w 2024 r. będą zmierzały do:

- podejmowania działań profilaktycznych mających na celu stworzenie właściwego stanowiska nauki w szkole i w domu,
- dalszego podnoszenia standardów obiektów, w których przebywają dzieci i młodzież,
- polepszenia warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach,
- systematycznego eliminowania ze szkół czynników uciążliwych w środowisku pracy ucznia (stanowisk niedostosowanych do wymagań ergonomii; niewłaściwego natężenia oświetlenia sztucznego),
- podjęcia działań edukacyjno-informacyjnych związanych z zapewnieniem właściwego środowiska szkolnego,
- dalszego monitoringu w zakresie obciążenia uczniów torniśrami/plecakami i prowadzenia akcji informacyjno-edukacyjnych mających na celu ograniczenie ciężaru plecaków szkolnych,
- zapewnienia właściwych warunków higieniczno-sanitarnych w miejscach, w których będzie odbywał się sezonowy wypoczynek dzieci i młodzieży.

Promocja zdrowia i oświata zdrowotna

Działania z zakresu promocji zdrowia realizowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa warmińsko-mazurskiego wynikały z założeń krajowych (Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego, Narodowego Programu Zdrowia), wojewódzkich (Wojewódzkiego Programu Promocji i Ochrony Zdrowia, Wojewódzkiego Programu Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV, Programu Przeciwdziałania Narkomanii), sytuacji epidemiologicznej, społecznej, demograficznej województwa i poszczególnych powiatów. Ich inicjacją i koordynacją zajmowali się pracownicy promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej. Organizowali, prowadzili, koordynowali i nadzorowali działalność oświatowo-zdrowotną w celu ukształtowania odpowiednich postaw i zachowań prozdrowotnych.

W ramach promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej na terenie 19 powiatów województwa każdego roku realizowane są różnorodne działania o charakterze edukacyjnym i informacyjnym. Wykorzystywane są innowacyjne metody i narzędzia, aby dotrzeć do jak największej liczby odbiorców. Organizowanych jest wiele inicjatyw, takich jak kampanie edukacyjne, stoiska profilaktyczne, eventy, szkolenia, wykłady,

warsztaty, konkursy, pokazy. Działania edukacyjne kierowane są do różnych grup społecznych, w tym do dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów szkół podstawowych i średnich, ich rodziców i opiekunów, studentów, seniorów, nauczycieli, wychowawców, dyrektorów szkół, pedagogów, psychologów, pracowników służb mundurowych, przedstawicieli samorządów, a także pracowników sektora zdrowia i pacjentów.

Program „Trzymaj formę!”

Program edukacyjny „Trzymaj formę!” ma na celu zwiększenie świadomości zdrowotnej wśród dzieci i młodzieży szkolnej, podkreślając znaczenie zbilansowanej diety i regularnej aktywności fizycznej dla utrzymania dobrego stanu zdrowia. Skupiając się na edukacji w obszarze zdrowego stylu życia, program ten zachęca do kształtowania trwałych, pozytywnych nawyków żywieniowych i aktywności fizycznej wśród najmłodszych. Realizacja programu jest odpowiedzią na rosnące potrzeby młodego pokolenia w zakresie profilaktyki zdrowotnej, zapewniając im narzędzia i wiedzę niezbędną do prowadzenia zdrowego trybu życia na co dzień. W roku szkolnym 2022/2023 program „Trzymaj formę!” objął swoim zasięgiem 282 placówki edukacyjne w województwie warmińsko-mazurskim, co stanowi ponad połowę (58%) wszystkich szkół podstawowych z terenu województwa. Tak szeroki zasięg programu podkreśla jego znaczenie i potencjał w kreowaniu zdrowych zachowań od najmłodszych lat.

Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS

W województwie warmińsko-mazurskim, państwowa inspekcja sanitarna pełni ważną rolę w realizacji działań edukacyjnych dotyczących zapobiegania zakażeniom wirusem HIV. Te działania są efektem współpracy z Krajowym Centrum ds. AIDS i wpisują się w ramy Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS na lata 2022-2026. Od września 2021 roku, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie wspiera działalność Warmińsko-Mazurskiego Stowarzyszenia Higieny i Zdrowia Publicznego, które prowadzi Punkt Konsultacyjno-Diagnostyczny dla osób chcących przebadać się w kierunku HIV bezpłatnie i anonimowo. Rozszerzając zakres usług, od 2022 roku punkt oferuje również testy na obecność kiły i wirusa HCV. Oprócz działalności punktu podejmowane są działania edukacyjne na temat profilaktyki HIV/AIDS, które kierowane są do różnorodnych grup społecznych oraz

zawodowych, wykorzystując przy tym wielokanałowy przekaz informacji. Priorytetem pracowników zajmujących się promocją zdrowia i oświatą zdrowotną jest przekazywanie aktualnych i rzetelnych informacji na temat profilaktyki HIV, zwiększając tym samym świadomość społeczną na ten temat. Działania te są niezbędne w kształtowaniu efektywnej profilaktyki HIV/AIDS w regionie. W roku 2023, w ramach działań edukacyjnych i promocyjnych, zorganizowano 25 stoisk informacyjnych, które odwiedziło 6 700 osób. Dodatkowo, przeprowadzono 72 zajęcia edukacyjne skierowane do uczniów szkół z terenu województwa, docierając łącznie do prawie 5 000 osób.

Profilaktyka palenia tytoniu i używania wyrobów tytoniowych

Uzależnienie od nikotyny stanowi poważny problem zdrowotny, a palenie tytoniu jest przyczyną licznych chorób, w tym nowotworów, zaburzeń sercowo-naczyniowych, problemów ze wzrokiem, osteoporozy oraz przyspiesza proces starzenia. Przerwanie tego nałogu każdego dnia daje możliwość odzyskania zdrowia, jednak jest to wyzwanie wymagające zmierzenia się z nałogiem. Wsparcie w rzucaniu palenia i działania profilaktyczne są zasadniczymi elementami działań na rzecz promocji zdrowia, prowadzonych przez państwową inspekcję sanitarną na Warmii i Mazurach. Od wielu lat na terenie województwa realizowane są działania edukacyjne mające na celu zmniejszenie negatywnych efektów palenia tytoniu i korzystania z wyrobów tytoniowych, adresowane do osób borykających się z uzależnieniem, narażonych na bierne palenie, a także młodzieży. Ważnym tematem podejmowanym podczas realizacji działań edukacyjnych są zagadnienia związane z e-papierosami i innymi nowatorskimi wyrobami dostarczającymi do organizmu nikotynę. W 2023 roku, w ramach obchodów Światowego Dnia Bez Tytoniu i Światowego Dnia Rzucania Palenia, za-

inicjowano wiele przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym. Podczas Światowego Dnia Bez Tytoniu zrealizowano 102 akcje edukacyjne, docierając do 31 713 osób. Zorganizowano ponad 217 lokalnych działań edukacyjnych, takich jak wykłady, debaty, konkursy czy quizy wiedzy, którymi objęto 15 318 osób. Ponadto, przeprowadzono 112 warsztatów edukacyjnych skupiających się na profilaktyce tytoniowej, które objęły 4 352 osoby.

Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

Program „Czyste powietrze wokół nas” w roku szkolnym 2022/2023 realizowało 106 placówek przedszkolnych, oddziałów przedszkolnych i innych form wychowania przedszkolnego. Programem objęto 7 616 dzieci 4-7 letnich, oraz 3 779 rodziców i opiekunów. Realizacja programu odbywała się poprzez aktywizujące zajęcia warsztatowo-edukacyjne, połączone z zabawą, które prowadzone były w trakcie zajęć przedszkolnych oraz we współpracy z rodzicami. Celem edukacyjnym programu było przygotowywanie dzieci do życia wolnego od natogu palenia oraz biernego palenia.

Program edukacyjny „Bieg po zdrowie”

„Bieg po zdrowie”, to program antytytoniowej edukacji zdrowotnej opracowany w Głównym Inspektoracie Sanitarnym we współpracy z ekspertami. Grupa, do której kierowany jest program, to dzieci IV klas szkół podstawowych. Głównymi celami programu jest: opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży, pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego, zwiększenie wiedzy uczniów na temat zdrowia wolnego od nikotyny. Program w roku szkolnym 2022/2023 realizowało 126 szkół podstawowych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, w których edukacją objęto 3 448 uczniów oraz 2 182 rodziców i opiekunów.

Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość”

Koncepcją programu jest nowoczesne podejście do profilaktyki uzależnień. Skierowany jest do młodzieży w wieku 15-19 lat. W przeciwieństwie do działań skupiających się na informowaniu o zagrożeniach i skutkach zdrowotnych używania substancji psychoaktywnych w realizacji tego programu kładziony jest nacisk na wartości istotne w życiu młodych ludzi. Wśród nich wymienia się rodzinę, miłość oraz bezpieczeństwo. Program edukacyjny „Ars, czyli jak dbać o miłość” realizowany jest przez państwową inspekcję sanitarną od 2013 roku. W roku szkolnym 2022/2023 programem objęto 4 728 uczniów z 78 szkół z województwa warmińsko-mazurskiego. W realizację programu zaangażowało się 602 rodziców i opiekunów uczniów.

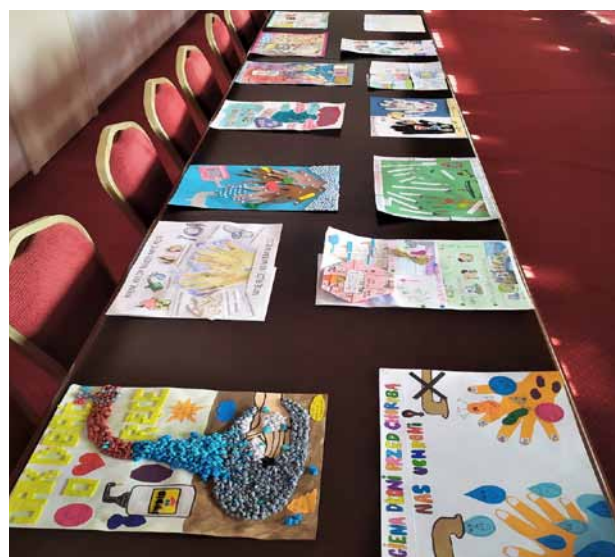
Akcja „Myję ręce, bo wiem więcej”

To wojewódzka akcja dotycząca higieny rąk kierowana do dzieci w wieku przedszkolnym oraz wczesnoszkolnym.

WOJEWÓDZKI KONKURS PLASTYCZNY

DLA UCZNIÓW KLAS I-III SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Celem jej realizacji była poprawa jakości mycia rąk. Pojęmowane działania edukacyjne realizowane w ramach akcji utrwały wiedzę dzieci na temat zależności pomiędzy częstotliwością i dokładnością mycia rąk a rozwojem oraz rozprzestrzenianiem się drobnoustrojów. W ramach akcji zrealizowano ponad 400 spotkań edukacyjnych w punktach przedszkolnych oraz w klasach 1-3 szkół podstawowych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. W ramach wzmocnienia działań edukacyjnych związanych z propagowaniem właściwej higieny rąk ogłoszono konkurs plastyczny o zasięgu wojewódzkim, w którym wzięły udział dzieci w wieku wczesnoszkolnym. Do konkursu zgłoszono 369 prac plastycznych.

Obchody Światowego Dnia Higieny Rąk

W ramach Obchodów Światowego Dnia Higieny Rąk, 9 maja 2023 roku przed wejściem głównym do siedziby państwowej inspekcji sanitarnej w Olsztynie zorganizowano event z licznymi stoiskami informacyjno-edukacyjnymi dotyczącymi zasad prawidłowej higieny rąk oraz skutków zdrowotnych wynikających z jej braku. Przedsięwzięcie skoncentrowało uwagę zarówno indywidualnych odbiorców, rodzin, placówek oświatowych jak i lokalnych mediów. Najliczniejszą grupą uczestników były dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. W obchodach wzięło udział ponad 1200 osób.

raz drugi zorganizował kampanię na temat świadomych wyborów żywieniowych. Kluczowym przestaniem kampanii było zachęcenie obywateli do dokonywania świadomych i pewnych wyborów żywieniowych. Celem kampanii było zwiększenie zaufania konsumentów do unijnego systemu bezpieczeństwa żywności poprzez zwiększenie wiedzy dotyczącej znakowania produktów żywnościowych, analizy składu i sposobu przechowywania produktów. W drugiej odsłonie kampanii EFSA edukacja konsumencka skoncentrowana była wokół 5 tematów wiodących tj. alergeny, higiena żywności, nowa żywność, suplementy diety oraz zdrowie roślin. Zadaniem pracowników promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej na terenie woj. warmińsko-mazurskiego było propagowanie idei kampanii, działalności EFSA jako urzędu zajmującego się bezpieczeństwem żywności jak również edukowanie ogółu populacji na tematy przewodnie. Zrealizowano 223 działania edukacyjne na temat suplementów diety, którymi objęto 13 675 odbiorców, 234 działania edukacyjne na temat higieny żywności, obejmując nimi 13 981 odbiorców oraz 220 działania edukacyjne na temat znakowania produktów żywnościowych, docierając do 12 555 odbiorców.

Przeprowadzono liczne szkolenia, wykłady, prelekcje, organizowano stoiska informacyjno-edukacyjne, zajęcia edukacyjne dla dorosłych, młodzieży oraz dzieci. Działania realizowano przy współpracy z pionem Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia wojewódzkiej i powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych.

Kampania „Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy”

W marcu 2023 r. wraz z państwową inspekcją sanitarną województwa śląskiego zainaugurowano kampanię edukacyjną dotyczącą profilaktyki chorób odkleszczowych pod hasłem „Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy”. Idea kampanii powstała na skutek przeprowadzonej analizy epidemiologicznej zachorowań na choroby odkleszczowe w obu województwach. Celem kampanii było podniesienie świadomości społecznej na temat ochrony przed kleszczami oraz chorób przenoszonych przez kleszcze. Działania kampanijne skierowane były

II edycja Kampanii EFSA „Wybieraj bezpieczną żywność”

Europejski Urząd do spraw Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) we współpracy z Głównym Inspektoratem Sanitarnym po

do ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i dzieci, rodziców i opiekunów, seniorów oraz rolników. Kampanią objęto 30 831 osób. Zorganizowano 79 stoisk profilaktycznych, w których uczestniczyło 18 422 odbiorców.

Akcja „Zdrowe Wakacje”

Z myślą o bezpieczeństwie i zdrowiu osób wypoczywających latem na Warmii i Mazurach, od wielu lat realizowana jest akcja „Zdrowe wakacje”. Działania edukacyjne podejmowane w ramach akcji, oprócz dostarczania wiedzy, miały na celu wyposażać uczestników w praktyczne narzędzia do zapobiegania szerokiemu spektrum zagrożeń zdrowotnych. Od nowych wyzwań, jakie stawia COVID-19, poprzez zatrucia pokarmowe, boreliozę, zagrożenia związane z KZM, wścieklizną, bąblowicą, HIV, po bezpieczeństwo w kontakcie z naturą, w tym zatrucia grzybami i poparzenia barszczem Sosnowskiego. Podczas edukacji poruszane były także tematy bezpiecznego zachowania się podczas ekstremalnych warunków pogodowych, wypoczynku nad wodą i świadomego unikania substancji psychoaktywnych, budując fundamenty dla zdrowych i bezpiecznych wakacji. W ramach akcji przeprowadzono 534 zajęcia edukacyjne, którymi objęto 20 120 osób.

Akcja „Moje dziecko idzie do szkoły”

Początek edukacji szkolnej, to kluczowy moment w życiu dziecka oraz jego rodziców i opiekunów. Na tym etapie

nieocenione staje się posiadanie wiedzy o tym, jak zapewnić warunki sprzyjające zdrowemu rozwojowi dziecka. Każdego roku w województwie warmińsko-mazurskim realizowana jest akcja „Moje dziecko idzie do szkoły”. Jej celem jest podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat wybranych elementów zdrowego stylu życia, ich roli w kształtowaniu prawidłowych nawyków prozdrowotnych u dzieci oraz przekonanie o słuszności podejmowanych działań profilaktycznych zarówno w domu jak i środowisku szkolnym. Akcja skierowana jest do rodziców i opiekunów dzieci, które mają rozpocząć edukację w pierwszych klasach szkoły podstawowej. W 2023 roku akcją objęto 37 przedszkoli i 68 szkół podstawowych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Przeprowadzono 108 spotkań edukacyjnych, docierając do 3 183 uczestników. Akcję realizowano przy współpracy z pracownikami Higieny Dzieci i Młodzieży wojewódzkiej oraz powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych z terenu województwa.

Profilaktyka zakażeń wirusem HPV

„Wybierz życie pierwszy krok” to program edukacyjny skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych poświęcony zapobieganiu zakażeniom HPV i raka szyjki macicy. Realizacja programu odbywała się w trakcie lekcji przedmiotowych m.in. biologii, wychowania do życia w rodzinie i godzin wychowawczych. W roku szkolnym 2022/2023 w województwie warmińsko-mazurskim program zrealizowano w 77 szkołach ponadpodstawowych obejmując edukacją 9 491 uczniów.

Profilaktyka czerniaka skóry

Program „Znamie! Znam je?” realizowany był przy współpracy z fundacją „Gwiazda Nadziei”. Cel programu, to rozpowszechnianie informacji i społeczne uświadamianie zagrożenia jakim jest nowotwór złośliwy skóry. Wczesne rozpoznanie choroby i wdrożenie skutecznej terapii daje prawie 100%

skuteczność leczenia. Dlatego efektywna edukacja oraz społeczne zwiększanie świadomości na temat skutecznych sposobów walki z zagrożeniem daje najlepsze rezultaty. W roku szkolnym 2022/2023 program zrealizowało 45 szkół ponadpodstawowych, co stanowi 20% szkół tego typu w województwie warmińsko-mazurskim. Programem objęto 6 910 uczniów.

Inne przedsięwzięcia:

■ w ramach współpracy z Telewizyjną Agencją Producentką TAP1 z Olsztyna, zrealizowano 12 odcinków programu telewizyjnego zatytułowanego „Nasze zdrowie”. Program, to okno na działalność Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie oraz jej powiatowych odpowiedników w zakresie promocji zdrowego stylu życia i edukacji zdrowotnej. W ramach każdego odcinka programu, eksperci omawiali różnorodne problemy zdrowotne, na które można mieć wpływ poprzez świadome i zdrowe nawyki. Wśród poruszanych tematów znalazły się m.in. bezpieczeństwo zdro-

wotne stosowania suplementów diety, antybiotykooporność, profilaktyka czerniaka skóry i wirusowych zapaleń wątroby, zagrożenia zdrowia publicznego, higiena rąk, profilaktyka chorób odkleszczowych, profilaktyka grypy, RSV i COVID-19 ■ aktywnie wspieraliśmy i współpracowaliśmy z siecią „Przedszkoli i Szkół Promujących Zdrowie” w naszym regionie. Uczestniczyliśmy w pracach komisji przyznającej wojewódzkie „Certyfikaty Przedszkola i Szkoły Promującej Zdrowie”, wyróżniające placówki za ich zaangażowanie w kreowanie prozdrowotnego środowiska edukacyjnego

■ w ramach realizacji działalności z zakresu promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej współpracowaliśmy z lokalnymi mediami. Ta współpraca umożliwiła nam skuteczniejsze dotarcie z ważnymi informacjami do szerokiego grona odbiorców. Lokalne stacje radiowe, telewizyjne, gazety i portale internetowe były nieocenione w promowaniu działań edukacyjnych. Dzięki ich zaangażowaniu, mogliśmy nie tylko informować o nadchodzących wydarzeniach, ale także edukować na ważne tematy dotyczące zdrowego stylu życia i profilaktyki chorób.

Higiena komunalna

Do zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie Higieny Komunalnej należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w obiektach użyteczności publicznej, w tym w obiektach związanych z wypoczynkiem oraz sprawowanie nadzoru nad jakością wody, zarówno tej przeznaczonej do spożycia przez ludzi jak i wody wykorzystywanej do rekreacji wodnej. Działania te są realizowane zgodnie z ustalonym rocznym planem kontroli.

Działalność kontrolna w obiektach nadzorowanych

Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego w 2023 roku pod nadzorem pionu higieny komunalnej znajdowało się 7836 urządzeń i obiektów użyteczności publicznej.

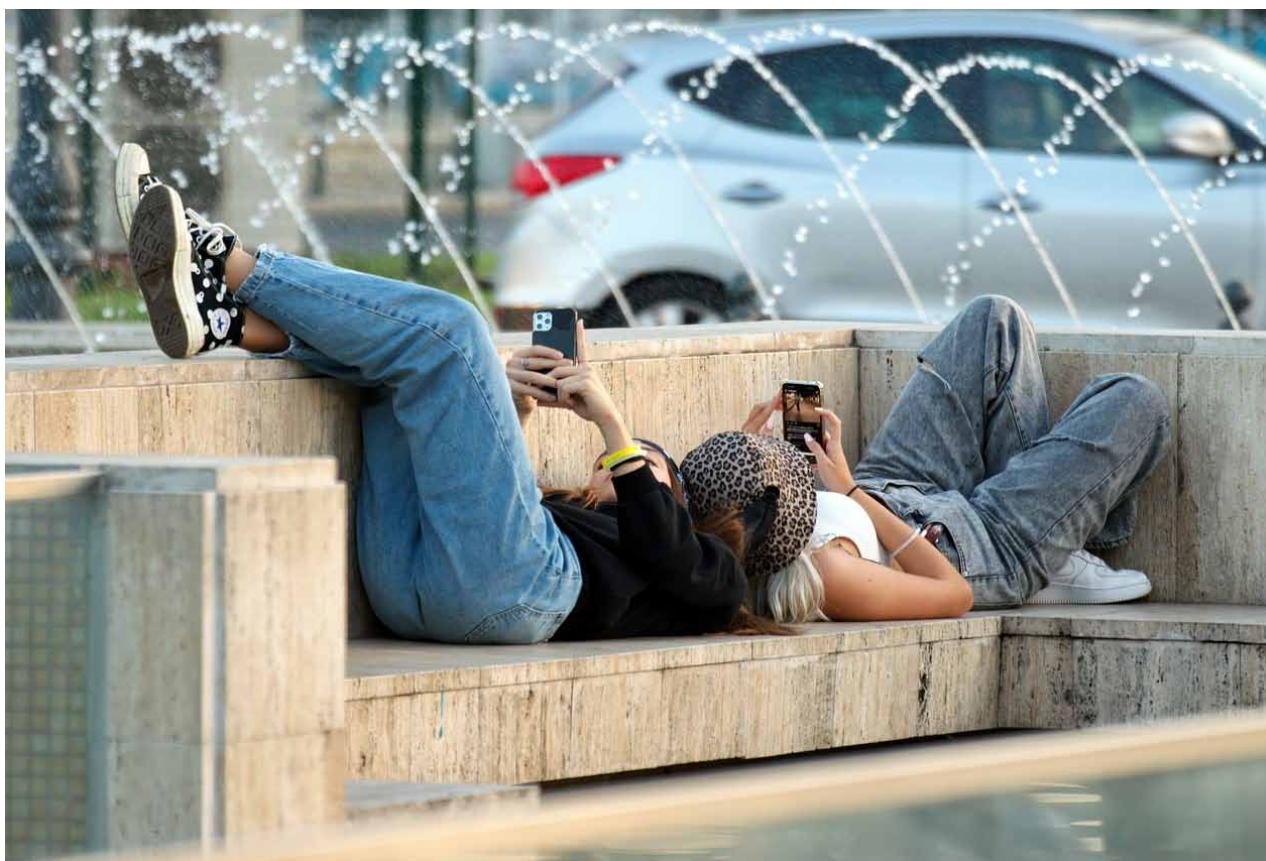
Obiekty te stanowią liczną i różnorodną grupę o zróżnicowanych wymaganiach sanitarnych. Do obiektów nadzorowanych zaliczamy min. ustępy publiczne, domy pomocy społecznej, obiekty świadczące usługi noclegowe (noclegownie, hotele, motele, pensjonaty, kempingi, domy wycieczkowe, schroniska), obiekty świadczące usługi w zakresie pielęgnacji ciała (zakłady kosmetyczne i fryzjerskie, solaria, gabinety odnowy biologicznej, salony tatuażu), tereny rekreacyjne, dworce (autobusowe, kolejowe, przystanie jednostek pływających), przejścia graniczne, cmentarze, zakłady pogrzebowe i inne. Przeprowadzane kontrole, obejmujące swoim zakresem przestrzeganie przepisów dotyczących utrzymania należytego stanu sanitarno-higienicznego,

w większości przypadków nie wykazały nieprawidłowości. Spośród skontrolowanych 4251 obiektów niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny i sanitarno-techniczny stwierdzono w 169. Obiekty te stanowiły 3,9% ogółu skontrolowanych (w roku 2022 było to 4,5%).

Baza noclegowa

Liczną grupę obiektów nadzorowanych, bo aż 1254 stanowią obiekty wchodzące w skład bazy noclegowej naszego województwa. W 2023 r. było to: 118 hoteli, 5 moteli, 50 pensjonatów, 32 kempingi, 84 schroniska młodzieżowe i pola biwakowe oraz 965 innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie.

Skontrolowano 806 obiektów, co stanowi 64% obiektów objętych ewidencją. Podstawowymi elementami uwzględnianymi przy ocenie stanu sanitarnego placówek świadczących usługi hotelarskie były: gospodarka wodno-ściekowa

i postępowanie z odpadami komunalnymi, sprawność wentylacji pomieszczeń, stan sanitarno-techniczny obiektu oraz wyposażenie pokoi noclegowych, sanitariatów i ciągów komunikacyjnych, postępowanie z bielizną (pranie i przechowywanie) oraz utrzymanie właściwego stanu sanitarno-higienicznego w obiekcie. Standard skontrolowanych obiektów jest zadowalający. Obiekty, w których stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-techniczny i sanitarno-higieniczny stanowiły 2,6% wszystkich obiektów bazy noclegowej skontrolowanych w roku sprawozdawczym (w 2022 r. było to 3,8%).

Obiekty świadczące usługi w zakresie pielęgnacji ciała

Najliczniejszą grupę obiektów objętych nadzorem, bo aż 2667 stanowią te świadczące usługi w zakresie pielęgnacją ciała i włosów:

- zakłady fryzjerskie – 1252
- zakłady kosmetyczne – 971
- zakłady tatuażu – 58
- zakłady odnowy biologicznej – 247
- inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z tych usług – 139

Podczas kontroli w obiektach szczególną uwagę zwracano na wdrażanie i stosowanie odpowiednich procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi. Procedury te powinny regulować sposób postępowania przy wykonywaniu czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich, zasady

stosowania sprzętu poddawanego sterylizacji oraz sposoby przeprowadzania dezynfekcji skóry i błon śluzowych oraz dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń.

Standard obiektów, w których świadczone są usługi w porównaniu do roku ubiegłego pozostawał na podobnym poziomie. Kontrole przeprowadzone w 1720 obiektach wykazały, że w około 4,4% z nich stwierdzono nieprawidłowości z zakresu spełnienia wymogów sanitarno-technicznych i sanitarno-higienicznych. Najczęściej kwestionowano stan sanitarno-higieniczny w obiekcie oraz niewłaściwe stosowanie procedur dotyczących sposobu postępowania przy wykonywaniu czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek.

Działania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego osób korzystających z przestrzeni publicznej

Każdego roku okres letni to czas organizacji wielu imprez masowych o charakterze artystycznym czy sportowym.

Na wniosek organizatorów imprez masowych właściwi terenowo Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni w 2023 roku wydali 132 opinie na organizację imprez masowych. Skontrolowano 51 imprez w trakcie ich trwania. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Pod nadzorem pionu higieny komunalnej znajduje się również 1215 terenów związanych z rekreacją.

W 2023 r. skontrolowano 446 takich obszarów. Nieprawidłowości stwierdzono w 3 przypadkach.

Cmentarze

Obszarem kontrolowanym przez pion higieny komunalnej są również miejsca pochówków. W 2023 r. w ewidencji widniało 420 cmentarzy, spośród których skontrolowano 242, co stanowi ponad 57% nekropolii objętych nadzorem. Przeprowadzone kontrole przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dotyczyły głównie utrzymania czystości i porządku na terenie nekropolii i w ich otoczeniu, postępowania w zakresie gromadzenia i odbioru odpadów komunalnych, stanu technicznego ogrodzeń, zagospodarowania terenu cmentarnego, utwardzenia alejek, udostępniania urządzenia wodnego do czerpania wody na cele cmentarne. Skontrolowane cmentarze utrzymane były we właściwym stanie sanitarno-porządkowym i sanitarno-technicznym.

Ponadto w 2023 roku PPIS wydali 1324 decyzje w przedmiocie ekshumacji zwłok oraz przeprowadzili 137 kontroli w trakcie ekshumacji.

Woda przeznaczona do spożycia przez ludzi

Stałemu monitoringowi podlegała woda do spożycia pochodząca z urządzeń służących zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę oraz urządzeń indywidualnych, z których woda jest wykorzystywana w budynkach użyteczności publicznej lub przy działalności gospodarczej a także w podmiotach działających na rynku spożywczym. Według danych na dzień 31 grudnia 2023 r. na terenie województwa woda do spożycia dla 1 mln 338 tys. odbiorców dostarczana była 515

wodociągami oraz 94 ujęciami indywidualnymi będącymi pod stałym nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Woda z nadzorowanych urządzeń wodociągowych jest systematycznie badana przez jednostki odpowiedzialne za jej jakość, w zakresie i z częstotliwością określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia, oraz przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Jednostkami odpowiedzialnymi za jakość wody podawanej w urządzeniach wodociągowych są producenci wody – przedsiębiorstwa wodociągowe, a także podmioty wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej, natomiast nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawują organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W roku 2023 r. dla 37 wodociągów wydano okresowe oceny o nieprzydatności wody do spożycia (zaopatrujących w wodę około 42 tysiące osób). W przypadku wydania przez organ PIS oceny o braku przydatności wody do picia, administratorzy wodociągów byli obligowani do zapewnienia odbiorcom wody dobrej jakości z innego, zastępczego źródła. W miejscowościach, w których istniała taka możliwość, urządzenia wodne były przełączane na zasilanie w wodę z innych wodociągów o dobrej jakości wody, jednak w większości przypadków odbiorcy wody mieli zapewnioną wodę z beczkownic lub/i wodę butelkowaną.

Ponadto w związku z występowaniem w wodzie do spożycia z nadzorowanych urządzeń wodnych przekroczeń parametrów mikrobiologicznych, fizykochemicznych i organolep-

tycznych, które nie stwarzały zagrożenia dla zdrowia ludzi, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie warmińsko-mazurskim na czas realizacji działań naprawczych przez właściciela wodociągu wydały czasowe zgody na warunkowe korzystanie z wody z 113 urzędzeń wodnych zaopatrujących w wodę około 118 tysięcy osób. PPIS na bieżąco współpracują z podmiotami zaopatrującymi ludność w wodę w zakresie działań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa zdrowotnego wody, w celu wyeliminowania potencjalnych zagrożeń. W dalszym ciągu działaniem priorytetowym władz lokalnych powinno być zapewnienie mieszkańcom możliwości korzystania z wody dobrej jakości. Administratorzy wodociągów powinni na bieżąco podejmować działania takie jak usprawnianie procesów uzdatniania wody, poprawa stanu technicznego urządzeń, modernizacja i ewentualne łączenie wodociągów oraz rozbudowa sieci wodociągowej, które będą miały korzystny wpływ na jakość dostarczanej wody.

Kąpieliska i miejsca wykorzystywane do kąpiel

Jak co roku, również i w sezonie letnim 2023 Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła monitoring jakości wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel.

Drugi kwartał roku to okres wzmożonych przygotowań do prowadzenia monitoringu jakości wody w kąpieliskach. Standardowo PPIS z powiatów, na terenie których są wyznaczone kąpieliska, na bieżąco współpracują z organizatorami kąpielisk w zakresie systematyczności prowadzonych badań

jakości wody oraz rzetelności w ich przekazywaniu do serwisu kąpieliskowego. W ramach prowadzonych działań, PPIS z obszaru województwa warmińsko-mazurskiego przekazali wszystkim organizatorom kąpielisk w roku 2023 „Wytyczne Głównego Inspektoratu Sanitarnego dla użytkowników panelu organizatora Serwisu kąpieliskowego – sezon kąpielowy 2023. Wersja 7.0”.

W sezonie letnim 2023 Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła monitoring jakości wody w 44 kąpieliskach oraz 44 miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel. Wykaz kąpielisk w sezonie kąpielowym 2023 oraz ustalone i zweryfikowane przez koordynatora wojewódzkiego harmonogramy pobierania próbek wody przez organizatora i organy PIS, zostały przesłane do Głównego Inspektoratu Sanitarnego.

Bieżące informacje dotyczące kąpielisk, w tym oceny jakości wody zamieszczane były w ogólnopolskim serwisie kąpieliskowym na stronie <https://sk.gis.gov.pl> oraz w komunikatach publikowanych na stronie WSSE w Olsztynie.

WMPWIS wydał 12 komunikatów informujących o jakości wody w kąpieliskach i miejscach do kąpiel. Ze względu na zakwit sinic okresowo (08.07 – 24.07) nieprzydatna do kąpiel była woda w Kąpielisku nr 1 Plaża Miejska nad jeziorem Ukiel w Olsztynie, Kąpielisku nr 2 Plaża Miejska nad jeziorem Ukiel w Olsztynie. Z uwagi na zanieczyszczenie mikrobiologiczne wody okresowo nieprzydatna do kąpiel (01.07 – 07.07) była woda w kąpielisku Domowym w Szczytnie. W pozostałych kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel jakość wody odpowiadała wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r.

w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli.

Pływalnie

W 2023 roku organy PIS sprawowały nadzór nad 48 basenami w 17 powiatach na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Wymogi jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach określone są w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016 ze zm.). Rozporządzenia określa: wymagania jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach, częstotliwość pobierania próbek wody, metodyki referencyjne analiz i sposób oceny jakości wody oraz sposób informowania ludności o jakości wody.

W myśl zapisów rozporządzenia, jakość wody powinna być kontrolowana przez zarządzającego pływalnią z częstotliwością i w zakresie określonym w przepisach. Organy PIS dokonują natomiast zbiorczej oceny rocznej, popartej również badaniami jakości wody, czy woda na pływalni odpowiada wymaganiom sanitarnym.

W 2023 roku wydano 46 zbiorczych ocen jakości wody dla pływalni. Wydane 4 oceny nie odpowiadały wymaganiom (powiaty: giżycki, olsztyński, bartoszycki).

Ponadto w wyniku przeprowadzonych przez przedstawicieli PIS w 2023 kontroli, nieprawidłowości w zakresie utrzymania właściwego stanu sanitarno-technicznego i sanitarno-higienicznego stwierdzono w obiektach zlokalizowanych w 7 powiatach (bartoszyckim, giżyckim, gołdapskim, mrągowskim, ostródzkim, olsztyńskim, szczycieńskim). Administratorzy

pływalni podejmowali działania naprawcze, mające na celu poprawę jakości wody oraz stanu sanitarno-technicznego w obiektach.

Jakość wody ciepłej

Ze względu na zagrożenie jakie niesie dla zdrowia ludzi zanieczyszczenie wody ciepłej bakteriami *Legionella*, zwraca się obecnie dużą uwagę na występowanie tych bakterii w instalacjach ciepłej wody i możliwość infekcji spowodowanej korzystaniem z urządzeń wytwarzających aerozol wodno-powietrzny. Regularne badania i ocena wody ciepłej prowadzone są w podmiotach leczniczych całodobowych oraz obiektach opieki długoterminowej, a także na pływalniach.

Bakterie *Legionella* są czynnikiem etiologicznym legionellozy, czyli choroby dróg oddechowych, zaliczanej do chorób zakaźnych. Do zakażenia dochodzi na skutek wdychania aerozolu powietrzno-wodnego zawierającego pałeczki *Legionella sp.* Zwiększone ryzyko infekcji występuje w szpitalach, w sanatoriach, domach opieki, a decydującym czynnikiem jest tu zmniejszona odporność pacjentów i mieszkańców.

W 2023 roku ze 128 obiektów pobrano do badań 342 próbki wody ciepłej użytkowej. W 290 próbkach (co stanowi 85% zbadanych) jakość wody ciepłej odpowiadała wymaganiom mikrobiologicznym. W pozostałych zbadanych próbkach wody ciepłej stwierdzono obecność bakterii *Legionella* na poziomie przekraczającym wartość dopuszczalną.

Osoby kierujące obiektami podejmowały działania naprawcze, które w większości wypadków skutkowały poprawą jakości wody, jednak problem dotyczący występowania bakterii *Legionella* w instalacjach wody ciepłej w budynkach nadal istnieje.

Higiena radiacyjna

Oddział Higieny Radiacyjnej WSSE w Olsztynie jako organ pierwszej instancji na terenie województwa warmińsko-mazurskiego prowadzi działalność na rzecz ochrony ludności przed promieniowaniem jonizującym stosowanym w medycynie oraz promieniowaniem elektromagnetycznym stosowanym w medycynie i przemyśle.

Do głównych zadań Oddziału należą m.in.:

- Kontrole zakładów, stosujących źródła promieniowania jonizującego do celów medycznych oraz zakładów stosujących źródła pól elektromagnetycznych, pod kątem spełnienia wymogów określonych w przepisach prawa
- Wykonywanie pomiarów dozymetrycznych wokół źródeł promieniowania jonizującego oraz pomiary pola elektromagnetycznego wokół urządzeń wytwarzających takie pola, jak również ocena warunków pracy
- Prowadzenie postępowania administracyjnego w celu usunięcia stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości
- Ocena wyników pomiarów dawek indywidualnych osób zawodowo narażonych na promieniowanie jonizujące oraz prowadzenie postępowań wyjaśniających w przypadku przekroczenia dawek granicznych promieniowania jonizującego jak również uczestnictwo w postępowaniach wyjaśniających przy rozpoznaniu choroby zawodowej związanej z ekspozycją na promieniowanie jonizujące i pole elektromagnetyczne
- Kontrola przestrzegania zasad ochrony radiologicznej pacjenta
- Opiniowanie projektów nowopowstałych lub modernizowanych zakładów stosujących źródła promieniowania jonizującego i niejonizującego
- Pobór prób w ramach Podstawowej Placówki Pomiaru Skażeń Promieniotwórczych
- Współpraca z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w przypadku wystąpienia zdarzeń radiacyjnych o zasięgu wojewódzkim
- Prowadzenie działalności informacyjnej w dziedzinie ochrony radiologicznej
- Udzielanie informacji i porad w zakresie narażenia na radon w pomieszczeniach oraz związanych z narażeniem na radon zagrożeń dla zdrowia

Ochrona przed promieniowaniem jonizującym

W 2023 r. Oddział Higieny Radiacyjnej obejmował swoim nadzorem 640 pracowni rentgenowskich, ponadto wśród tych obiektów jest 30 jednostek stosujących aparaty rentge-

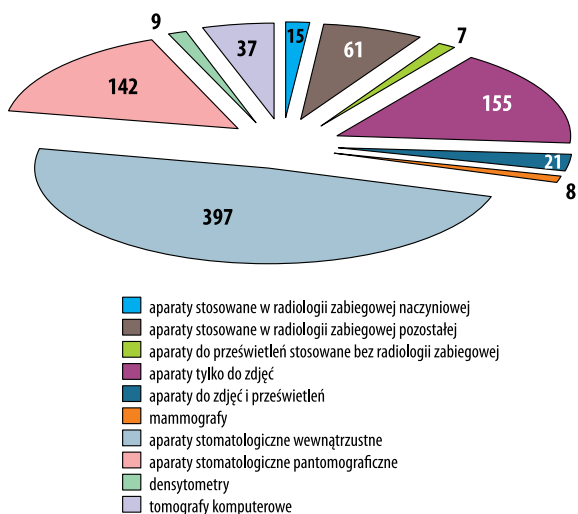

nowskie poza pracowniami (bloki operacyjne, sale chorych). W 2023 roku pod nadzorem były 852 aparaty rentgenowskie.

W ramach ochrony przed promieniowaniem jonizującym w 2023 r. Oddział Higieny Radiacyjnej przeprowadził 233 kontrole w zakładach stosujących źródła promieniowania jonizującego podczas których skontrolowano 289 pracowni rentgenowskich oraz 13 jednostek posiadających aparaty rentgenowskie poza pracownią, łącznie kontroli poddano 368 aparatów rentgenowskich.

Na terenie województwa w dalszym ciągu obserwuje się wymianę aparatów rentgenowskich na urządzenia nowszej generacji.

Rysunek 1. Liczba i rodzaj aparatów rtg w 2023 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

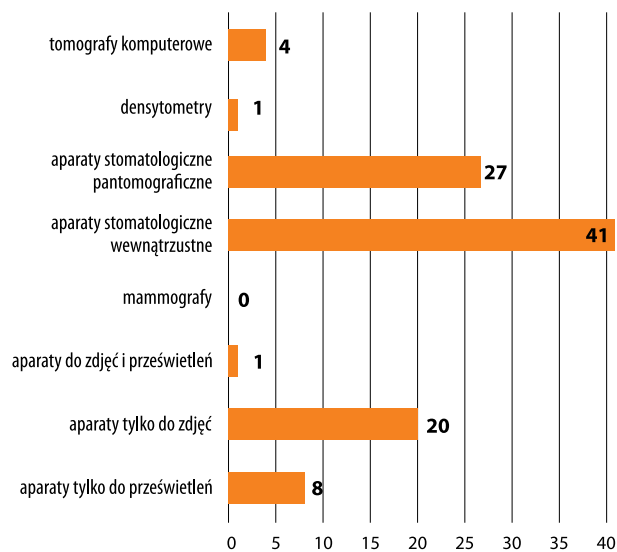

W 2023 r. wydano:

- 80 decyzji stwierdzających wygaszenie decyzji zezwalających na stosowanie aparatu rtg,
- 46 decyzji stwierdzających wygaszenie decyzji zezwalających na uruchomienie medycznych pracowni rtg,
- 102 decyzje zezwalające na stosowanie aparatów rentgenowskich,
- 77 decyzji zezwalających na uruchomienie medycznych pracowni rentgenowskich.

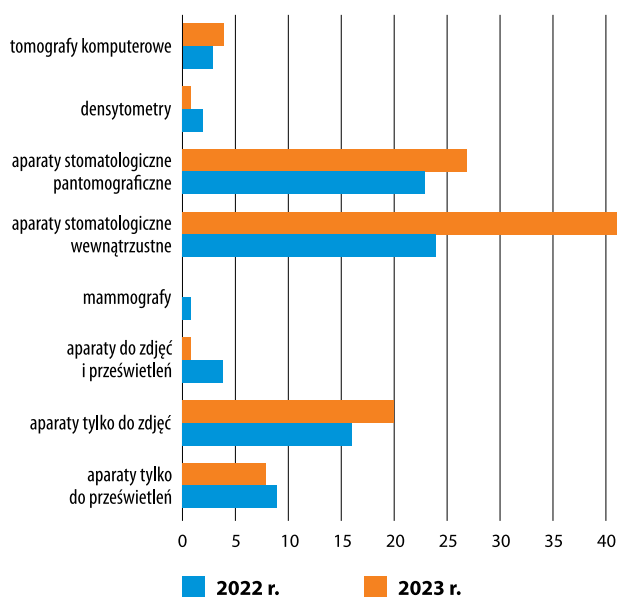
Uruchomienie nowych aparatów rentgenowskich oraz otwarcie nowych pracowni ma przełożenie na lepszy dostęp do diagnostyki w województwie.

Rysunek 2. Liczba i rodzaj aparatów rtg na które wydano zezwolenia na stosowanie w 2023 r.

Do głównych zadań Oddziału Higieny Radiacyjnej należy ocena warunków pracy osób pracujących w narażeniu na działanie promieniowania jonizującego oraz ochrona radiologiczna pacjenta.

Rysunek 3. Zestawienie liczby i rodzaju aparatów rentgenowskich na które wydano zezwolenia na stosowanie w 2022 r. i 2023 r.

W narażeniu na promieniowanie jonizujące w 2023 r. pracowały 1974 osoby. W celu oceny warunków pracy osób zawodowo narażonych na działanie promieniowania jonizującego podczas kontroli przeprowadzonych w 2023 r. wykonano pomiary rozkładu mocy dawki promieniowania jonizującego wokół 267 aparatów rentgenowskich. Przeprowadzone pomiary wykazały prawidłowe zabezpieczenie osłon stałych oraz miejsc pracy przed przenikaniem promieniowania jonizującego.

Rysunek 4. Pomiar rozkładu mocy dawki za osłonami stałymi

Ponadto osoby pracujące w narażeniu na działanie promieniowania jonizującego objęte były dozymetrią indywidualną bądź środowiskową, dodatkowo osoby wykonujące zabiegi z zakresu radiologii zabiegowej objęte były dozymetrią pierścionkową obrazującą narażenie dłoni na promieniowanie jonizujące. Podczas każdej kontroli analizie poddawane były dawki jakie otrzymuje personel pracujący z aparatami rentgenowskimi. Na podstawie tej analizy można stwierdzić, że w żadnym przypadku nie doszło do przekroczenia dawki granicznej promieniowania jonizującego dla osób zawodowo narażonych na działanie promieniowania jonizującego, osoby pracujące w narażeniu prawidłowo zostały zakwalifikowane do odpowiedniej kategorii narażenia na działanie promieniowania jonizującego. Ponadto otrzymywane przez nich dawki skuteczne (dawka na całe ciało) były w większości na granicy wykrywalności metody odczytu dozymetru. Tak niskie dawki wskazują na właściwe zabezpieczenie miejsc pracy jak i właściwy sposób postępowania w trakcie wykonywania badań.

Innym ważnym kierunkiem działania Oddziału był nadzór nad ochroną radiologiczną pacjenta. Bezpieczeństwo pacjentów poddawanych diagnostyce przy użyciu promieniowania jonizującego bezpośrednio zależne jest od prawidłowego działania aparatury rentgenowskiej. Podczas każdej kontroli sanitarnej jak również podczas postępowania administracyjnego związanego z wydaniem zezwolenia na stosowanie aparatów rtg poddano szczegółowej analizie wyniki testów jakości aparatury rentgenowskiej oraz urzą-

żeń pomocniczych. Wyniki testów potwierdziły prawidłowe działanie ww. aparatury stosowanej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Duże znaczenie dla ochrony radiologicznej pacjentów ma wykonywanie procedur radiologicznych zgodnie ze sprawdzonymi i uznanymi metodami. Wszystkie jednostki na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, którym wydano zgodę na prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych, paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych bądź zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej, dysponują personelem o odpowiednich kwalifikacjach jak również urządzeniami radiologicznymi charakteryzującymi się odpowiednimi parametrami technicznymi. W 2023 r. wydano 79 zgód z zakresu rentgenodiagnostyki oraz 3 zgody z zakresu radiologii zabiegowej.

Powyższe działania w połączeniu z postępem technologicznym sprawiają, że narażenie pacjenta na promieniowanie jonizujące jest zgodne z zasadą optymalizacji.

Podczas kontroli przeprowadzonych w 2023 r. w 7 zakładach stosujących urządzenia wytwarzające promieniowanie jonizujące stwierdzono nieprawidłowości. W wyniku tych kontroli wszczęto postępowanie administracyjne w sprawie naruszenia przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w zakresie nadzoru nad źródłami wytwarzającymi

promieniowanie jonizujące. Stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim:

- braku inspektora ochrony radiologicznej
- braku planów audytów klinicznych wewnętrznych
- braku przeprowadzonych w jednostkach audytów klinicznych wewnętrznych
- braku aktualnych testów podstawowych lub specjalistycznych urządzeń radiologicznych i urządzeń pomocniczych
- braku systemu zarządzania sytuacjami zdarzeń radiacyjnych
- braku zgody na udzielanie świadczeń zdrowotnych.

Powyższe uchybienia były usuwane w terminach ustalonych z kierownikami jednostek organizacyjnych. W pozostałych przypadkach nie stwierdzono naruszeń przepisów prawa.

Przy WSSE w Olsztynie działa Placówka Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych prowadząca monitoring produktów żywnościowych, pasz oraz wody wodociągowej pod względem zawartości radioaktywnego cezu 137. W 2023 r. pobrano oraz poddano analizie 37 próbek w ramach ww. placówki. Wyniki badań wskazują, iż zawartość radioaktywnego cezu 137 w próbkach jest wielokrotnie niższa od obowiązujących w Polsce wartości dopuszczalnych.

W 2023 r. pracownicy OHR przeprowadzili 4 kontrole w związku z przekroczeniami progów alarmowych na bramce dozymetrycznej w Zakładzie Gospodarki Odpadami Komunalnymi, w każdym przypadku udało się zlokalizować i zidentyfikować izotop promieniotwórczy oraz oszacować wielkość mocy dawki od źródła promieniowania. Dzięki analizie spektrometrycznej zidentyfikowano izotop jodu 131 (pierwiastek stosowany w medycynie nuklearnej). Dzięki temu, iż izotop ten charakteryzuje się szybkim rozpadem promieniotwórczym, skażone odpady wystarczyło odizolować na krótki okres czasu, po którym zakwalifikowano je do odpadów komunalnych.

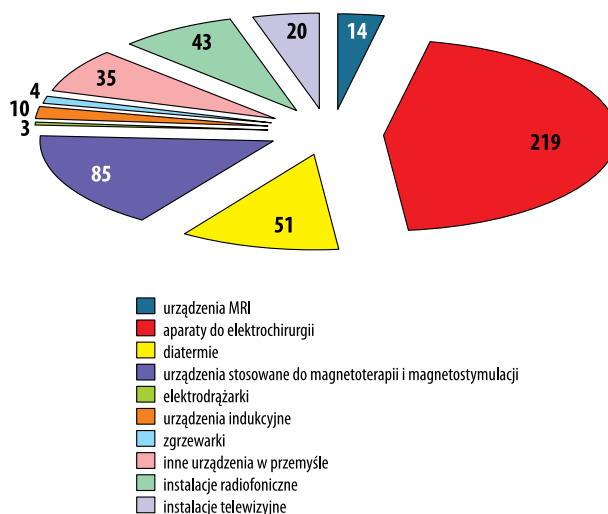
W 2023 r. kontynuowano działania informacyjno-educacyjne dotyczące podnoszenia świadomości społeczeństwa na temat radonu. Pracownicy Oddziału Higieny Radiacyjnej udzielali informacji w zakresie: narażenia na radon w pomieszczeniach oraz związanych z narażeniem zagrożeń dla zdrowia, znaczenia przeprowadzania pomiarów radonu oraz dostępnych środków technicznych służących ograniczeniu występujących stężeń radonu.

Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym

W 2023 r. Oddział Higieny Radiacyjnej obejmował swoim nadzorem 491 urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne w 86 jednostkach organizacyjnych. Wśród tych urządzeń 369 aparatów ma zastosowanie w ochronie zdrowia.

Do głównych zadań Oddziału służących ochronie przed promieniowaniem niejonizującym należy ocena warunków pracy pracowników obsługujących urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne. Nadzór nad bezpieczeństwem

Rysunek 5. Liczba i rodzaj urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne w 2023 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

pracy ww. pracowników realizowany jest między innymi poprzez kontrole:

- terminowości wykonania pomiarów rozkładu pola elektromagnetycznego wokół urządzeń;
- terminowości prowadzenia okresowych szkoleń pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach w narażeniu na pola-EM;
- terminowości wykonywania badań lekarskich zezwalających na zatrudnienie w warunkach narażenia na pola elektromagnetyczne
- prawidłowego prowadzenia rejestru pomiarów pola elektromagnetycznego oraz rejestru czynników szkodliwych.

W ramach ochrony przed promieniowaniem niejonizującym w 2023 r. Oddział Higieny Radiacyjnej skontrolował warunki pracy przy 200 urządzeniach wytwarzających pola elektromagnetyczne. Zgodnie z prowadzoną ewidencją, pracę w narażeniu na pola elektromagnetyczne na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2023 r. wykonywało 219 osób. Przeprowadzone w 2023 r. kontrole potwierdziły właściwy nadzór nad warunkami pracy osób obsługujących źródła pól elektromagnetycznych.

W 2023 r. Oddział Higieny Radiacyjnej przeprowadził dodatkowo 2 kontrole problemowe związane ze skargami ludności dotyczącymi podejrzenia przekroczenia dopuszczalnych wartości poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Wykonane podczas kontroli pomiary wykłuzyły przekroczenie dopuszczalnych wartości poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Działalność opiniodawcza

Oddział Higieny Radiacyjnej prowadził także działalność opiniodawczą w zakresie ochrony przed promieniowaniem rentgenowskim oraz polami elektromagnetycznymi.

W celu zminimalizowania narażenia pracowników oraz osób z ogółu ludności na kontakt z promieniowaniem jonizującym, każda pracownia rentgenowska przed uzyskaniem zezwolenia na uruchomienie podlega ocenie w zakresie ochrony radiologicznej poprzez zaopiniowanie projektu pracowni wraz z opisem i obliczeniami osłon stałych. Przy ocenie projektów uwzględnia się m.in. planowane stanowiska pracy, bezpieczeństwo osób przebywających w sąsiedztwie pracowni. Ponadto przy ocenie bierze się pod uwagę wartości dawek granicznych. Takie postępowanie przyczynia się do minimalizowania narażenia pracowników oraz osób z ogółu ludności na promieniowanie jonizujące. W 2023 r. Oddział Higieny Radiacyjnej opiniował pod względem ochrony ra-

diologicznej 77 projektów dotyczących medycznych pracowni rentgenowskich.

W zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznymi w 2023 roku Oddział poddał analizie 1336 sprawozdania z pomiarów pól e-m w środowisku naturalnym od instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne. Sprawozdania były analizowane pod względem zgodności wykonania pomiarów z metodyką oraz dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Analiza dostarczonych wyników pomiarów promieniowania elektromagnetycznego w otoczeniu ww. instalacji potwierdziła utrzymanie poziomów promieniowania w dopuszczalnych granicach.

Środowisko pracy

Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór nad warunkami pracy, polegający między innymi na ocenie warunków pracy, identyfikacji zagrożeń występujących na stanowiskach pracy, wykonywaniu pomiarów, badań stężeń i natężeń czynników szkodliwych w środowisku pracy oraz podejmowaniu działań mających na celu minimalizację niekorzystnego wpływu ww. czynników na zdrowie pracujących, a zwłaszcza zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy.

Bieżący nadzór nad środowiskiem pracy w 2023 r. związany był z egzekwowaniem od pracodawców obowiązków wynikających z krajowych i wspólnotowych aktów prawnych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym głównie Działu X Kodeksu pracy, rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 - REACH, rozporządzenia (WE) nr 1272/2008 - CLP w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin chemicznych, ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, ustawy o produktach biobójczych.

Ponadto Oddział Higieny Pracy realizuje zadania związane z egzekwowaniem przepisów dotyczących produktów kosmetycznych. Prowadzono kontrole w zakresie zgodności z przepisami Ustawy o produktach kosmetycznych z dnia 29.11.2018 r. oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego

i Rady (UE) nr 1223/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. dotyczącego produktów kosmetycznych. Kontrole dotyczyły w szczególności dokumentacji produktów kosmetycznych w aspekcie oceny bezpieczeństwa oraz warunków wytwarzania produktów kosmetycznych i wprowadzenia zasad dobrej praktyki produkcji, a także oceny w zakresie oznakowania opakowań jednostkowych produktów.

W latach 2023-2024 realizowany jest wzmożony nadzór nad warunkami pracy i narażeniem zawodowym pracowników narażonych na procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.

Pion higieny pracy PIS województwa sprawuje nadzór nad 6332 zakładami pracy, w których zatrudnionych jest 197246 pracowników. Struktura zakładów uwzględniająca wielkość zatrudnienia od lat utrzymuje się na podobnym poziomie tj. 87% to zakłady zatrudniające do 50 osób,

a około 2% stanowią zakłady zatrudniające powyżej 250 osób (116 zakładów).

W województwie warmińsko-mazurskim dominuje przemysł rolno-spożywczy, drzewny, meblarski, produkcja wyrobów metalowych, a także handel hurtowo-detaliczny.

DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA

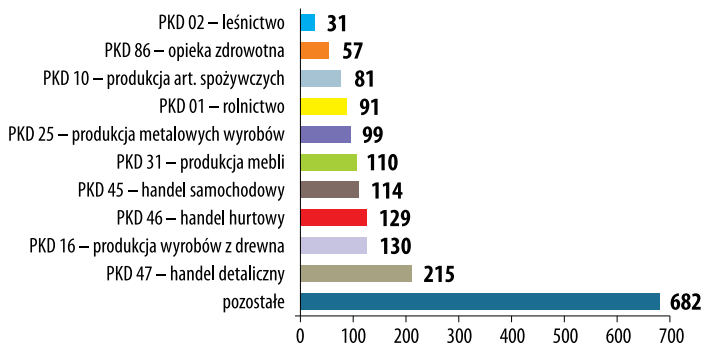
W 2023 r. pracownicy pionu higieny pracy skontrolowali 1456 zakładów pracy (tj. około 23% wszystkich zewidencjonowanych zakładów), w których przeprowadzili 1739 kontroli.

W związku ze stwierdzeniem naruszenia wymogów higieniczno-zdrowotnych wydano 624 decyzje administracyjne zawierające 2465 nakazów, mających na celu poprawę warunków pracy.

Najczęstsze uchybienia stwierdzane podczas kontroli to:

- brak aktualnych wyników badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy;
- zły stan zaplecza higieniczno-sanitarnego oraz pomieszczeń pracy;
- brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego;
- brak rejestrów związanych z czynnikami rakotwórczymi/mutagennymi;
- uchybienia w zakresie niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin;
- Zły stan sanitarny odnotowano w 179 zakładach tj. w ok. 12,3% skontrolowanych zakładów.

Struktura przeprowadzonych kontroli w 2023 r. wg PKD

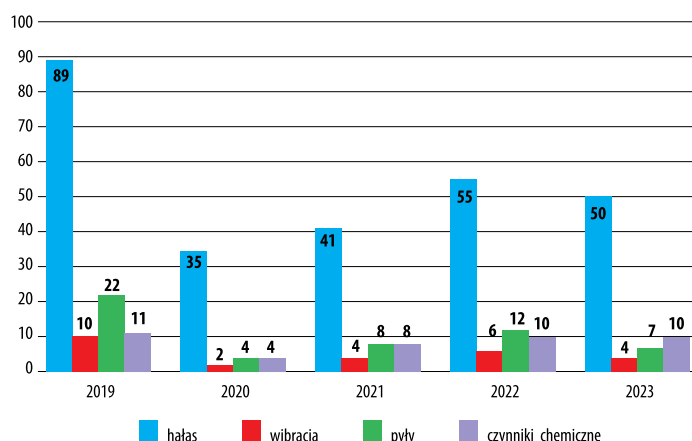

OCENA ŚRODOWISKA PRACY I NARAŻENIA ZAWODOWEGO

W 2023 r. stwierdzono przekroczenie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń (NDS/N) czynników szkodliwych dla zdrowia w 64 zakładach. Ogólna liczba wszystkich zakładów pracy z przekroczeniami NDS/NDN wynosi 191, w których narażonych jest 4676 osób (w 2022 r. – 3349 osób). Największa liczba osób narażonych jest na czynniki fizyczne (głównie na hałas oraz drgania mechaniczne) – 4225 osób, a ponadto na pyły przemysłowe – 432 osoby i na czynniki chemiczne – 154 osoby.

Przekroczenia NDN hałasu występują głównie w przemyśle spożywym, zakładach przemysłu drzewnego i meblarskiego oraz leśnictwie (przy pozyskiwaniu drewna).

Liczba zakładów pracy, w których w latach 2019-2023 stwierdzono przekroczenia NDS i NDN wg czynników szkodliwych

CZYNNIKI RAKOTWÓRCZE/MUTAGENNE

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w ewidencji G/PSSE znajduje się 854 zakładów (2022 r. – 775), w których pracownicy narażeni są/mają kontakt z czynnikami rakotwórczymi. W 2023 r. przeprowadzono kontrolę w 332 zakładach, w których narażonych jest 8022 pracowników, w tym 1825 kobiet i 6197 mężczyzn. Ogółem przeprowadzono 363 kontrole w zakresie nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi. W związku ze stwierdzonymi uchybieniami wydano łącznie 82 decyzje (2021 r. – 70, 2022 r. – 90).

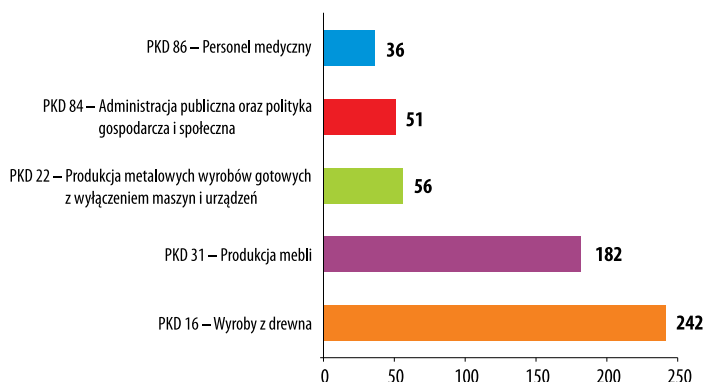
Czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi najczęściej występującymi na stanowiskach pracy są:

- pył drewna powstający przy pozyskiwaniu i obróbce drewna oraz przy procesach produkcyjnych;
- krzemionka krystaliczna powstająca m.in. w przemyśle metalurgicznym, przemyśle materiałów budowlanych, przemyśle paliwowo-energetycznym;
- spaliny emitowane z silników Diesla – narażeni są głównie kierowcy zawodowi, maszyniści, mechanicy samochodowi, operatorzy sprzętu ciężkiego;
- oleje mineralne użyte wcześniej w silnikach spalinowych wewnętrznego spalania w celu smarowania i schładzania części ruchomych silnika – narażenie poprzez bezpośredni kontakt z olejami przepracowanymi ze skórą, najczęściej w warsztatach samochodowych;
- promieniowanie jonizujące emitowane przy wykonywaniu zdjęć RTG, przy badaniach koronograficznych, tomografii komputerowej oraz prześwietlaniu opon do prawidłowego procesu produkcyjnego;
- WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne), których głównym przedstawicielem jest benzo(a)piren. Występują w sadzy węglowej, smołach węglowych i pakach węglowych oraz w procesie technologicznym – odlewnictwo żelaza, wytwórnia mas bitumicznych;
- epoksyetan – stosowany w procesie sterylizacji w szpitalach;
- formaldehyd – stosowany w celach bakteriobójczych, wykorzystywany do utrwalania i zalewania wycinków

histopatologicznych, jak również do produkcji i montażu wyrobów przemysłowych, w przemyśle tekstylnym do produkcji niegniotących się tkanin, wchodzi w skład żywic wykorzystywanych w procesie produkcji sklejk;

- związki chromu VI-wartościowego (tj.: chromian potasu, dichromian potasu, tlenek chromu (VI), chromian (VI) cynku) stosowane w badaniach laboratoryjnych oraz procesach galwanicznych.

Rodzaje działalności gospodarczej o największym narażeniu na czynniki rakotwórcze/mutagenne w 2023 r. (liczba zakładów w ewidencji)

W roku 2023 do PIS województwa warmińsko-mazurskiego wpłynęło 75 zgłoszeń prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest (czynnik rakotwórczy).

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 2 kontrole w siedzibach firm zajmujących się usuwaniem/zabezpieczeniem/transportem wyrobów zawierających azbest, 7 kontrole w trakcie prowadzenia prac z azbestem oraz 33 kontrole miejsc wskazanych w zgłoszeniu do PIS. W związku ze stwierdzonymi uchybieniami wydano 1 decyzję administracyjną.

Kontrole miały na celu sprawdzenie wymaganej dokumentacji, w tym m.in. zezwolenia, pozwolenia, decyzje zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi; przeszkolenia przez uprawnioną instytucję pracowników i osób kierujących lub nadzorujących usuwanie wyrobów zawierających azbest w zakresie bhp oraz przestrzegania procedur; planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest; oznaczenia strefy, w której prowadzone są prace; badań profilaktycznych pracowników; rejestru prac i pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczych w miejscu pracy; przekazania do właściwego PWIS informacji o czynnikach rakotwórczych lub mutagennych; oceny ryzyka zawodowego oraz wyposażenia pracowników w odpowiednią odzież i obuwie robocze, środki ochrony indywidualnej, zakazu spożywania posiłków, picia napojów i palenia tytoniu, przechowywania rzeczy osobistych w miejscu wykonywania prac.

Przy pracach związanych z zabezpieczeniem, usuwaniem i transportem wyrobów zawierających azbest na terenie woj. warmińsko-mazurskiego zatrudnionych w 2023 r. było 31 osób.

SUBSTANCJE CHEMICZNE I ICH MIESZANINY

Nadzór Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o substancjach i mieszaninach chemicznych, rozporządzenia (WE) nr 1907/2006. – REACH, rozporządzenie (WE) nr 1272/2008 – CLP, ustawy o produktach biobójczych oraz nadzór nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3 prowadzony był bezpośrednio w zakładach pracy i u podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu substancji i mieszanin chemicznych.

W ewidencji nadzorowanych obiektów przez G/PSSE województwa liczba wprowadzających do obrotu substancje chemiczne w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach oraz stosujących substancje i mieszaniny chemiczne wynosi 4399 podmiotów (2021 r. – 4307, 2022 r. – 4360), w tym:

- importerów – 3
- producentów – 8
- dalszych użytkowników – formulatorów – 44
- dystrybutorów – 820
- stosujących – 3524

Na terenie województwa jest 8 podmiotów zobowiązanych do rejestracji substancji chemicznej (głównie – etanol, acetylen).

Jak wynika z danych statystycznych 81% to stosujący, którzy nie są formulatorami tj. branża budowlana, meblarstwo, przemysł metalowy oraz pozostała indywidualna działalność usługowa.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono łącznie 879 kontrole w zakresie nadzoru nad substancjami i mieszaninami chemicznymi, co stanowi 51% ogólnej liczby przeprowadzonych kontroli. W 145 przypadkach stwierdzono naruszenie przepisów. W związku z naruszeniem przepisów dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin PIS województwa wydali 96 decyzji administracyjnych mających na celu usunięcie zaistniałych nieprawidłowości. Ponadto wystawiono 6 mandatów karnych w zakresie wprowadzania do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości u wprowadzających do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne to:

- brak aktualnego spisu chemicznych substancji/mieszanin niebezpiecznych, stwarzających zagrożenie – 12 przypadków;
- nieprawidłowe oznakowanie substancji chemicznych i ich mieszanin – 17 przypadków;
- brak kart charakterystyki substancji/mieszanin chemicznych – 14 przypadków;
- nieprawidłowe karty charakterystyki substancji/mieszanin chemicznych – 17 przypadków.

Ponadto zakwestionowano karty charakterystyki dla 63 wprowadzanych do obrotu substancji/mieszanin chemicznych oraz oznakowanie 152 substancji/mieszanin chemicznych.

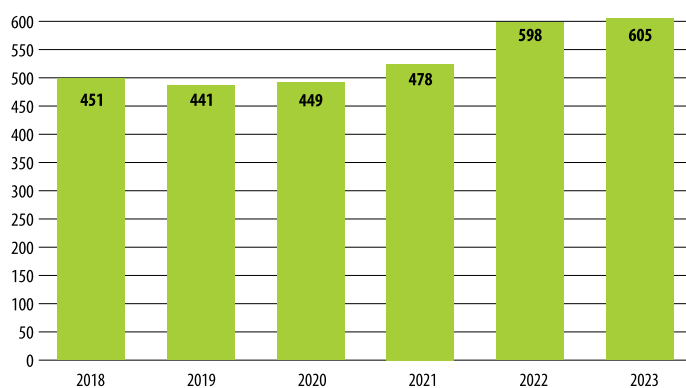
W 2023 r. realizowano wspólnotowy projekt z inicjatyw Forum wymiany informacji Europejskiej Agencji Chemikaliów

- REACH-EN-FORCE-11, którego głównym celem była ocena, czy podmioty odpowiedzialne zaktualizowały i dostarczyły karty charakterystyki (SDS) zgodnie z nowymi wymogami załącznika II rozporządzenia REACH. Projekt był ukierunkowany na wszelkich dostawców (producentów, importerów, dystrybutorów, dalszych użytkowników – formulatorów), którzy wprowadzają na rynek substancje i mieszaniny chemiczne.

PRODUKTY BIOBÓJCZE

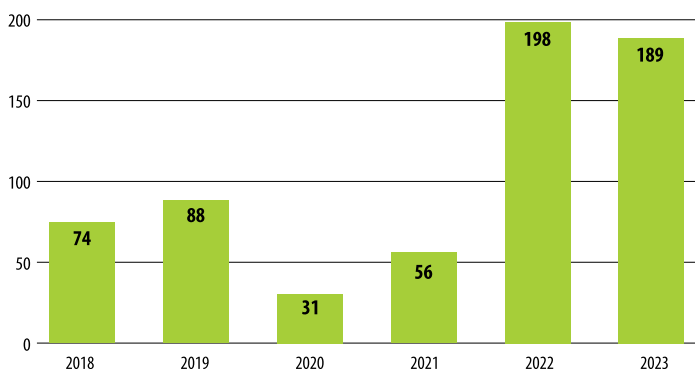
Zgodnie z ewidencją prowadzoną przez G/PSSE województwa warmińsko-mazurskiego w roku sprawozdawczym 605 podmiotów wprowadzało do obrotu produkty biobójcze, w tym 5 podmiotów zobowiązanych było do uzyskania pozwolenia na wprowadzanie tych produktów.

Liczba podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze w latach 2018-2023

Ogółem przeprowadzono 189 kontroli (198 – 2022 r.) w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych (głównie u podmiotów prowadzących handel hurtowy i detaliczny) oraz 226 kontroli w zakresie ich stosowania.

Działania kontrolne w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych w latach 2018-2023

W roku 2023 wystawiono 5 decyzji dotyczących produktów biobójczych (m.in. w zakresie wprowadzania produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia, niewłaściwego oznakowania opakowania). Ponadto nałożono 1 mandat karny w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych.

W okresie od 1 czerwca do 14 września 2023 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego prowadzono działania kontrolne w zakresie bieżącego nadzoru nad produktami biobójczymi należącymi do grupy produktowej 18 i 19. W powyższym zakresie skontrolowano w sprzedaży stacjonarnej 99 dystrybutorów, u których poddano kontroli 783 produkty biobójcze oraz na platformach e-commerce u 7 dystrybutorów – 47 produktów. Stwierdzono nieprawidłowości w 4 produktach biobójczych tj. zawartości wymienionych na etykiecie substancji czynnych różniły się od tych podanych w wykazie prowadzonym przez Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych oraz oznakowanie nie było zgodne z kartą charakterystyki, karta nie została sporządzona zgodnie z obowiązującym aktem prawnym.

WMPWIS jako organ II instancji wydał 1 decyzję w zakresie postępowania odwoławczego dotyczącą udostępniania na rynku produktów biobójczych.

PREKURSORY NARKOTYKÓW KAT. 2 i 3

Na terenie województwa w 2023 r. prekursory narkotyków kategorii 2 i 3 wprowadzało do obrotu 49 podmiotów, w tym:

- prekursory kategorii 2 – 14 podmiotów;
- prekursory kategorii 3 – 49 podmioty.

Zewidencjonowano 245 podmiotów stosujących prekursory narkotykowe kategorii 2 i 3. Przeprowadzono łącznie 20 kontroli u wprowadzających do obrotu prekursory narkotyków oraz 65 kontroli u stosujących. W 2023 r. podczas 2 kontroli stwierdzono naruszenie przepisów w zakresie prekursorów narkotykowych.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego nie wydano zezwoleń na wywóz prekursorów narkotyków do krajów trzecich.

PRODUKTY KOSMETYCZNE

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w ewidencji PSSE znajduje się 25 zakładów produkujących i/lub konfekcjonujących produkty kosmetyczne. Główny asortyment podmiotów stanowią produkty do pielęgnacji ciała, olejki, produkty splotywane do mycia oraz perfumy. W powyższych podmiotach przeprowadzono 13 kontroli sanitarnych. Podczas 6 kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakresie warunków wytwarzania produktów kosmetycznych, 1 kontrola wykazała nieprawidłowości w zakresie dokumentacji. Wydano 7 decyzji administracyjnych, 1 wniosek do sądu o ukaranie oraz złożono 1 zawiadomienie do prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa.

Ponadto w ewidencji nadzorowanych obiektów znajduje się 407 podmiotów udostępniających na rynku produkty kosmetyczne, w tym: 29 hurtowni oraz 368 sklepów. W roku sprawozdawczym skontrolowano 179 obiektów i wydano 34 decyzje administracyjne. Nałożono kary pieniężne na łączną sumę 20700 zł.

WMPWIS jako organ II instancji wydał 3 decyzje w zakresie postępowania odwoławczego dotyczące udostępniania na rynku produktów kosmetycznych.

Najczęściej stwierdzone nieprawidłowości udostępnianych na rynku produktów kosmetycznych dotyczyły:

- obecności w swoim składzie substancji zakazanych m.in: aldehydu 2-(4-tert-butylobenzylo)propionowy (Lilial), występującego pod nazwą (INCI) Butylphenyl Methylpropional, 4-(4-hydroksy-4-metyloentylo)cycloheks-3-eno-1-karboaldehyd (HICC, Lyrall) występującego pod nazwą (INCI) Hydroxyisohexyl 3-Cyclohexene Carboxaldehyde, pirytonianu cynku (Zinc Pyrithione);
- braku oznakowania w języku polskim;
- udostępniania produktu po upływie daty minimalnej trwałości.

Dodatkowo w 2023 r. prowadzono działania kontrolne u producentów/importerów produktów kosmetycznych w zakresie stosowania niektórych filtrów UV tj. benzofenonu-3 i oktokrylenu w produktach kosmetycznych. W powyższym zakresie skontrolowano jednego producenta.

W 2023 r. pobrano 8 próbek produktów kosmetyków do badań laboratoryjnych w zakresie mikrobiologicznej jakości produktu. W próbkach oznaczano następujące parametry: ogólna liczba mezofilnych bakterii tlenowych, ogólna liczba drożdży i pleśni, wykrywanie obecności *Candida albicans*, *Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Staphylococcus aureus*. W żadnej z pobranych próbek nie stwierdzono nieprawidłowości.

NADZÓR NAD CZYNNIKAMI BIOLOGICZNYMI

W ewidencji PSSE i WSSE województwa warmińsko-mazurskiego znajduje się 2855 zakładów, w których występuje narażenie pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne, co stanowi ok. 45% wszystkich zakładów znajdujących się w ewidencji. W 2023 r. dokonano kontroli 457 zakładów (w 2022 r. – 460 zakładów), w których narażonych na oddziaływanie szkodliwych czynników biologicznych zaliczonych do gr. 2 jest ogółem 15384 osób, natomiast na czynniki biologiczne zaliczone do gr. 3 zagrożenia narażonych jest – 11204 osób.

W związku ze stwierdzeniem naruszenia wymagań higieniczno-zdrowotnych PPIS województwa wydali 33 decyzje administracyjne mające na celu usunięcie zaistniałych nieprawidłowości.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości podczas kontroli dotyczyły:

- w przypadku narażenia pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne zaklasyfikowane do 3 gr. zagrożenia – braku rejestru prac oraz braku rejestru pracowników w 21 zakładach (w 2022 r. – 27 zakładów),
- braku oceny ryzyka dotyczącego czynników biologicznych w 27 zakładach (w 2022 r. – 24 zakłady).

Najwięcej osób narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne jest zatrudnionych w obiektach służby zdrowia (6020 osób), przetwórstwie spożywczym (2150 osób), obiektach

administracji publicznej, gospodarczej i społecznej (1515 osób), przemyśle drzewnym (849 osób), działalności związanej ze zbieraniem, przetwórstwem i unieszkodliwianiem odpadów oraz odzyskiem surowców (808 osób), leśnictwie (586 osób) i rolnictwie (445 osób).

OCENA WARUNKÓW PRACY I NARAŻENIA ZAWODOWEGO PRACOWNIKÓW NARAŻONYCH NA PROCESY TECHNOLOGICZNE O DZIAŁANIU RAKOTWÓRCZYM LUB MUTAGENNYM W LATACH 2023-2024

Zgodnie z wytycznymi do planu pracy w latach 2023-2024 pion Higieny Pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa realizuje temat związany z nadzorem nad warunkami pracy i narażeniem zawodowym pracowników narażonych na procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.

W roku 2023 przeprowadzono ogółem 315 kontroli.

Najczęściej stwierdzone uchybienia dotyczyły m.in.:

- braku badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia;
- braku rejestru prac narażających na czynniki rakotwórcze/mutagenne;
- braku rejestru pracowników narażonych na czynniki rakotwórcze/mutagenne;
- braku lub nieaktualnej ocena ryzyka zawodowego;
- braku informacji do PWIS o czynnikach rakotwórczych/mutagennych;
- niewłaściwego stanu pomieszczeń pracy i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

W związku ze stwierdzeniem naruszeń higieniczno-zdrowotnych w roku 2023 PPIS województwa oprócz decyzji administracyjnych, mających na celu poprawę warunków pracy, dodatkowo nałożyli 3 mandaty karne oraz 1 postanowienie o nałożeniu grzywny (dotyczy postępowania wszczętego w 2022 roku).

CHOROBY ZAWODOWE

Jednym z ważniejszych elementów w działalności pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest kontrola warunków zdrowotnych środowiska pracy, a zwłaszcza zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy. Praca w warunkach szkodliwych lub niewłaściwy sposób wykonywania pracy mogą być przyczyną chorób zawodowych.

W roku 2023 w województwie warmińsko-mazurskim dokonano 201 zgłoszeń podejrzenia choroby zawodowej, w tym 7 zgłoszeń dotyczyło COVID – 19. Ponadto przeprowadzono 194 postępowania, sporządzono 206 kart oceny narażenia zawodowego i przeprowadzono 94 wizytacji w ramach postępowań wyjaśniających dot. chorób zawodowych.

Wydano w sumie 131 decyzji, z czego:

- 86 decyzji stwierdzające choroby zawodowe;
- 36 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej,
- 9 innych decyzji dotyczących chorób zawodowych.

Ponadto PPIS wydali 123 postanowienia dotyczących chorób zawodowych.

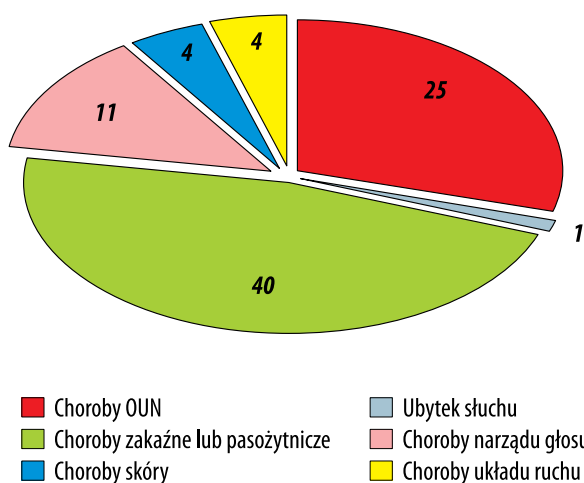
Wydane postanowienia dotyczyły głównie: zawieszenia oraz wznowienia postępowania.

W porównaniu do roku 2022 wzrosła liczba stwierdzonych chorób zawodowych z 54 przypadków w roku 2022 do 85 w roku 2023 (wykres poniżej).

Choroby zawodowe stwierdzone w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2013-2023

Wśród stwierdzonych chorób zawodowych w 2023 r. (85) podobnie jak w latach ubiegłych dominują choroby zakaźne i pasożytnicze albo ich następstwa – 40 przypadków (47,1% w tym odnotowano 33 przypadki zawodowych zachorowań na boreliozę (głównie u rolników – 21 przypadków), 2 zachorowania na kleszczowe zapalenie mózgu (dotyczy rolników indywidualnych) oraz 5 zawodowych zachorowań na COVID-19 (dotyczy pracowników służby zdrowia).

Struktura chorób zawodowych stwierdzonych w woj. warmińsko-mazurskim w 2023 r.

Z analizy chorób zawodowych wg rodzajów działalności gospodarczej wynika, iż najczęściej stwierdzano choroby w zakładach klasyfikowanych w PKD jako:

- rolnictwo (uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową) – 24 przypadki (28,2%)
- produkcja artykułów spożywczych – 14 przypadków (16,5%)

- edukacja – 11 przypadków (12,9%)
  - leśnictwo i pozyskiwanie drewna – 9 przypadków (10,6%)
- Podobnie jak w latach ubiegłych niewiele w stosunku do wszystkich stwierdzanych chorób zawodowych jest chorób wywołanych mierzalnymi czynnikami szkodliwymi występującymi w środowisku pracy (w roku 2016 – 2,7%, w roku 2017 – 2,8%, w roku 2018 – ok. 1%, w roku 2019 – 1,5%, w roku 2020 – 1,8%, w roku 2021 – 1,2%, w roku 2022 – 3,7%, a w roku 2023 – 1,2%).

W 2023 r. do WMPWIS wpłynęło 5 odwołań od decyzji PPIS (2 odwołania złożyły zakłady pracy).

W związku ze złożonymi odwołaniami od decyzji PPIS dot. chorób zawodowych – WMPWIS w 2023 r. wydał 4 decyzje utrzymujące w mocy decyzje I instancji oraz 1 decyzję uchylającą decyzję w całości i przekazującą sprawę do ponownego rozpatrzenia.

W roku 2023 wpłynęły 2 skargi na decyzję WMPWIS do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie (sprawy jeszcze nie były rozpatrzone przez WSA). W 2023 r. została złożona jedna skarga kasacyjna do NSA (dot. sprawy z 2022 r.).

NADZÓR NAD PRZESTRZEGANIEM ZAKAZU PRODUKCJI I WPROWADZANIA DO OBROTU ŚRODKÓW ZASTĘPCZYCH TZW. DOPALACZY

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii na terenie woj. warmińsko-mazurskiego prowadzony jest stały monitoring obecności w obrocie środków zastępczych lub produktów, co do których zachodziło podejrzenie, że mogą być środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.

W 2023 roku na terenie województwa warmińsko-mazurskiego nie stwierdzono sprzedaży środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych w stacjonarnych placówkach handlowych. PPIS województwa w ramach nadzoru nad środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi w 2023 r. przeprowadzili 33 kontrole.

W roku 2023 do WSSE w Olsztynie wpłynęło 25 zgłoszeń podejrzeń zatruc (głównie zatrucia narkotykami, lekami, alkoholem), z czego 2 przypadki dotyczyły zatruc nowymi substancjami psychoaktywnymi (zgony).

Działania PIS w obszarze środków zastępczych (tzw. dopalaczy) i nowych substancji psychoaktywnych prowadzone były głównie w zakresie obejmującym wczesne rozpoznawanie i ostrzeżenie o zagrożeniach ze strony ww. środków, we współpracy z Policją, Prokuraturą, podmiotami leczniczymi, Głównym Inspektorem Sanitarnym.

Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności

Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności (LBŻiŻ) WSSE w Olsztynie od grudnia 2003 r. posiada akredytację Polskiego Centrum Akredytacji (PCA) w zakresie spełnienia wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025 potwierdzoną Certyfikatem Akredytacji Laboratorium Badawczego nr AB 451. Laboratorium sukcesywnie aktualizuje zakres badań akredytowanych dostosowując metody badań do wymagań aktualnych rozporządzeń oraz norm jak również rozszerza zakres o nowe techniki i matryce.

W 2023 r. wprowadzono i uzyskano akredytację PCA dla nowych metod:

■ wykrywanie obecności *Cronobacter spp.* (*Enterobacter sakazakii*) w próbkach środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, metodą hodowlaną z potwierdzeniem biochemicznym wg normy PN-EN ISO 22964:2017-06. Bakteria *Enterobacter sakazakii* zaliczana jest do patogenów odpowiedzialnych za występowanie rzadkich, ale zagrażających życiu chorób: zapalenia opon mózgowych, martwiczego zapalenie jelit, sepsy we wszystkich grupach wiekowych, szczególnie u wcześniaków, niemowląt z niską masą urodzeniową, osób w wieku podeszłym i osób z obniżoną odpornością. W związku z tym istnieje obowiązek badania pod kątem obecności tej bakterii preparatów w proszku do początkowego żywienia niemowląt i żywności dietetycznej w proszku specjalnego przeznaczenia medycznego przeznaczonej dla niemowląt w wieku do 6 miesięcy.

■ oznaczanie liczby gronkowców koagulazododatnich

(*Staphylococcus aureus* i innych gatunków) w próbkach żywności wg normy PN-EN ISO 6888-2:2022-03 z użyciem nowej techniki: posiew zalewowy z zastosowaniem pożywki agarowej z plazmą króliczą i fibrynogenem. Technika ta pozwala na skrócenie czasu analizy próbek z 4 do 2 dni, co jest szczególnie istotne w przypadku badań próbek pobranych i dostarczonych do laboratorium w związku z wystąpieniem zatrucia pokarmowego lub zaburzeń żołądkowo-jelitowych u konsumenta.

W 2023 r. Laboratorium potwierdziło kompetencje w zakresie wykonywanych badań poprzez udział w corocznej ocenie Laboratorium przez Polskie Centrum Akredytacji oraz w licznych badaniach biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych organizowanych na szczeblu krajowym jak i międzynarodowym.

W celu potwierdzenia kompetencji w zakresie oceny sensorycznej materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością metodą multiporównawczą, wykonywaną przez

sześciu analityków wg rekomendowanej przez GIS normy DIN 10955:2004-06, Laboratorium po raz pierwszy uczestniczyło w badaniach międzylaboratoryjnych na szczeblu międzynarodowym. W organizowanych przez Deutsches Referenzbüro für Ringversuche und Referenzmaterialien (DRRR) badaniach biegłości wzięło udział 69 uczestników z różnych krajów Europy. Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności uzyskało bardzo dobre wyniki. Niemieckie laboratorium referencyjne do spraw badań międzylaboratoryjnych i materiałów referencyjnych (DRRR) to jedyny, obecnie dostępny organizator posiadający akredytację na organizację badania biegłości w zakresie tej metody.

Laboratorium od 2015 r. posiada akredytację PCA w zakresie metody pobierania próbek wody do badań mikrobiologicznych i fizyko-chemicznych. W 2023 r. pracownicy Laboratorium przekazali wiedzę z tego zakresu podczas organizowanego przez WSSE w Olsztynie szkolenia dla kandydatów na próbkobiorców.

Działalność LBŚiŻ wykonywana w ramach nadzoru sanitarnego

W 2023 r. Laboratorium w ramach nadzoru sanitarnego wykonało 9 095 badań, w tym 54 712 oznaczeń w próbkach:

- żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w ramach urzędowej kontroli i monitoringu Państwowej Inspekcji Sanitarnej;
- wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi – w ramach monitoringu oraz w sytuacji uruchamiania wodociągów po ich awarii, modernizacji lub rozbudowie;
- wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli w celu monitorowania jakości wody podczas trwania sezonu kąpielowego;
- wody na pływalniach w ramach monitoringu jakości wody.

W obszarze badania żywności Laboratorium wykonuje także badania próbek pochodzących z ognisk zatrucí pokarmowych. Są to próbki kontrolne posiłków oraz próbki wymazów sanitarnych pobranych głównie z powierzchni, z którymi żywność miała kontakt. W przypadku wymazów sanitarnych badania wykonywane są w celu uzyskania informacji na potrzeby dochodzenia epidemiologicznego na temat higieny obszarów, w których wytwarzana jest żywność. Obejmują one wykrywanie obecności *Salmonella spp.*, gronkowca złocistego, bakterii z grupy coli, norowirusów, *Listeria monocytogenes* oraz ogólnej liczby drobnoustrojów.

W 2023 r. w ramach podejrzenia zatrucia pokarmowego Laboratorium wykonało badania 38 próbek kontrolnych posiłków oraz 107 próbek wymazów sanitarnych. Z 6 próbek wyizolowano *Staphylococcus aureus*, z 1 próbki *Bacillus cereus*, z 3 próbek *Escherichia coli* oraz z 1 próbki *Escherichia coli* STEC. Wszystkie szczepy bakterii chorobotwórczych wyizolowane z próbek przekazane zostały do Krajowego Laboratorium Referencyjnego Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH – Państwowego Instytutu Badawczego.

W 2023 roku Laboratorium wykonało również badania próbek żywności dla innych Wojewódzkich Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych:

- WSSE w Warszawie – badania w kierunku oznaczania zawartości mykotoksyn (334 próbki);
- WSSE w Białymstoku – badania w kierunku wykrywania obecności werotoksycznych *Escherichia coli* STEC (45 próbek);
- WSSE w Lublinie – badania w kierunku wykrywania obecności wirusów HAV, NoGI, NoGII (45 próbek);

Współpraca

Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności współpracuje z komórkami Działu Nadzoru Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie, Powiatowymi Stacjami Sanitarno-Epidemiologicznymi woj. warmińsko-mazurskiego oraz wieloma instytucjami i jednostkami badawczymi m. in.:

■ Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego PZH – Państwowym Instytutem Badawczym (NIZP PZH-PIB) w zakresie przekazywania do Krajowego Laboratorium Referencyjnego wyizolowanych z żywności szczepów. W 2023 roku Laboratorium rozpoczęło współpracę z Zakładem Bezpieczeństwa Zdrowotnego Środowiska NIZP PZH-PIB w zakresie przekazywania szczepów bakteryjnych, izolowanych z próbek wody, w celu stworzenia tzw. kolekcji szczepów występujących w wodzie na terenie Polski.

■ Państwową Agencją Atomistyki w zakresie wykonywania i przekazywania do PAA wyników badań stężenia aktywności radionuklidu ¹³⁷Cs, w próbkach żywności, wody i produktów rolnych, w tym pasz dla zwierząt, w ramach realizacji zadań placówki podstawowej prowadzącej pomiary skażeń promieniotwórczych;

■ Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim, Uniwersytetem Gdańskim, Zespołem Szkół Chemicznych i Ogólnokształcących w Olsztynie w zakresie realizacji praktyk zawodowych oraz prezentacji działalności Laboratorium.

Oprócz współpracy realizowanej na szczeblu krajowym Laboratorium bierze udział w projektach międzynarodowych. W 2023 r. kontynuowana była współpraca z European Commission DG Joint Research Centre (Water and Marine Resources, Włochy) i laboratoriami europejskimi w zakresie ustalania metody alternatywnej dla obecnie stosowanej metody wykrywania *Escherichia coli* w próbkach wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz wody z kąpielisk.

Personel i wyposażenie pomiarowo-badawcze

Personel Laboratorium to wysoko wykwalifikowana kadra posiadająca wieloletnie doświadczenie zawodowe, która stale podnosi kwalifikacje poprzez udział w studiach podyplomowych, szkoleniach oraz projektach krajowych i międzynarodowych. Udział w projektach jest wyróżnieniem i podkreśleniem kompetencji personelu Laboratorium.

Laboratorium posiada wysokospecjalistyczną aparaturę pomiarowo-badawczą.

W obszarze badań fizyko-chemicznych stosowane są m.in.: spektrometry absorpcji atomowej z atomizacją elektrotermiczną (ETAAS), z atomizacją w płomieniu (FAAS), z generacją wodorków (HGAAS), spektrometr promieniowania gamma, chromatografy gazowe (GC) z detektorami: mas, płomieniowo-jonizacyjnym, wychwytu elektronów, chromatografy cieczone (HPLC) z detektorami: fluorescencyjnym, UV-VIS, fotodiodowym oraz spektrometrem mas, chromatografy jonowe (IC), spektrofotometry, analizatory rtęci, mierniki do pomiarów pola elektromagnetycznego, miernik promieniowania rentgenowskiego, piec mikrofalowy, wirówka z chłodzeniem, homogenizatory.

W obszarze badań mikrobiologicznych stosowane są m.in.: inkubatory, cieplarki, aparaty filtracyjne, kriozamrażarka, w tym do badań obecności materiału genetycznego: termocyklery, aparaty do automatycznej izolacji materiału genetycznego, termomiksery, aparat do elektroforezy oraz czytnik mikroplątek przy metodzie immunoenzymatycznej.

W 2023 r. Laboratorium doposażone zostało w sprzęt laboratoryjny:

- nowoczesny chromatograf gazowy z detektorem mas typu pojedynczy kwadrupeł (GC/MS) – niezawodne narzędzie do szybkiej identyfikacji zanieczyszczeń w próbkach,
- wirówkę z funkcją chłodzenia do przygotowywania próbek żywności do badań,
- cieplarkę z funkcją chłodzenia wykorzystywaną do inkubacji próbek podczas wykonywania badań mikrobiologicznych wody,
- cieplarkę do przygotowywania próbek wody do badań sensorycznych,
- pipety automatyczne, termometry, termohigrometry.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Państwowa Inspekcja Sanitarna w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wykonuje zadania z zakresu zdrowia publicznego na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć strategicznych na szczeblu krajowym i regionalnym (wojewódzkim, powiatowym i gminnym) oraz indywidualnych, wpisując się w ochronę zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych. Zakres tych działań określony jest w art. 3 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2023 r., poz. 338 z późn zm.).

Działania te dotyczą w szczególności:

- 1) opiniowania projektów planów zagospodarowania przestrzennego województwa, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów ogólnych gminy (zmiana od września 2024 r. – zamiast studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy);
  - 1a) uzgadniania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych;
  - 2) uzgadniania dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dotyczących:
    - a) budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych, statków morskich, żeglugi śródlądowej i powietrznych,
    - b) nowych materiałów i procesów technologicznych przed ich zastosowaniem w produkcji lub budownictwie;
  - 3) uczestniczenia w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych, statków morskich, żeglugi śródlądowej i powietrznych oraz środków komunikacji lądowej;
  - 4) inicjowania przedsięwzięć oraz prac badawczych w dziedzinie zapobiegania negatywnym wpływom czynników i zjawisk fizycznych, chemicznych i biologicznych na zdrowie ludzi.
- Wymienione powyżej zadania – realizowane zarówno przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych, jak

i przez Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego przyczyniają się w sposób istotny do poprawy stanu sanitarno-higienicznego województwa.

Wojewódzki inspektor sanitarny jest właściwy do opiniowania planów ogólnych gmin/ studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na mocy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r., poz. 977 z późn. zm.). W roku 2023 wojewódzki inspektor sanitarny zajął 192 stanowiska/opinie w sprawie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miast i gmin, w tym 1 negatywne oraz 17 opinii w sprawie projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin, a także zajął 112 stanowisk w formie pism – z uwagami.

Do opiniowania planów ogólnych gmin/studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, czyli tych samych dokumentów, co wojewódzki inspektor sanitarny, tylko w oparciu o inną ustawę – z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r., poz. 1094 z późn. zm.) zobligowani są Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni. W związku z tym PPIIS zajęli 224 stanowiska w sprawie zaopiniowania projektów dokumentów planistycznych, w tym 2 negatywne. Dodatkowo, powiatowi inspektorzy sanitarni – w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektowanych ww. dokumentów – uzgodnili zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla 170 dokumentów. W roku 2023 wydano 5 stanowisk dotyczących odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Z kolei w oparciu o ww. ustawę z dnia 3 października 2008 r., lecz w odniesieniu do projektów m.in. polityk, strategii, planów m.in. w dziedzinie przemysłu, gospodarki wodnej, gospodarki ściekowej, gospodarki odpadami – w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko uczestniczy i wydaje opinie państwowy wojewódzki inspektor sanitarny.

W minionym roku w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko uzgodniono zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla 9 dokumentów oraz zaopiniowano 14 projektów dokumentów. Odstąpiono z kolei dla większości dokumentów strategicznych (głównie aktualizowanych), tj. w przypadku 27 dokumentów. W 2 przypadkach nałożono obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Wśród opiniowanych przez WMPWIS dokumentów znalazły się m.in.: programy ochrony środowiska, w tym zdrowia ludzi, strategię rozwoju społeczno-gospodarczego, plany urządzenia lasów, projekty założeń do planu zaopatrzenia

w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz plany gospodarki niskoemisyjnej, a także plan transportowy województwa i program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej.

Z kolei powiatowi inspektorzy sanitarni opiniowali głównie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, jak również zmiany tych planów (większość uzgadnianych dokumentów stanowią miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące pojedyncze jednostki osadnicze oraz fragmenty miast).

Działania planistyczne kładą nacisk w większości na przyjmowanie rozwiązań proekologicznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki energetycznej, gospodarki odpadami – co ma znaczący wpływ na poprawę stanu sanitarno-higienicznego miast, gmin i osiedli wiejskich.

Przy rozpatrywaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nieodłączne jest analizowanie prognozy oddziaływania na środowisko. Prognoza uwzględnia skutki dla środowiska, w tym zdrowia ludzi, wynikające z projektowanego przeznaczenia terenu, powodowane emisją, wprowadzaniem ścieków do wód i do ziemi, wytwarzaniem odpadów, zanieczyszczeniami gleby, ryzyko awarii, oddziaływaniem na wody powierzchniowe i podziemne, zwierzęta i rośliny, a także zawiera analizę możliwości ewentualnych rozwiązań eliminujących lub ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko.

Należy zauważyć, że w większości zapisy tych planów przewidują zaopatrzenie w wodę z ujęć o charakterze publicznym (objętych stałym nadzorem inspekcji sanitarnej), odprowadzenie ścieków ma miejsce do kanalizacji sanitarnej, a następnie do oczyszczalni ścieków; zezwala się na funkcjonowanie kotłowni wyłącznie na paliwo ekologiczne, niskoemisyjne (w aglomeracjach miejskich są to elektrociepłownie). Systematycznemu uporządkowaniu podlega zabudowa – wydzielane są tereny o przeznaczeniu przemysłowym i składowym, oddzielane są one od terenów zabudowy mieszkalnej i mieszkalno-usługowej. Organy państwowej inspekcji sanitarnej określają w wydawanych opiniach o tych planach warunki dla funkcjonowania usług w zabudowie mieszkalnej (mogą to być wyłącznie usługi nieuciążliwe, np. związane z zaspokajaniem codziennych potrzeb mieszkańców, tzw. komercyjne w zakresie: handlu, gastronomii, turystyki i rekreacji, finansów i ubezpieczeń, administracji gospodarczej, obsługi komunikacji oraz usług bytowych w obiektach wbudowanych lub wolnostojących).

W planach określa się również tereny wypoczynkowe i rekreacyjne, tereny imprez masowych wraz z niezbędną infrastrukturą, a także tereny handlu (w tym obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży przekraczającej 2000 m²) czy gastronomii.

W roku 2023, podobnie jak w ostatnich latach, wydawano sporadycznie negatywne opinie o miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (w całym województwie wydano 3 takie opinie). Zasadniczym powodem było lokali-

zowanie uciążliwych przedsięwzięć np. stref przemysłowych bądź wielkopowierzchniowych ferm zwierzęcych w otoczeniu zabudowy mieszkalnej.

Następnym etapem w procesie inwestycyjnym jest określanie przez państwowego wojewódzkiego i powiatowego inspektora sanitarnego warunków dla „lokalizacji” szczególnej grupy inwestycji – przedsięwzięć mogących (zawsze lub potencjalnie) znacząco oddziaływać na środowisko. Listę tych przedsięwzięć zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r., poz. 1839 z późn. zm.) wydane na podstawie ustawy z 3 października 2008 r. Każde z wymienionych w tym rozporządzeniu przedsięwzięć wymaga wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (tzw. „decyzja środowiskowa”). Planowane przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Wojewódzki inspektor sanitarny właściwy jest – w odniesieniu do tej grupy przedsięwzięć – w zakresie inwestycji polegających na budowie: dróg (ekspresowych i autostrad), napowietrznych linii elektroenergetycznych, instalacji do przesyłu ropy naftowej, produktów naftowych, substancji chemicznych lub gazu, sztucznych zbiorników wodnych, inwestycji w zakresie terminalu, strategicznej inwestycji w sektorze naftowym, a także inwestycji w zakresie linii kolejowych, inwestycji w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym oraz inwestycji w zakresie elektrowni szczytowo-pompowej realizowanej na podstawie ustawy z dnia 14 kwietnia 2023 r. o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie elektrowni szczytowo-pompowych oraz inwestycji towarzyszących.

PWIS jest również organem właściwym do opiniowania pozostałych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w zakresie zadań określonych w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny lub państwowy graniczny inspektor sanitarny jest organem właściwym do wydawania opinii w odniesieniu do pozostałych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (zawsze i potencjalnie), w zakresie zadań określonych dla tych organów w ustawie z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Drugą grupę przedsięwzięć wymienionych w rozporządzeniu stanowią przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, dla których m.in. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydają swoje opinie o konieczności lub braku konieczności przeprowadzenia takiej oceny – analizując otrzymane dokumenty pod kątem zdrowia i życia ludzi, w tym w szczególności kartę informacyjną przedsięwzięcia. Zauważyć należy, że ilość wydawanych opinii w tym zakresie stanowi największą część zajmowanych przez organy PIS stanowisk. I tak w 2023 roku państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni zajęli 680 stanowisk na podstawie art. 64 ust. 1 pkt 2 ustawy ooś, z czego w 608 przypadkach odstąpili od konieczności przeprowadzenia oceny, a w 72 przypadkach stwierdzili konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. W przeważającej ilości zapytania w powyższych sprawach dotyczyły inwestycji polegających na budowie farm fotowoltaicznych, następnie inwestycji dotyczących przebudowy dróg gminnych i powiatowych, a dalej dotyczących budowy sieci kanalizacyjnych czy obiektów inwentarskich. Z kolei WMPWIS zajął 6 stanowisk w sprawie przeprowadzenia ooś, z czego

wydał 1 opinię o braku konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla zmiany przedsięwzięcia pn. „Prace na linii kolejowej nr 38 na odcinku Ełk - Korsze wraz z elektryfikacją” – dostosowanie do prędkości 160 km/h – w związku ze zmianą decyzji RDOŚ oraz 5 opinii o konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia pn. „Modernizacja linii kolejowej nr 353 na odcinku Iława - Olsztyn - Korsze - granica Państwa wraz z linią nr 205 Wielewo - Anielin Gradowo - gr. Państwa” – dla zadań:

- przebudowa linii kolejowej nr 353 na odcinku Jabłonowo Pomorskie - Iława (bez stacji Iława), etap I;
- przebudowa linii kolejowej nr 353 na odcinku Iława (ze stacją Iława) - Olsztyn - Etap I;
- przebudowa linii kolejowej na odcinku Korsze (wraz ze stacją Korsze w części wynikającej z wydłużenia LK205) - granica państwa dla KL353 i LK205 wraz z jej wydłużeniem do stacji Korsze oraz budową nowego łącznika normalno-torowego Anielin Gradowo - Modgarby;
- budowa nowej linii kolejowej na odcinku Górowo (LK353) – Nowy Most (LK38);
- przebudowa linii kolejowej nr 353 na odcinku Olsztyn – Korsze (ze stacją Korsze), etap I.

Następnym etapem (gdy jest przeprowadzana ocena oddziaływania na środowisko) jest ustalenie warunków realizacji przedsięwzięcia, analizując wymogi sanitarno-higieniczne i zdrowotne, które realizuje w największym zakresie państwowy powiatowy inspektor sanitarny. Najczęściej rozpatrywane inwestycje to obecnie przede wszystkim farmy fotowoltaiczne, a także inwestycje polegające na budowie, rozbudowie i przebudowie dróg, budowy budynków inwentarskich, inwestycje porządkujące gospodarkę wodno-ściekową (sieci wodociągowe, sieci kanalizacji sanitarnych, oczyszczalnie ścieków i stacje uzdatniania wody), instalacje do przetwarzania odpadów, biogazownie.

Realizacja inwestycji, takich jak sieci wodociągowe, oczyszczalnie ścieków, stacje uzdatniania wody – przyczynia się niewątpliwie do poprawy stanu sanitarno-higienicznego województwa, jednak ilość podejmowanych przedsięwzięć w tym zakresie jest niepokojąco niewielka. Na terenie niektórych gmin nadal istnieje konieczność budowy w trybie pilnym oczyszczalni ścieków, kolektorów sanitarnych wraz z przyłączami (szczególnie w miejscowościach zaopatrzonych w wodę z wodociągu publicznego).

W ostatnich latach obserwuje się znaczny wzrost inwestycji stanowiących alternatywę dla tradycyjnych źródeł energii – tzw. OZE – odnawialnych źródeł energii. We wcześniejszych latach były to elektrownie wiatrowe i biogazownie, które budziły protesty lokalnej społeczności z uwagi na hałas (przede wszystkim w zakresie tzw. infradźwięków) i tzw. efekt stroboskopowy (turbiny wiatrowe), a także uciążliwości zapachowe (biogazownie). Jednak po wprowadzeniu przepisów regulujących m.in. kwestie odległości przy sytuowaniu elektrowni wiatrowych od budynków mieszkalnych albo

budynków o funkcji mieszanej i odwrotnie – budynków mieszkalnych albo budynków o funkcji mieszanej od elektrowni wiatrowych – ilość spraw związanych z planowaniem lokalizacji dla farm wiatrowych zmalała niemalże do zera. Obecnie najwięcej powstających inwestycji związanych z OZE dotyczy farm fotowoltaicznych. Dla ich lokalizacji najczęściej wyznacza się rozległe tereny rolne (gorszej klasy – nieuprawnej) lub nieużytki.

W dalszym ciągu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zauważa się (ale już zdecydowanie mniej niż w latach ubiegłych) powstawanie wielkopowierzchniowych ferm (głównie drobiu), których lokalizacja wzbudza ogromny sprzeciw społeczny z uwagi na usytuowanie budynków inwentarskich w bliskiej odległości od zabudowań mieszkalnych. Z tego względu państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydają negatywne opinie w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W 2023 roku wydano w sumie jedną taką opinię.

Dla realizacji przedsięwzięć drogowych w wielu przypadkach ustala się warunki realizacji dotyczące zastosowania rozwiązań poprawiających klimat akustyczny i aerosanitarny powietrza (pas zieleni izolującej, ekrany akustyczne, zastosowanie stolarki okiennej o podwyższonej izolacyjności akustycznej wyposażonej w nawiewniki).

Wykaz ważniejszych inwestycji oraz dokumentów strategicznych, mających istotne znaczenie lokalne lub ponadlokalne, opiniowanych lub uzgadnianych przez WMPWIS w roku 2023:

- I. Dokumenty strategiczne o znaczeniu lokalnym lub ponadlokalnym:
  1. Bliżej Bałtyku 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską.
  2. Plan transportowy województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2030 (z perspektywą do 2050).
  3. Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych.
- II. Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko o znaczeniu ponadlokalnym:
  1. Inwestycja polegająca na budowie drogi ekspresowej S16 Olsztyn (S51) – Ełk (S61) odcinek Olsztyn – Biskupiec.

W roku 2023 określono w województwie warunki dla realizacji 62 przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W zakresie kompetencji należących do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych wydano m.in. ważniejszą opinię o warunkach realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:

1. Budowa fermy drobiu na działkach o numerach ewidencyjnych 7, 8, 12 obręb Gąsiorowo, gmina Działdowo.
2. Zwiększenie zdolności przerobowych instalacji do prze-

- tworzenia odpadów w procesie odzysku metodą R12 i R3, dz. nr ew. 626 w m. Księży Dwór 41, gm. Działdowo.
3. Utworzenie punktu zbierania i przetwarzania innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych na działce nr 201, obręb Minty, gmina Bartoszyce.
  4. Budowa instalacji do wytwarzania wodoru wraz z infrastrukturą techniczną i stacją tankowania pojazdów zlokalizowanego na działce nr 2/2 obręb Bobrowiec, gmina Braniewo.
  5. Budowa budynku chlewni przeznaczonego do chowu 1563 sztuk tuczników o wadze powyżej 110 kg (218,82 DJP) w systemie bezściółkowym, rusztowym wraz z infrastrukturą towarzyszącą (3 silosy paszowe, zbiornik bezodpływowy na ścieki bytowe) na działce nr 813/6 obręb Gnojno, gmina Działdowo.
  6. Rozbudowa instalacji do odzysku i recyklingu odpadów tworzyw sztucznych oraz uruchomienie punktu zbierania odpadów niebezpiecznych przy ul. Beryłowej 7 w Gronowie Górnym gm. Elbląg.
  7. Realizacja stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji i miejsc przetwarzania pojazdów oraz punktu zbierania odpadów (odpadów wytwarzanych w procesie demontażu pojazdów i złomu) na działce o nr ewid. 65/9, obręb Świdry, gmina Giżycko.
  8. Budowa 6 obiektów inwentarskich do chowu brojlera kurzego na działce o nr ewid. 227, obręb Radzie, gmina Wydminy.
  9. Budowa farmy fotowoltaicznej o mocy do 24 MW wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na działkach o nr ewidencyjnych 104/2, 114/2, 115/1, 116, 117, 130/2, 142/3 oraz 142/6 obręb Jakubowo Kisielickie, gmina Susz.
  10. Odbudowa i przywrócenie do użytkowania 6 zdewastowanych z 12 istniejących na Fermie drobiu budynków inwentarskich wraz z infrastrukturą techniczną, wchodzących w skład Gospodarstwa Rolnego w Bieli, dz. 3/8, obręb Dębnik, gm. Reszel.
  11. Budowa drogi wojewódzkiej stanowiącej obejście miejscowości Kętrzyn.
  12. Budowa farmy fotowoltaicznej o mocy do 350 MW w m. Łaniewo gm. Lidzbark Warmiński.
  13. Budowa wytwórni betonu w miejscowości Olszewo, gm. Nidzica.
  14. Budowa zakładu produkcyjnego na działce nr 104 i 105 w obrębie Olecko 1 na terenie gm. Olecko, w tym spalarnia odpadów.
  15. Budowa elektrowni fotowoltaicznej Stacze o mocy do 340 MW wraz z urządzeniami infrastruktury towarzyszącej na działkach o numerach ewidencyjnych: 175, 254, 264, 265, 266/1, 310/1, 310/2, 310/4311/3, 312/2, 312/8, 313/1, 313/3, 315/12, 315/23, 316/3, 318/1, 320/2 i 320/9 obręb Stacze oraz 79/1 i 79/2 obręb Golubie Węzewskie, gm. Kowale Oleckie.
  16. Budowa instalacji do wytwarzania wodoru wraz z infrastrukturą techniczną i stacją tankowania pojazdów na działce ewidencyjnej nr 16/1, obręb Olsztyn 78.
  17. Budowa instalacji do wytwarzania wodoru wraz z infrastrukturą techniczną i stacją tankowania pojazdów, zlokalizowanej na działce ewidencyjnej nr 170/1, obręb Jemiołowo, gm. Olsztynek.
  18. Budowa stopnia wodnego w Pisz na rzece Pisie wraz z zapleczem technicznym na działkach o nr 3/1, 431/66, obręb Pisz 1 oraz 532, obręb Pisz 2, 3/1, 1168, obręb Pisz 1 oraz 127/1, 127/4, 128, 132/1, obręb Pisz 2.
  19. Instalacja fotowoltaiczna o mocy do 56 MW wraz z infrastrukturą towarzyszącą na działkach nr 2308/17 i 2308/18 w miejscowości Nowojowiec, gmina Wielbark.
  20. Budowa zakładu środków polepszających glebę na działce nr 842/12, obręb Świętajno, gmina Świętajno.
- Do istotnych zadań państwowej inspekcji sanitarnej należy również rozpatrywanie odstępstw od wymogów technicznych określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2022 r., poz. 1225).
- Większość odstępstw rozpatruje państwowy wojewódzki inspektor sanitarny i są to odstępstwa w zakresie:
- obniżenia poziomu podłogi poniżej terenu dla pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi;
  - obniżenia wysokości pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi;
  - oświetlenia wyłącznie światłem sztucznym pomieszczeń stałej pracy.
- W roku 2023 WMPWIS rozpatrzył 52 sprawy związane z odstępstwami i wydał 27 decyzji. W większości przypadków odstępstwa od warunków technicznych dotyczyły spraw związanych są ze zmianą sposobu użytkowania pomieszczeń. Najwięcej wniosków związanych było z wyrażeniem zgody na obniżenie wysokości pomieszczeń i dotyczyły one przede wszystkim lokali o funkcji gastronomicznej, pomieszczeń produkcyjnych, pomieszczeń podmiotów leczniczych lub przeznaczonych na pobyt więcej niż 4 osób w pomieszczeniu.
- Zgoda na brak oświetlenia pomieszczeń światłem dziennym wydawana jest tylko w szczególnym przypadku – dla pomieszczeń stałej pracy, gdy niemożliwe lub niewskazane jest, ze względu na technologię produkcji, zastosowanie oświetlenia światłem dziennym.
- Natomiast zgoda na obniżenie wysokości pomieszczeń (nie mniej niż do 2,50 m) zazwyczaj udzielana jest dla pomieszczeń istniejących, dobrze wentylowanych, oświetlonych światłem dziennym i spełniających pozostałe wymogi techniczne.
- Ponadto w związku z § 14 ust. 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2022 r., poz. 402) wojewódzki inspektor sanitarny udzielił również zgody w zakresie lokalizacji poniżej poziomu terenu urządzonego przy budynku pomieszczeń o charakterze diagnostycznym,

terapeutycznym, magazynowym i o funkcjach pomocniczych. W trybie przedmiotowego rozporządzenia wydano 3 decyzje.

Kolejny etap w działalności inwestycyjnej stanowi uzgadnianie dokumentacji projektowej w zakresie wymagań higieniczno-sanitarnych. Uzgodnień dokonują powiatowi inspektorzy sanitarni oraz działający na mocy upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego – rzeczoznawcy ds. sanitarno-higienicznych.

Należy podkreślić, że projektowane i stosowane materiały budowlane w szczególności wykończenia ścian i posadzek, elementy wyposażenia (np. w gastronomii, przemyśle spożywczym ze stali nierdzewnej) ewidentnie przyczyniają się do poprawy funkcjonalności i estetyki obiektów. Inwestorzy stosują coraz lepszej jakości urządzenia technologiczne charakteryzujące się wysokim poziomem techniki (umożliwia to np. wykonywanie kilku czynności w krótkim czasie jednocześnie, zapewnia powtarzalność istotnych procesów produkcyjnych) i bezpieczeństwem obsługi. Na uwagę zasługuje również coraz częstsze projektowanie i stosowanie dobrej jakości instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, co pozwala zachować w pomieszczeniach wymaganą jakość powietrza (czystość, wilgotność, temperatura).

Wśród uzgadnianych projektów przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych przeważają lokale gastronomiczne – najczęściej tzw. „małe gastronomie” – jak również restauracje z pełną gamą przygotowywanych potraw, sklepy (w tym sporadycznie galerie handlowe) oraz podmioty lecznicze. Najczęściej są to adaptacje istniejących powierzchni usługowych, przebudowa i rozbudowa już istniejących. Inną grupę stanowią podmioty wykonujące działalność leczniczą – są to przede wszystkim nieduże przychodnie, ale również pomieszczenia praktyki zawodowej czy przebudowywane/rozbudowywane oddziały szpitalne. Kolejną grupę stanowią lokale usługowe adaptowane najczęściej na zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, salony masażu, a także w zakresie usług fizjoterapeutycznych. Znaczną grupę stanowiły również projekty przedszkoli czy żłobków.

W roku 2023 powiatowi inspektorzy sanitarni na terenie województwa uzgodnili 331 dokumentacji projektowych, w tym projektów budowlanych czy technologicznych, zaś rzeczoznawcy ds. sanitarnohigienicznych uzgodnili 437 dokumentacji projektowych. Wśród projektów zaopiniowanych przez PPIS znalazły się m.in.:

W zakresie kompetencji należących do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych wydano m.in. następujące (ważniejsze) opinie o projektach budowlanych:

1. Zmiana sposobu użytkowania poddasza nieużytkowego w istniejącym budynku pensjonatu agroturystycznego na salę zabaw dla dzieci w miejscowości Łędlawki, gmina Bisztynek.
2. Zmiana sposobu użytkowania części poddasza nieużytkowego na strzelnicę pneumatyczną typu zamkniętego w budynku Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im.

Kresowiaków w Bartoszcach, ul. Limanowskiego 15, dz. Nr 35/25, obręb 0005 miasta Bartoszyce.

3. Przebudowa ze zmianą sposobu użytkowania budynku usługowo-handlowego na budynek przedszkola niepublicznego na działce nr 83/5, 83/6, 60/2, obręb 3 przy ul. Traugutta 3 w Braniewie.
4. Zmiana sposobu użytkowania budynku inwentarskiego na branżowe centrum umiejętności przemysłu szklarskiego w Malinowie, zlokalizowanego na działce nr ew. 5/41 obręb 0011 Komorniki, gmina Działdowo.
5. Rozbudowa Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii wraz z przebudową Oddziałów: Położniczo-Ginekologicznego, Noworodków i Wcześnieaków z Traktem Porodowym w SPZOZ w Działdowie, przy ul. Leśnej 1.
6. Przebudowa OIOM-u w SPZOZ w Działdowie, przy ul. Leśnej 1.
7. Rozbudowa SOR-u w SPZOZ w Działdowie, przy ul. Leśnej 1.
8. Zmiana sposobu użytkowania oraz przebudowa części budynku mieszkalnego jednorodzinnego w związku z adaptacją lokalu dla potrzeb pracowni tortów artystycznych oraz obsługującego ją sklepu, dz. nr 260, ul. Piechoty 5, Elbląg.
9. Adaptacja pomieszczeń po byłym zakładzie przetwórstwa mięsnego na lokal do produkcji przetworów warzywnych i owocowych Pasłek, ul. Sprzymierzonych 2, działka nr 24/4.
10. Adaptacja pomieszczeń dla podmiotu leczniczego Holis Clinic Centrum Fizjoterapii i Osteopatii, ul. Gen. J. Bema 5a/3, 82-300 Elbląg.
11. Projekt technologiczny restauracji sushi w istniejącym budynku w Elblągu przy ul. 1 Maja 58 H.
12. Projekt technologiczny adaptacji istniejącego lokalu usługowego na potrzeby zespołu pomieszczeń na potrzeby gabinetu ginekologicznego zlokalizowanego na parterze istniejącej zabudowy mieszkalnej jednorodzinnej ul. Przy Bramie Targowej 1 w Elblągu.
13. Projekt adaptacji lokalu usługowego na poradnię medycyny paliatywnej w Ełku, ul. Dąbrowskiego 10 lok. U5.
14. Projekt aranżacji pomieszczeń na I piętrze w budynku Parku Naukowo-Technologicznego w Ełku na laboratorium ALAB Laboratoria Sp. z o. o. w Ełku, ul. Podmiejska 5.
15. Budowa kapitanatu Żegluga Mazurskiej w Giżycku ul. Kolejowa 9 w części budynku mieszczącej pomieszczenia: obsługi pasażerów białej floty, biur, sanitariatów, pokoi gościnnych.
16. Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania części budynku Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Kultury w Wydminach na potrzeby Urzędu Gminy w Wydminach, sali kinowo – koncertowej i Biblioteki Publicznej, wraz z przebudową schodów zewnętrznych i rozbudową o zadaszenie w zakresie sali kinowo-koncertowej wraz z zapleczem.
17. Projekt technologiczny adaptacji budynku byłej Izby Chorych na Ośrodek Dziennego Pobytu i wsparcia osób niepełnosprawnych w Orniecie przy ul. Braniewskiej 14.

18. Rozbudowa cmentarza komunalnego w Mrągowie.
19. Przebudowa pomieszczeń i rozbudowa parteru budynku przy ul. Żołnierskiej 16b w Olsztynie – Zakład Patomorfologii wraz z robotami towarzyszącymi.
20. Rozbudowa i przebudowa poziomu +3 i +4 bryły B w Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym w Olsztynie przy ul. Żołnierskiej 18 w Olsztynie (Oddział Kliniczny Chirurgii Głowy i Szyi oraz Chirurgii Urologii Dziecięcej z Ośrodkiem Leczenia Zmiany Naczyniowej).
21. Budowa żłobka publicznego dla 23 dzieci w Klewkach 13B, gm. Purda, pow. olsztyński.
22. Dostosowanie pomieszczeń przeznaczonych na pracownię badań endoskopowych w Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w Dobrym Mieście przy ul. Grunwaldzkiej 10B.
23. Przebudowa, rozbudowa i zmiana sposobu użytkowania lokalu mieszkalnego nr 31 na przychodnię podstawowej opieki zdrowotnej w budynku mieszkalnym jednorodzinny przy ul. Łazurowej 15, obr. Jaroty, gm. Stawiguda.
24. Przebudowa części pomieszczeń Miejskiego Szpitala Zespolonego w Olsztynie przy ul. Niepodległości 44 na potrzeby poradni ginekologicznej.
25. Przebudowa budynku klinicznego oddziału chorób zakaźnych Szpitala w Ostródzie, ul. Jagiełły 1 D.
26. Przebudowa budynku biurowego przy ul. Przemysłowej 14B w Morągu ze zmianą sposobu użytkowania na Placówkę Wsparcia Dziennego wraz z zagospodarowaniem terenu na dz. nr 10/2, 1/6 obr. m. Morąg nr 3 gm. Morąg.
27. Rozszerzenie istniejącego cmentarza komunalnego zlokalizowanego w m. Ruciane-Nida przy ul. Cichej, dz. nr 3107/24, 3107/23, 3107/22, 399.
28. Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania lokali usługowych ozn. U2 i U3 w istniejącym budynku mieszkalnym wielorodzinnym na przychodnię lekarzy rodzinnych w Orzyszu, przy ul. Etckiej 24.
29. Zmiana sposobu użytkowania części budynku biurowego na budynek szkoły, zlokalizowanego w Piszcu przy ul. Mickiewicza 41, dz. nr geod. 180/2.
30. Budowa hali magazynowej Banku Żywności w Piszcu wraz z zapleczem biurowo-socjalnym i wydzielonym pomieszczeniem kuchennym oraz niezbędną infrastrukturą techniczną, zlokalizowanej w obrębie Jagodne, dz. nr geod. 132, 133.
31. Rozbudowa i przebudowa pawilonu kolonijnego na budynek zakwaterowania sportowo-turystycznego w szczególności dla osób starszych, zlokalizowanego w miejscowości Ublik, gm. Orzysz, dz. nr 238/2.
32. Budowa poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia zlokalizowanej w Piszcu przy ul. Sienkiewicza 4, dz. nr geod. 267/14.
33. Adaptacja z przebudową części budynku zlokalizowanego przy ul. Sikorskiego 21A w Białej Piskiej – w celu utworzenia żłobka.
34. Rozbudowa istniejącego budynku usługowo-sportowego na potrzeby Klubu Sportowego Gwardii Szczytno zlokalizowanego przy ul. S. Żeromskiego w Szczytnie.
35. Budowa budynku mieszkalno-usługowego z przeznaczeniem m.in. na przychodnię weterynaryjną zlokalizowanego w mieście Szczytno.
36. Przebudowa istniejących pomieszczeń usługowych na przedszkole mieszczących się w części budynku zlokalizowanego przy ul. Warszawskiej 1 w Szczytnie.
37. Multimedialne Centrum Żeglarstwa i Ekologii w Szczytnie.

Ponadto WMPWIS zatwierdził 54 projekty osłon stałych przed promieniowaniem jonizującym dla gabinetów i pracowni rentgenowskich z aparatami rtg oraz projektów wentylacji w pracowniach lub gabinetach rentgenowskich.

Ostatni etap działania Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego stanowi uczestnictwo w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych. Sprawdzana jest przede wszystkim zgodność wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym – na podstawie art. 56 ustawy Prawo budowlane, ale także spełnienie wymogów sanitarno-higienicznych. W roku 2023 uczestniczono w odbiorach 730 inwestycji, wielu bardzo istotnych z punktu widzenia rozwoju województwa.

Ponadto pracownicy nadzoru zapobiegawczego WSSE w 2023 r. uczestniczyli w 7 kontrolach statków żeglugi śródlądowej i wydali 2 opinie w sprawie dopuszczenia do eksploatacji statku żeglugi śródlądowej pod względem wymagań sanitarnych.

Wśród istotnych obiektów odebranych przez powiatowych inspektorów sanitarnych w 2023 roku znalazły się:

1. Magazyn materiałów depozytowych Oddziału Celnego na Drogowym Przejściu Granicznym w Bezledach.
2. Budynek Szkoły Podstawowej w Kinkajmach o przyszłokólną salę sportową wraz z łącznikiem, działka nr 1/3, obręb Kinkajmy (przebudowa i rozbudowa).
3. Budynek Domu Kultury w Wojciechach wraz z termomodernizacją i wymianą źródeł ciepła na zeroemisyjne w miejscowości Wojciechy, gm. Bartoszyce (rozbudowa z przebudową).
4. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej terenu MOS Etap I – budowa boiska piłkarskiego oraz boiska wielofunkcyjnego wraz z niezbędną infrastrukturą w Braniewie.
5. Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne w Płoskini, gmina Płoskinia, dz. nr 138/3, 138/5 obręb Płoskinia.
6. Budynek usługowo-handlowy w Braniewie przy ul. Traugutta 3, na działce nr 83/5, 83/6, 60/2 obręb 3, przeznaczony na budynek przedszkola niepublicznego oraz żłobka.
7. Budynek rekreacyjno-usługowy SPA „Jarzębinowy Dobrostan”, Stępień działka 132/5, gm. Braniewo.
8. Budynek restauracji McDonald’s w Działdowie, przy ul. Olsztyńskiej 2B na działce nr 166/2, 166/3.
9. Pracownia fotograficzna z częścią magazynową w Działdowie przy ul. Lidzbarskiej, na dz. nr 2141/39, 2141/40 (rozbudowa i adaptacja budynku).

10. Zwiększenie dostępności Samodzielnego Publicznego Gminnego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Rybnie dla pacjentów ze szczególnymi potrzebami w Rybnie przy ul. Zajeziornej 58.
11. Pomieszczenia przychodni na potrzeby rehabilitacji leczniczej w Działdowie przy ul. Lidzbarskiej 33.
12. Zmiana sposobu użytkowania budynku garażowego na produkcyjny w Działdowie przy ul. Lidzbarskiej 31 (produkcja opakowań z tworzyw sztucznych, produkcja papieru falistego i tektury falistej oraz opakowań z papieru i tektury).
13. Hala produkcyjna na dz. nr 384/15 obręb Burkat, gmina Działdowo – produkcja form metalowych).
14. Oddział Pediatriczny w Szpitalu Miejskim św. Jana Pawła II w Elblągu – odcinek dzieci młodszych, pediatryczna izba przyjęć z lokalizacją na działce nr 54/2 obręb 17.
15. Pomieszczenia budynku na terenie Szpitala Powiatowego w Pastęku w celu utworzenia pracowni Tomografii Komputerowej (TK) oraz wykonania łącznika do budynku głównego wraz z przebudową podjazdu dla karetek.
16. Blok operacyjny (rozbudowa) w budynku szpitala przy ul. Komeńskiego 35 w Elblągu.
17. Zmodernizowane oddziały szpitalne Szpitala Miejskiego Św. Jana Pawła II w Elblągu w budynku szpitalnym przy ul. Żeromskiego – Oddział Rehabilitacji Kardiologicznej, Oddział Psychiatryczny z Pododdziałem Detoksykacji w Elblągu.
18. Budynek na potrzeby rehabilitacji stacjonarnej oraz ośrodka rehabilitacji dziennej dla dzieci, przy Szpitalu Powiatowym ul. Kopernika 24 w Pastęku, działki nr 5/33 oraz 3/5 obręb 11 Pastęk.
19. Budynek na potrzeby przedszkola i żłobka przy ul. Nowogrodzkiej 5 w Elblągu.
20. Hala produkcyjno-magazynowa do wyrobów artykułów higienicznych w Elblągu przy ul. Stanisława Sulimy.
21. Teatr im. Aleksandra Seweruka przy ul. Teatralnej 11 w Elblągu.
22. Obiekt pn. Park Handlowy w Elblągu przy ul. Królewieckiej 215-215A .
23. Budynek magazynowo-produkcyjny z przeznaczeniem na produkcję wyrobów medycznych i pomocniczych zlokalizowany w Elblągu przy ul. Nizinnej 4.
24. Budynek handlowo-usługowy Stacji Kontroli Pojazdów do 3,5 t zlokalizowany w Elblągu przy ul. Płk. Dąbka 157.
25. Zakład opieki paliatywnej i długoterminowej – Poradnia Medycyny Paliatywnej w Ełku przy ul. Dąbrowskiego 10 lok. U5.
26. Niepubliczne przedszkole Plastuś w Ełku przy ul. Słowackiego 28.
27. Sala gimnastyczna z budynkiem zaplecza i urządzeniami budowlanymi w m. Prostki przy ul. Szkolnej 9, dz. nr 1457/16.
28. Kompleks oświatowy – rozbudowa o wolnostojący budynek przedszkola przy istniejącym budynku szkoły podstawowej w Prostkach, dz. nr 1457/16.
29. Zakład (budynek magazynowo-produkcyjny) do produkcji listew przypodłogowych z płyt MDF – I etap inwestycji: budynek magazynowy z zadaszeniem ciągów pieszo-jezdnym – II etap inwestycji: budowa płyty fundamentowej instalacji odpylania pyłu produkcyjnego z wiatą w Ełku, ul. Krzemowa 10, dz. nr 2764/1, 2764/6.

30. Spopieliarnia z dwoma podziemnymi zbiornikami na gaz o pojemności 6400 l, zewnętrzną i wewnętrzną instalacją gazową, zewnętrznymi instalacjami kanalizacji deszczowej, sanitarnej, wodociągowej, i elektrycznej na działkach nr 134/2, 134/1, 134/3 w obrębie 0003 Bartosze, gm. Ełk.
31. Zrewitalizowane Budynki Zboru Kościoła Chrześcijan Baptystów w Ełku z otoczeniem, dz. nr 380,388, 373/3, 373/49 obręb Ełk 1, przy ul. 3 Maja 8.
32. Sala gimnastyczna z zapleczem rehabilitacyjnym przy ul. Białostockiej 3 w Giżycku.
33. Budynek kaplicy pogrzebowej w Wydminach.
34. Internat sportowy wraz z zapleczem gastronomicznym, infrastrukturą techniczną i niezbędnym zagospodarowaniem terenu w COS OPO ul. Moniuszki 22 w Giżycku.
35. Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii przy ul. Warszawskiej 41 w Giżycku.
36. Rozbudowana o część dydaktyczną i salę gimnastyczną Szkoła Podstawowa w Wilkasach przy ul. Szkolnej.
37. Budynek restauracji Mc Donald's w Giżycku przy ul. Obwodowej 2A.
38. Przebudowany i rozbudowany budynek szkoły wraz ze zmianą sposobu użytkowania pomieszczeń szkolnych na przedszkole, w m. Grabowo 54, gm. Gołdap.
39. Rozbudowany zakład produkcji stolarki drzwiowej o halę produkcyjną z częścią socjalno-biurową oraz zespół pomieszczeń technicznych: kotłownię i suszarnię kontenerową wraz z infrastrukturą techniczną na dz. nr 6/12, 6/13, 6/14, 6/16, 6/17, 6/19, 6/20, 6/21, 6/29, 221 w m. Babięty Wielkie, gm. Susz.
40. Rozbudowany Zakład Przetwórstwa Ryb TAHAMI FISH w Lidzbarku Warmińskim przy ul. Bartoszyckiej 7.
41. Gabinety diagnostyczno-zabiegowe w Szpitalu Powiatowym w Lidzbarku Warmińskim przy ul. Bartoszyckiej 3.
42. Pawilon zdrowia na terenie Uzdrowiska Lidzbark Warmiński (granica miasta Lidzbark Warmiński i gminy Lidzbark Warmiński – obręb Łabno).
43. Zmiana sposobu użytkowania 8 lokali mieszkalnych oraz pomieszczeń sauny i jacuzzi na 9 lokali usługowych w istniejącym budynku mieszkalno-usługowym na działce nr ewid. 581/2 obręb miasto Mikołajki, gmina Mikołajki.
44. Budynek naukowo-badawczy Krajowego Centrum Zaawansowanych Analiz Obrazowania w Naukach Biologicznych i Biomedycznych w Mikołajkach z parkingami terenowymi, wewnętrznym układem drogowym, zagospodarowaniem terenu wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną i instalacją fotowoltaiczną oraz rozbudowa i przebudowa wraz ze zmianą sposobu użytkowania istniejącego budynku magazynowego na techniczno-socjalny.
45. Kompleks hotelowo-rekreacyjny w miejscowości Januskowo, gm. Kozłowo.
46. Sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej nr 2 w Nidzicy.
47. Centrum Badawczo-Rozwojowe EXPOM S.A. o profilu OZE na działkach o nr. ewid. 1645/8, 1645/10, 1645/14, obręb Kurzętnik.
48. Budynek produkcyjny służący produkcji w branży konstrukcji stalowych w ramach projektu „Wdrożenie

nowej technologii wytwarzania konstrukcji stalowych w przedsiębiorstwie KONTER Sp. z o.o." zlokalizowanego na działce nr 1147/11 obręb Kurzętnik.

49. Obiekt użyteczności publicznej – Państwowa Szkoła Muzyczna 1 st. im. Ignacego Jana Paderewskiego w Olecku położona przy ul. 1 Maja 1 w Olecku.
50. Budynek spedycji łodzi wraz z infrastrukturą techniczną w Olecku przy ul. Przemysłowej 62A.
51. Hala widowiskowo-sportowa „URANIA” przy Al. Marsz. J. Piłsudskiego 44, 10-450 Olsztyn.
52. Przychodnia medyczna Medicover zrealizowana w ramach przebudowy części II piętra budynku biurowo-handlowo-usługowego przy al. Marsz. J. Piłsudskiego 44A w Olsztynie wraz ze zmianą sposobu użytkowania.
53. Hala produkcyjno-magazynowa na potrzeby produkcji mikronizowanych proszków gumowych (MRP) wraz z zapleczem socjalno-biurowym na terenie Michelin Polska Sp. z o.o. w sąsiedztwie ulic: Mariana Bublewicza, ul. Towarowej i ul. Sprzętowej, na dz. nr geod. 4/6, 5/2, obr. 94 oraz dz. nr geod. 1/2, obr. 134 oraz dz. nr geod. 6/2, 7, obr. 81 – etap I.
54. Budynek dworca kolejowego wraz z zagospodarowaniem terenu i infrastrukturą techniczną na działkach 51/26, 51/27, 51/28, 51/29, 51/35, 51/36 obręb 0003 Olsztynek ul. Jana Pawła II 6, 11-015 Olsztynek.
55. Kliniczny Oddział Hematologii i Transplantacji Szpiku – VI piętro budynku E i F w Olsztynie przy Al. Wojska Polskiego 37 (dz. nr 6, 5/1 obr. 25).
56. Termomodernizacja i zmiana sposobu użytkowania budynku byłych Koszar Dragonów, dz. nr 18 obr. 29 m. Olsztyn (na potrzeby zajęć aktywizujących młodzież).
57. Sala sportowa Warmińsko-Mazurskiego Centrum Szermierki i Kultury Fizycznej przy ul. Oleckiej w Olsztynie na dz. nr 2/5, 5, obręb 103.
58. Rozbudowany budynek nr 5 Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego o Ośrodek Radiochirurgii mózgu, głowy i szyi zlokalizowany przy Alei Warszawskiej 30 w Olsztynie, dz. nr 126, obr. 61 Olsztyn.
59. Przebudowa wraz ze zmianą sposobu użytkowania części budynku handlowo-usługowego na przychodnię diagnostyczną LUX MED Diagnostyka w Olsztynie przy Al. J. Piłsudskiego 10/14.
60. Przebudowane pomieszczenia bryły „G” w budynku Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej MSWiA z Warmińsko-Mazurskim Centrum Onkologii w Olsztynie na potrzeby Zakładu Patologii przy Al. Wojska Polskiego 37 w Olsztynie, na działkach nr 5/1, 6 obr. 25.
61. Hala testowania opon z zapleczem socjalno-biurowym i technicznym na terenie Michelin Polska przy ul. Leonharda 9 w Olsztynie, dz. nr 33/2, 27, 25, 24 obr. 81.

62. Budowa nowej elektrociepłowni złożonej z bloku – Instalacji Termicznego Przekształcania Frakcji Palnej i kotłowni szczytowej przy ul. Bublewicza 6 w Olsztynie.
63. Rozbudowane pomieszczenia szpitala na potrzeby Izby Przyjęć i Zespołu pracowni w Ostródzie na dz. nr 155/6 i 155/7 ob. Ostróda, ul. Wł. Jagiełły 1.
64. Budowa internatu przy budynku szkoły Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Dobrocinie na dz. nr 8/15 obr. Stare Kiełkuty, gm. Małdyty.
65. Budynek zakładu przetwórstwa mięsnego OSI Food Solutions Poland Sp. z o.o. z łącznikiem do istniejącego zakładu wraz z instalacjami zewnętrznymi i infrastrukturą terenu na działkach nr 21/12, 22/9, 22/16, 22/17, 23/80, 23/83, 23/85, 23/86, 23/88, 61/10, 61/11, Górka, gm. Ostróda.
66. Budynek podlegający zmianie sposobu użytkowania z części budynku biurowego na budynek szkoły w Piszcu przy ul. Mickiewicza 41, dz. nr geod. 180/2.
67. rzebudowa budynku Szpitala Zespołu Opieki Zdrowotnej w Szczytnie w celu utworzenia Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego na I piętrze oraz przeniesienia Oddziału Intensywnej Terapii na parter budynku.
68. Pomieszczenia pływalni krytej zlokalizowanej na terenie Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie przy ul. Piłsudskiego 111.
69. Restauracja sieci Mc Donald's przy ul. Pasymskiej w Szczytnie.
70. Budowa miejsc obsługi rowerzystów, wież widokowych, dróg szutrowych i ścieżek rowerowych w ramach inwestycji pod nazwą „Mazurska Pętla Rowerowa” ETAP IA tzw. Północno-wschodni Trakt Rowerowy Krainy Wielkich Jezior Mazurskich.

Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Olsztynie

ul. Żołnierska 16, 10-561 Olsztyn

tel.: 89 524 83 00, fax: 89 679 16 99

e-mail: wsse.olsztyn@sanepid.gov.pl

www.gov.pl/web/wsse-olsztyn

@wsseolsztyn

@wsseolsztyn